

DR. JAN HEJČL

PÍSMO SVATÉ
v životě knězové

V OLOMOUCI 1932

Soukromý tisk autorův. Nákladem vlastním.

SVÝM CPP. CHOVCŮM

VICEREKTŮR A SPIRITUÁL

22. března — 30. září 1899, 1. října 1899 — 30. září 1902

SVÝM CPP. POSLUCHAČŮM

PROFESOR BIBLICKÉHO STUDIA ST. ZÁK.

1. října 1902 — 30. září 1909 v Hradci Králové,

1. října 1909 — 30. září 1932 v Olomouci

ÚVODEM

KRÁLOVNA KNIH

Žijeme v době výstav.

Kdybychom uspořádali výstavu všech světových literatur, jak obrovská by to byla expozice! Počítejme, kolik jazyků od nejstarších literárních památek Egypťanů a Babyloňanů až do dnešního dne na kolbišti světové literatury turnajů opravdu světových se zúčastnilo! Kolik lidských rukou již rylo písmo nejrozmanitějšího druhu do hliněných cihel, do kamene, do lýčí stromové kůry, na kůži, na papír, na pergamen, na plátno, do kovů! Kolik lidských rukou obsluhuje dnes tisíce a tisíce tiskacích strojů v Evropě, Americe, zkrátka na celém kontinentě!

Mnoho-li prostoru by taková výstava zaujala? Kolik svazků by čítala? Jak velká by to byla říše knih, časopisů, rukopisů! Pařížská národní knihovna, založená již roku 1367, čítá dnes neméně než 2,600.000 svazků, 102.000 rukopisů, a přece nemůže daleko činiti nároků na přednost, že má aspoň po jednom exempláři všech plodů světové literatury, cokoli jich uzrálo ve všech národech a ve všech věcích od té doby, kdy napsati jedno jediné slovo vyžadovalo mnohdy i práci několika hodin, až do dneška, kdy stroje hnané parou nebo elektřinou, chrlí spousty tiskovin, a v nich miliony a miliony písmen, slov a vět...

Při výstavě bývá zvykem, že se udělejí nejlepším výrobkům z toho onoho oboru diplomy nebo ceny. Která kniha by dostala asi první cenu na oné světové výstavě literatury? Která kniha bude asi prohlášena za královnu mezi miliony a miliony soutěžících soupeřek? Budou snad dvě nebo i více knih, jimž dostane se uznání stejného, či bude jed-

na vynikati nad všechny ostatní o celou hlavu tak, že jediné jí a žádné jiné bez rozpaků bude moci býti přiznána palma prvenství a vítězství?

Ano, jest jedna kniha ve světové literatuře, která se honosí tolika přednostmi, dokonalostí svého nedostižitelného autora, hloubkou myšlenek, krásou formy, starobylostí, rozšířeností po celé zeměkouli, překladem do všech skoro jazyků, vlivem tisíciletým na život a vzdělanost národů, že žádná jiná kniha ani zdaleka nemůže postavit se jí po bok, že s ní nemůže soutěžit, a tato kniha je — *bible!*

Jakost předmětů na výstavě vyložených vyšetřuje obyčejně jury, t. j. zvláštní porota, která se skládá z odborníků, z různých znalců. Kdybychom chtěli dáti takto bibli vyšetřiti, jak velký by musil býti kruh odborných znalců!

Dějepisec by nám vypravoval, jak vzácným pramenem pro dějiny kniha ta je; archeolog by vyslovil svůj podiv, jak mnoho drobností pro starovědu důležitých je v ní zaznamenáno; celá řada rozmanitých jazykozpytců by nás poučovala, jak velký význam má pro dějiny mnohých jazyků, pro zachování jazykových pokladů; literární kritik byl by v nadšení, kdyby se svého stanoviska měl o bibli mluvit; zeměpisec by s pochvalou vynášel, jak velký počet místních jmen v bibli je zachován — vzácná to kořist pro historický zeměpis; právníci nemohou neuznati předností tohoto zákoníku; sociologové žasnou, jak důmyslně bible urovnala společenské poměry, paleografové by nám vypravovali, jak cennou pomůckou jsou pro ně staré rukopisy hebrejské, řecké, latinské atd.; básníci by nám líčili, jak byli poesí biblickou okouzlení, unešení, že se rozhodli ji napodobiti; malíři, sochaři i mistři tónů by vydali svědectví, kolik námětů pro svou tvůrčí činnost našli v bibli; dějepisci umění krasopisného, tiskařského, knihařského ne menší budou vzdávati bibli hold; ne poslední listy do vavřínového věnce bibli přinesou dějepisci náboženství a pedagogiky. Korunu zla-

tu, nádherně vyzdobenou, však podá této královně — *bohověda!*

Jest pochopitelno, že i naši předkové věnovali této královně v říši knih všestrannou pozornost. Kéž by se jí dostávalo podobné pozornosti i za dnů našich!

Svatý Otec opět a opět připomíná povinnosti katolíků podporovati tisk. Která kniha však zasluhuje více podpory než bible, která je po výtce křesťanským, *katolickým tiskem?*

I.

VÝZNAM STUDIA PÍSMĀ SV. PRO KNĚZE¹

I.

Codex juris canonici v kapitole druhé, v titulu třetím, nadepsaném „De obligationibus clericorum“ vyslovuje povinnosti duchovních těmito prostými slovy: *Clerici debent sanctiorem prae laicis vitam interiorem et exteriorem ducere eisque virtute et recte factis in exemplum excellere* (Can. 124).²

Tím není stanoveno nic nového. Církev žádala od prvopočátku od kněží příkladný život *vnější*,

¹ Přednesl na Velehradě r. 1922.

² Jest samozřejmo, že má Codex na mysli život *nadpřirozený*.

Život, jak známo, zahrnuje *a)* vnitřní podstatný princip samočinnosti, t. j. v našem případě posvěcující milost Boží, *b)* nadpřirozené mohutnosti, t. j. ctnosti vlité, *c)* úkony řečené samočinnosti jim přiměřené a *d)* stav duchovního, klerika, jenž onen zdroj života i mohutnosti má a jmenovanou činnost vyvíjí („*virtus et recte facta*“).

Codex zachovává běžnou distinkci života vnitřního a vnějšího. Ta distinkce jest teoreticky odůvodněna vždycky, ano i prakticky, ježto Can. mluví o klericích vůbec, tedy též o minoristech.

Zdá se mi však, že prakticky pozbývá významu, máme-li na zřeteli *liturgický* život kněze, který dlužno počítati k životu *vnějšimu*. Vnitřní a liturgický život kněze splývá tak v jedno a jest v té míře spojen, že neradno bylo by jej prakticky rozdělovati, trhati. Známo, s jakým napětím všech sil horlili již starozákonní proroci proti neladnému rozlišování života vnitřního od bohoslužebného i u laiků! Co by řekli, kdyby viděli, že *vnitřní* život novozákonného *kněze* disharmonicky se liší od jeho života *liturgického*!

jehož nezbytnou podmínkou jest vynikající život *vniterný*. Kdybychom nahlédli do starších pramenů práva církevního, našli bychom pro to velmi mnoho dokladů. Církev pak netoliko žádala od kněží vyššího života, ale podávala, ano ukládala také *prostředky* k němu.

Jeden z nich byl, jest a bude četba, studium Písma sv. — Již sv. Pavel napomíná žáka svého Timoteje, jež byl ustanovil biskupem v Efesu: „*Dum venio, attende lectioni*“ (1. Tim. 4, 13.)³ a na jiném místě udává důvod, proč jest užitečno studium Písma: *Ab infantia sacras Litteras nosti, quae te possunt instruere ad salutem per fidem quae sit in Christo Jesu. Omnis Scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in justitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus.*“ (2. Tim. 3, 15nn.)⁴

V duchu těchto slov byli také duchovní vzděláváni. Dokud nebylo soustavné bohovědy, byla jedinou učebnicí ve školách křesťanských bible a jádrem bohosloví byl výklad této knihy. Ta praxe byla tak zakořeněna, že nebylo třeba formálních zákonů církevních, jež by podrobněji řečenou stavovskou povinnost duchovním vštěpovaly. Teprve na počátku XIII. století, na IV. sněmu *Lateránském* (r. 1215) bylo třeba vydati zákon, že má při každém biskupském kostele ustanoven býti bohoslovec, jenž by kněze a kleriky vyučoval znalostí bible. Sněm *Tridentský* věnuje celou hlavu pátého sezení o nápravě péči o to, by zejména v každém

³ „*Dokavad nepřijdu, dbej předčítání, povzbuzení, učení.*“ Předčítání t. knih Písma sv. S. z., a těch novozákonních, které již měli (Sýkora).

⁴ ¹⁴ *Ale ty zůstávej v tom, čemu ses naučil a o čem jsi se přesvědčil, neboť víš, od koho jsi se naučil,¹⁵ a od dětinství znáš Písma sv., která tě mohou naučiti ke spáse věrou, (jež jest) v Kristu Ježíši. ¹⁶Všecko Písmo od Boha vdechnuté jest (také) užitečno k učení, ke kárání, k napravování, k výchově ve spravedlnosti, ¹⁷ aby člověk Boží byl dokonalým, způsobilým ke každému skutku dobrému.*

biskupském kostele byl schopný beneficiát, jenž by z povinnosti kleru i lidu vykládal Písmo sv.⁵ Také nový zákoník církevní žádá ne toliko v can. 1365., § 2: „*Cursus theologicus saltem integro quadriennio contineatur, et praeter theologiam dogmaticam et moralem, complecti praesertim debet studium Sacrae Scripturae,*“ a v can. 1366. § 3 žádá: „*Curandum, ut saltem sacrae Scripturae, theologiae dogmaticae, theologiae moralis, et historiae ecclesiasticae, totidem habeantur distincti magistri,*“ ale v can. 398. § 1 žádá: „*In nulla ecclesia cathedrali desit officium canonici theologi;*“ jeho povinnost vymezuje can. 400. § 1 těmito slovy: „*Canonici theologi est, diebus et horis ab Episcopo cum Capituli consilio designatis, publice in ecclesia explanare sacram Scripturam.*“

Studia Písma sv. jež jest „*liber sacerdotalis*“ po výtce, věnovali velikou péči z posledních papežů zejména Lev XIII. a Pius X. (Viz Peters, Papst Pius X. und das Bibelstudium, Paderborn 1906, str. 4—6). Kdož by neznal obsáhlý okružní list z 18. XI. 1893: „*Providentissimus Deus*“, *De studiis Scripturae s.*?⁶ Komu byl by neznám apoštolský list Pia X. z 23. března 1904 „*Scripturae Sanctae*“ de academicis in Sacra Scriptura gradibus a commissione biblica conferendis, jakož i obšírný list téhož papeže „*Quoniam in re biblica*“ z 27. března 1906 (De ratione studiorum Sacrae Scripturae in seminariis clericorum servandis). Zmínky zasluhuje také okružní list Benedikta XV. z 15. září 1920: „*Spiritus Paraclitus*“, vydaný na památku 1500. výročí smrti sv. Jeronyma.⁷

⁵ Za důvod uvádí Trid.: „*Ne caelestis ille sacrorum librorum thesaurus, quem Spiritus Sanctus summa liberalitate hominibus tradidit, neglectus iaceat.*“

⁶ „*Optamus et cupimus,*“ píše tam také Lev XIII., „*ut illi potissime, quos divina gratia in sacrum ordinem vocavit, maiorem in dies diligentiam industriamque iisdem (divinis Litteris) legendis, meditandis, explanandis, quod aequissimum est, impendant.*“

⁷ „Žádá-li však Jeronym studia svaté knihy ode všech věřících, žádá ho popředně od těch, kteří „si

Péče církve⁸ podává kandidátu kněžství i knězi chléb slova Božího, aby jím udržoval a posiloval svůj život. Již tento vnější důvod autoritativní, vůle církve tolikrát projevená, stačila by kněze dobré vůle přesvědčiti, že jest svatou jeho povinností osvojit si znalost bible.

II

Střed veškerého života církve bojující byl, jest a vždycky bude *Eucharistie*.

položili jho Kristovo na šíji", a kteří jsou povoláni od Boha k tomu, by hlásali slovo Boží. Tak totiž ve mnichu Rustikovi všecky duchovní oslovuje: „Pokud jsi ve vlasti své, měj komůrku za ráj, všelijaká jablka Písem česej, uživej těchto rozkoší, těš se v jejich náručí... Nikdy ať z rukou a s očí tvých neschází kniha, žaltáři nauč se do slova, modlitba bez ustání, bdělá mysl a marným myšlením nepřístupná“ (List 125, 7, 3; 11, 1.)... Ať tedy vědí, že nesmějí studium Písma ani zanedbávati, ani jinou cestou se na ně vydávati, nežli jak Lev XIII. v okružním listě „Nejvyš prozřetelný Bůh“ zejména předepsal. Taktéž zajisté něco dokonalejšího získají, budou-li navštěvovati v hojném počtu ústav biblický, který podle přání Lva XIII. nejbližší předchůdce náš založil, a to k velikému užitku církve svaté, jak jest zkušeností těchto desíti roků dokonale dokázáno. Ježto však většině jest to nemožno, žádoucnou jest, aby vybraní muži z obého stavu duchovního, na váš popud, ctihodní bratři, a za vašeho vedení, odevšad do Města se scházeli, aby se věnovali biblickému studiu na Našem ústavě...”

⁸ Sem patří také Can. 130. § 1. Expleto studiorum curriculo, sacerdotes omnes... examen singulis annis saltem per integrum triennium in diversis sacrarum scientiarum disciplinis, antea opportune designatis, subeant secundum modum ab eodem Ordinario determinandum. Podle „Acta curiae“ z r. 1919 č. 3. (strana 41 nn.) dlužno novokněžím první rok podrobiti se zkoušce z *biblického studia Starého i Nového zákona a z apologetiky*. — Co činila církev katolická v minulosti, aby „nebeský poklad“ Písma sv. neležel ladem, vykládá stručně, avšak obsažně Lev XIII. ve jmenovaném okružním listě „Providentissimus Deus“.

Kněz nemůže míti *jiného* středu svého života vnitřního ani vnějšího. Jako slunce kulminuje každý den v poledne, tak všecek denní život kněze vrcholí v době, kdy proměňuje chléb v tělo a víno v krev Kristovu, a když tuto svátost přijímá. Vše ostatní, co kněz celý den myslí, mluví a činí, má býti bližší nebo vzdálenější přípravou na mši sv., případně poděkováním za ni.

Kněz při konsekraci jest alter Christus. Jeho jménem praví: „*Hoc est corpus meum*“ a „*Hic est calix sanguinis mei*“. Nepraví „*Hoc est corpus Christi*“! Nepraví: „*Hic est calix sanguinis eius*“! Kněz tu skutečně představuje a zastupuje Toho, s nímž se za chvíli ve sv. přijímání spojuje a sjednocuje.

Blíží se nejsvětější okamžik v životě knězově. Otírá špetky o korporál, bere do rukou bílou hostii a za příslušných dalších obřadů pronáší známá slova: *Qui pridie quam pateretur . . . Simili modo postquam coenatum est . . .*

Tato liturgická slova konsekrační shodují se v podstatě se slovy Písma, vypravujícího, kterak Pán při poslední večeři ustanovil Eucharistii, t. j. Mt. 26, 26—28; Mk. 14, 22—24; Lk. 22, 19 n.; I. Kor. 11, 23—26.⁹ Přece však dlužno uznati v liturgickém znění ne jedno plus proti textům biblickým, jako: „*in sanctas ac venerabiles manus*

⁹ *Mt. 26: 26. Když pak večeřeli, Ježíš vzav chléb a požehnav, rozlámal jej a dav učedníkům svým řekl: Vezměte a jezte: toto jest tělo mé. 27. A vzav kalich, poděkoval a dal jim říka: Pijte z toho všichni, neboť toto jest krev má Nového zákona, která se vylévá za mnohé na odpuštění hříchů. — 29. Ale pravím vám: Od této chvíle nebudu píti z tohoto vinného kmene až do onoho dne, kdy jej budu píti s vámi nový v království Otce mého. — Mk. 14: 22. A když jedli, Ježíš vzal chléb a požehnav rozlámal jej a dal jim a řekl: Vezměte; toto jest tělo mé. — 23. A vzav kalich, poděkoval a dal jim — a pili z něho všickni. — 24. A řekl jim: Toto jest krev má Nového zákona, která se vylévá za mnohé. — 25. Amen pravím vám: Již více nebudu píti z tohoto plodu vinného kmene, až*

suas“, dále „*et elevatis oculis in caelum ad te Deum, Patrem suum omnipotentem*“ — „*et aeterni testamenti*“ — „*mysterium fidei*“, „*hunc*“, „*praeclarum*“, (třebaže o pozdvižení Kristových očí k nebesům při jiné příležitosti (rozmnožení chlebů Mt. 14, 19; Mk. 6, 41; Lk. 9, 16; při vzkříšení Lazara (Jan 11, 41) Písmo sv. vypravuje). — Sv. Mt. a Mk. dokládají toliko, že Pán *žehnal*, sv. Lk. a Pavel praví toliko, že *díky činil*, mešní formulář uvádí obé. Podle Mt. pravil Pán „*kteřá se vylévá za mnohé*“, podle Lk. „*kteřý se za vás vylévá*“. Mešní formulář spojuje obé. Podobné odchylky, jaké vykazuje tuto liturgie římská, lze pozorovati i v jiných liturgiích. Zjev bývá vysvětlován tím, že byl kánon konsekrační ve větších církvích ustálen *ústním podáním* prve nežli byla evangelia a list ke Kor. napsán, a že církve podržely tradici ustálený kánon konsekrační tím raději, že texty biblické, vypravující o ustanovení velebné Svátosti, doslovně se neshodovaly. (Kupka, O mši sv., Praha 1899, str. 480.)

Nechci tedy říci, že slova konsekrační jsou *pů-*do onoho dne, kdy jej budu píti nový v království Božím. — *Lk. 22: 15.* I řekl jim: S toužebností jsem žádal tohoto beránka jísti s vámi, prve než bych trpěl; — 16. neboť pravím vám, že už nebudu ho více jísti, dokavad se nenaplní v království Božím. — 17. A pojav kalich, díky učinil a řekl: Vezměte (to) a rozdělte mezi sebe — 18. neboť pravím vám, že nebudu již píti z plodu vinného kmene, dokavad nepřijde království Boží. — 19. A vzav chléb učinil díky a rozlámav jej dal jim říka: *Toto jest tělo mé, které se za vás vydává; to číňte na mou památku.* — 20. Taktéž (vzal) i kalich po jídle a řekl: *Tento kalich jest nová úmluva (potvrzená) mou krví, který se za vás vylévá.* — *I. Kor. 11: 23.* Neboť já jsem přijal od Pána to, co jsem též podal vám, (totiž) že Pán Ježíš v té noci, ve které byl zrazen, vzal chléb (24) a učiniv díky, rozlámav jej a řekl: *Toto jest tělo mé, které se za vás vydává; to číňte na mou památku.* (25) Taktéž (vzal) i kalich po jídle a řekl: *Tento kalich jest nová úmluva (potvrzená) mou krví, to číňte, kolikrátkoli (jej) píti budete, na mou památku.*

vodně vzata z Písma sv., ale tolik jest jisto, že jsou dnes také v Písmě sv., že zejména dvě věty podstatné: „Hoc est corpus meum“ a „Hic est calix sanguinis mei“ jsou dnes slova biblická. Biblická ta slova kněze tak úzce s Kristem spojují, sjednocují; biblická ta slova mají pro kněze význam takový, jaký má sama konsekrace, která by bez nich byla neplatná . . . Verbis Scripturae consecrat sacerdos, verbis scripturisticis conficit SS. Eucharistiae Sacramentum.

III

Kněz má slova konsekrační pronášeti *s pochopením*, jaké jest jen smrtelníkovi možné, s procítěním nejdokonalejším.¹⁰ Promyslit a procítit slova ta nelze v poslední chvílce, třeba jim věnovati větší péči a delší dobu — studiem zbožným a hlubokým, studiem biblických míst o ustanovení Eucharistie jednajících *v souvislosti s tím*, co je před nimi a za nimi, v souvislosti se zprávou Janovou (hl. 6.), kterak Pán slíbil, že Eucharistii ustanoví, se zmínkami biblickými o tom, kterak první křesťané slavili „*lámání chleba*“. Sk. 4, 42. 46. Čím dokonaleji bude kněz ovládati psané slovo Boží, tím dokonaleji, s tím větším oduševněním bude vtělené Slovo Boží svolávati konsekračními slovy na oltář. *A kdyby neměl kněz jiného důvodu nežli tento, jenž vyplývá z konsekrace, měl by dosti proč listovati opět a opět v Písmě sv., jež ho poučuje o tom, kdo jest ten,¹¹ jehož jménem vyslo-*

¹⁰ Ten, kdo při pašijových hrách, na př. v Ammergavě, představuje Krista, musí se v něho, v jeho duševní stavy vmysliti, vpraviti. A přece takový herec nepředstavuje Krista *skutečně* jako kněz při konsekraci! Kněz, jenž skutečně „*realiter*“ opakuje, co Pán při poslední večeři činil, jest povinen mnohem více, aby se v Krista vmyslil, vcítil, vžil!

¹¹ „*Neboť nikde o Bohu, nejvyšším a nejdokonalejším dobru, jakož i o dílech, jež slávu a lásku jeho hlásají, nenaleznou (kněží) dokladů hojnějších, aniž chvály vznešenější. O Spasiteli pokolení lidského ne-*

vuje Hoc est corpus meum... listovati v Písmě sv., jež ho vede k tomu, aby při konsekraci se umyslí, vcítí, vžil do Krista, kdy On sám konsekrával po první.

Slova „*Qui pridie quam pateretur*“ (= „*In qua nocte tradebatur*“, 1. Kor. 11, 23) jest jen malá intonace, jež má kněze uvést do slavnostní nálady, kterou se chvěly struny srdce Kristova při poslední večeři. Kdo mu zahraje celou a velikou symfonii Kristova srdce z toho večera? Ať čte Písmo sv., zejména evangelium sv. Jana (hl. 14 až 16), řeči Kristovy na rozloučenou, ať z Písma sv. odposlouchá, jak buší Kristovo srdce, když umývá apoštolům nohy (Jan 13); ano, ta slova Písma sv. jsou ustavičně znějící tóny nebeské hudby, jimiž může kněz nejlépe naladit struny srdce svého, by zněly tak, jak zníti mají, by zněly jako struny srdce Kristova, když se chystal slaviti první obět mše svaté.

Slovo „*pateretur*“ budí v knězi myšlenku na poměr oběti eucharistické, nekrvavé, k oběti krvavé, k oběti kříže, kterou si živě představuje zejména tu, kdy *pozdvihuje* konsekrovanou hostii a konsekrovaný kalich. Kde však jest obět kříže tak drasticky, a přece důstojně, prostě a přece velebně, podrobně a přece ne rozvláčně vykreslena? Kde jinde nežli v evangeliích, v Písmě sv. I do duše Krista na kříži umírajícího má se kněz vcítiti, vžítí. Není lepší *pramenné* pomůcky k tomu, nežli kniha od Ducha sv. inspirovaná. Čte-li knihy jiné, třeba výborné, pije vodu již přelitou, snad *několikrát* přelitou. Čte-li Písmo sv., váží ze samého pramene!

Kněz vyslovuje další slova: „*et elevatis oculis*

naleznou zpráv bohatějších a zevrubnějších nad ty, které uloženy jsou v celém znění bible; sv. Jeronym dobře tvrdí, že „*neznati Písem jest neznati Krista*“; z nich totiž vyvstává jakoby živý a dýchající obraz jeho, z něhož podivuhodně se rozlévá vítězství nade zlem, pobídka ke ctnosti a popud k lásce Boží“ (Lev XIII. v „*Providentissimus Deus*“).

•

in caelum ad te Deum Patrem suum omnipotentem", pozdvihuje podle rubrik oči ke kříži. Napodobuje vnější úkon Kristův a má se snažiti, aby napodobil také, pokud jest možno, Kristovu lásku k Otci, kterou bylo jeho pozdvižení očí k nebesům prohráto. Kde se dočte kněz o té lásce Kristově, kde zanítí i své srdce láskou podobnou? V Písmě sv., inspirovaném od Ducha Boží lásky, v Písmě sv., jehož výklad kdysi rozehřál srdce učedníků, jdoucích do Emauz, že si řekli: „*Zdali nehořelo v nás srdce naše, když k nám mluvil na cestě a vykládal nám Pisma sv.?*“ (Lk. 24, 32.)

Kněz, když dí „*tibi gratias agens*“, sklání hlavu a zase má se vmyslití v Pána, má nitro jeho napodobovati. Kde však se naučí duchu vděčnosti, jenž ovládal Krista? Ve knize, která vypravuje nejlépe o Boží štědrosti a dobrotivosti, provázející lidstvo od jeho prvopočátků až do té chvíle, kdy Pán pronesl slova díky při poslední večeři.

Kněz provází další slovo „*benedixit*“ křížem, jež nad hostií činí. Jak vroucná, vřelá a mocná, účinná byla slova modlitby v ústech Kristových, o tom opět nejlépe se dočteme na posvátných stránkách, od Ducha sv. „*diktovaných*“!

Corpus, sanguis. Jak obsažná to slova! Kde najde kněz o nich poučení, kde se dočte o dějinách těla a krve Kristovy lépe nežli — v bibli!¹²

IV

Po konsekraci připomíná kněz „*blažené utrpení, vzkříšení, nanebevstoupení Páně*“ — *události to*

¹² „Od počátku náboženství křesťanského všichni ti, kteří vynikali svatostí života a znalostí věcí božských, mnoho a pilně se obírali Písmem sv. Neboť vidíme, že bezprostřední žáci apoštolů, jako Klement Římský, Ignác z Antiochie, Polykarp — a dále apologeté, zejména Justin, Irenej, kdykoli ve svých knihách a listech hájili nebo doporučovali učení katolické, že hlavně z Písma sv. vážili svou víru, sílu a veškeren pel zbožnosti (Lev XIII. tamže).

vesměs *biblické*. V další modlitbě prosí, aby Bůh na jeho obět shlédnouti ráčil tak milostivě, jako shlédl na obět *Abelovu, Abrahamovu, Melchisedchovu* — opět *tři motivy biblické* ze Starého zákona. — Kněz hluboce skloněný vznáší k nebesům prosbu, aby Bůh rukama svatého svého anděla dal donést tuto obět na vznešený oltář svůj. Kdo ho poučí o tom oltáři nebeském, jaký výklad si vybere z několika názorů o tom, kdo tento anděl jest, nezná-li příslušných míst Písma sv.?

Další modlitby mešní jsou protkány biblickými slovy nebo vzpomínkami jako zlatohlav zlatými nitěmi. Srovnejme na př. „*servi tui*“, „*plebs tua sancta*“ (= „*gens sancta, populus acquisitionis*“, 1. Petr. 2, 9), „*lux*“, „*pax*“ (*locum lucis et pacis*), „*de multitudine miserationum tuarum sperantibus*“ („*secundum multitudinem miserationum tuarum*“, Ž. 50, 1), „*creas*“, „*sanctificas*“, „*vivificas*“, „*benedicis*“ et „*praestas nobis*“. (Srv. Gn. 1, 1—2; Ž. 103 a j.) Po těchto a jiných prvcích biblických klade církev knězi do úst veliký diamant biblický — „*Pater noster*“, modlitbu Páně, biblický pozdrav: *Pax domini* . . a krátce potom oslavuje kněz Krista biblicky: *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi* ne méně než třikráte! Také další modlitby jsou jakousi mosaikou z biblických kamének složenou, mezi nimiž září zejména opět: „*pax*“ — „*dona nobis pacem*“ — *Domine Jesu Christe, qui dixisti apostolis tuis: Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis.*“ (Jan 14, 27; 15, 20; 16, 33.) — „*Eamque*“ (*ecclesiam*) *secundum voluntatem tuam pacificare et coadunare digneris*“. (Srv. velekněžskou modlitbu Kristovu „*ut omnes unum sint*“.) „*Fili Dei vivi*“ (srv. Jan 8, 51; 6, 52 a j.), „*ne me permittas separari a te*“ („*kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm*“, Jan 6), „*non proveniat mihi in iudicium et condemnationem*“ („*iudicium sibi manducat et bibit non diiudicans corpus Domini*“, 1. Kor. 11, 29), „*panis caelestis*“ (Jan 6, 50 n.), „*nomen Domini invocare*“. („*Nomen Domini invocabo*“, Ž. 115, 13.)

Krátce před sv. přijímáním vyslovuje kněz svou nehodnost a důvěru v Boha známou biblickou větou: „*Domine, non sum dignus . . .*“ (Mt. 8, 8), již *tříkrát* opětuje! Zdá se, že církev nemá nic lepšího, co by vložila knězi do úst, nežli tuto biblickou perlu.

Sotvaže přijal tělo Páně a chvilku porozjímal, již připomíná si povinnost vděčnosti slovy inspirovanými od Ducha sv.: „*Quid retribuam Domino pro omnibus, quae retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam et nomen Domini invocabo. Laudans invocabo Dominum et ab inimicis salvus ero.*“ (Ž. 115, 12 n.)¹³

V

(Příprava a díky.) Shledali jsme, že kněz biblickými slovy konsekruje, biblickými motivy že jej církev naplňuje od konsekrace až včetně do sv. přijímání. Tato chvilka jest pro církev i pro kněze

¹³ Nebudu široce dokazovati, že třeba knězi konsekrujícímu a přijímajícímu *hluboké a živé víry*. Kde a čím tu víru posilní, kde a čím ji oživí? (Kněz jest povolán k tomu, aby tuto víru budil, živil, prohluboval také ve svých věřících. Čím ji bude posilovati a oživovati?) *Autoritou Boží, která mluví z Písma*. I v tom bude *napodobovati Krista*: „On (Kristus) sám“ — píše Lev XIII. v citovaném listě „*Providentissimus Deus*“ — On (Kristus) sám . . . míval v obyčeji, že se v úřadě svého božského poslání dovolával Písma sv.; z něho totiž příležitostně dovozoval, že od Boha jest poslán, a že Bůh jest; z něho vážil doklady při vyučování svých učedníků a na důkaz své nauky jeho svědectví jednak hájil proti nájezdům utrhačů, jednak jich užíval k usvědčení saduceův a farizeů, jednak je obracel i proti samému satanu; Písma sv. užíval na samém sklonku svého života, a po vzkříšení, než vstoupil do slávy Otcovy, vykládal je učedníkům . . .“ Nejinak činili apoštolové i žáci jejich. „Jeho slovem“ — praví Lev XIII. dále — „jeho (Kristovým) slovem a příkazem poučení jsouce apoštolové . . . čerpali velikou účinnost z božských knih . . . Zřejmě to z jejich kázání — zvláště sv. Petra — která takořka setkali z výroků Starého zákona.“

tak významná, svatá, že kněze prve pečlivě připravuje k tomu, by se dovedl vpraviti v Krista konsekrujícího a podávajícího, jakož i k tomu, by přijímáním s Kristem co nejtěsněji se spojil. S toutéž pečlivostí vede pak církev kněze (i věřící), aby Pánu za tolik milostí důstojně děkoval. A čím opět vše to církev činí? Církev užívá ovšem také slov, jež vytryskla před věky v srdcích nejlepších synů jejích a jež přijala za své, avšak tato slova činí toliko několik procent textu liturgického mešního od počátku mše sv. až po konsekraci a od přijímání na konec mše sv. Většina těch liturgických textů jest opět — *psané slovo Boží, jehož čelným původcem je Duch svatý.*

Sotva učinil kněz kříž, již intonuje antifonu „*Introibo ad altare Dei* a recituje Ž. 42. „*Judica me Deus*“ . . . , tedy píseň, vzatou z onoho *velikého dopisu, který poslal všemohoucí Bůh lidem, svým tvorům.*

*Adjutorium nostrum in nomine Domini,
qui fecit caelum et terram (Ž. 123, 8.)*

*Deus, tu conversus vivificabis nos,
et plebs tua laetabitur in te. (Ž. 84, 7.)*

*Ostende nobis Domine misericordiam tuam
et salutare tuum da nobis. (Ž. 84, 8.)*

*Domine exaudi orationem meam,
et clamor meus ad te veniat. (Ž. 101, 2.)*

Dominus vobiscum et cum spiritu tuo.

„*Sancta sanctorum*“ jest opět ohlas biblický, právě tak jako Kristus „*náš Pán*“ („*Dominus noster*“). Církev zakončujíc modlitbu „*Aufer*“ a další modlitby „*Per Dominum nostrum*“ . . . jedná podle slov *Pisma:*

„*Et in illo die me non rogabitis quidquam. Amen, amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*“ (Jan 16, 23; 14, 13.).

Introit, (t. j. antifona s příslušným veršem) je zpravidla vzat ze žaltáře, z Písma. Výjimky jsou nepatrné. Dlužno-li v době velikonoční připojiti dvojí *Aleluja*, mluví zase těmi slovy — *bible*. Z těchto pramene plynou slova *Kyrie eleison*.

V andělském hymnu kynou nám hned na počátku slova svatopiscova: *Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis* (Lk. 2, 13 n.) a i v dalším textu zaznívají tóny biblické.

V klausulích, ve slovech „*Qui tecum vivit et regnat*“ jsou zrnka biblická (Srv. Žid. 8, 24 n.; Ž. 109,; 2, 6. 9.; Mt. 28, 18.) Takovým zrnkem jest i slovo „*Amen*“.

A co říci o *epištole*, o *lekci*, o *evangeliiu*, jež zabírají tolik místa v mešní liturgii? Co říci o *graduale*, jež sluje v některých pramenech prostě „*Psalmus*“? Kolikrát do roka není *graduale* vypůjčeno z bible? Odkud vypůjčen bývá zpravidla „*traktus*“? Na první neděli postní na př. je „*tractus*“ bezmála celý Ž. 90., na Květnou neděli skorem polovice Ž. 21.

Modlitba před evangeliem „*Munda cor meum*“ předpokládá znalost hl. 6. Isajáše; vypravuje o tom, kterak jmenovaný prorok byl k úřadu svému povolán a očištěn žhavým kaménkem, vzatým s oltáře; z téže hlavy zní později chvalozpěv „*Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus sabaoth. Plena est omnis terra gloria eius* (Is. 6, 3.). Květ biblické poesie jsou slova další: *Hosanna in excelsis! Benedictus, qui venit in nomine Domini, Hosanna in excelsis.*

Velmi zajímavě bylo by vyšetřovati, kolik lupenů biblických bychom našli v nic. cař. vyznání víry: *Credo in unum Deum . . .* jež samo se dovolává Písem: „*Et resurrexit tertia die secundum Scripturas*“.

Doslovně *secundum scripturas* modlí se církve a s ní kněz brzy poté antifonu, zvanou „*Offertorium*“ a Žalm „*Lavabo*“, při slavné mši pak: „*Dirigatur Domine, oratio mea . . .*“ (Ž. 140, 2 n.).

A jako to kadidlo při slavné mši, tak voní i bi-

blická míza, biblická pryskyřice více méně z dalších modliteb, jež konsekraci předcházejí a jež mši sv. zakončují, jako na př. *Communio* a zejména „*poslední evangelium*“. Ano, tu vůni biblickou dýchají také již modlitby, za kterých kněz obléká se v mešní roucha „*galea salutis*“ Is. 59, 17.; Ef. 6, 1. 7. „*in sanguine agni dealbatus*“ (Zjev. 7, 14.) „*Domine, qui dixisti: „Jugum meum suave est et onus meum leve . . .“*“ (Mt. 11, 30).

Kromě slov ukládá církev knězi při mši svaté množství úkonů, jež jsou odleskem událostí biblických, jež znalost bible předpokládají, má-li býti jim porozuměno.

Tím vším učí církev kněze biblicky myslet, biblicky cítit, biblicky mluvit u oltáře samého. Možno říci, že církev biblí kněze na konsekraci a přijímání *připravuje*, myšlenky eucharistické *vyslovuje a rozvinuje*, že biblí učí ho *děkovati*. Čím dokonaleji se na mši sv. kněz připraví a čím dokonaleji za ni poděkuje, tím větší bude mít význam konsekrace a přijímání pro celý den, pro všecek jeho další život vnitřní i vnější. Příprava a díky budou tím dokonalejší, čím větší bude porozumění, promyšlení slov a úkonů, o kterých byla řeč. Porozumění a promyšlení bude tím důkladnější, hlubší, čím pečlivěji a bedlivěji kněz jmenované texty liturgické prostuduje a promedituje. Těch textů, narážek a reminiscencí biblických jest však veliké množství, lze jim porozuměti dokonale v jejich souvislosti s celou biblí a proto již možno říci: *Kněz, který chce dokonale sloužiti mši sv., nemůže než čísti a studovati celou bibli, jak Starý, tak i Nový zákon.*

Biblické texty, zejména starozákonné jsou ne snadné, snažiti se je pochopiti teprve u oltáře, bylo by pozdě! Třeba je prostudovati přede mši svatou.

Po tom, co bylo řečeno, netřeba již dokazovati dále věty:

Studovati Písmo sv. znamená připravovati se náležitě na mši sv. a na důstojné díky za ni. Studium Písma sv. jest prostředek k cíli — a jaký

význam má pro kněžův život konsekrace a svaté přijímání (cíl), takový význam má také studium Písma sv. (prostředek k tomu cíli). Bez něho nemůže býti kněz knězem dokonalým, duchovním, neboť by pak jmenované úkony více méně mechanicky konal a slova jako oslice Balaamova pronášel.

VI

Praeparatio ad Missam. — Gratiarum actio.

Mešní bohoslužba jest pro každý den kněžského života úkon tak významný, že vedle *přípravy veřejné*, o níž jsem právě mluvil, třeba se připraviti knězi *soukromě* vřelou, přiléhavou modlitbou ústní. Takových modliteb jest veliké množství, církev sama však neví, jakou lepší přípravu by vložila na rty kněze, nežli jest kytice modliteb, která bývá v misále i v brevíři nadepsána „*Praeparatio ad missam*“ („pro opportunitate sacerdotis facienda“). Začíná slovy: „*Ne reminiscaris Domine . . .*“, vzatými z Tob. 3, 3, budí *touhu* v knězi po oltáři Páně žalmem 83. (Quam dilecta tabernacula tua Domine . . .), učí ho modliti se za očištění a za milost pro pokrok v duchovním životě žalmem 84. („*Benedixisti Domine terram tuam . . .*“), učí ho úpěnlivě prositi za pomoc proti nepřítelům spásy a za uschopnění k důstojnému zastávání kněžského úřadu žalmem 85. („*Inclina Domine aurem tuam*“). — Žalmem 115. („*Credidi, propter quod locutus sum*“) rozněcuje církev v knězi pohotovost k oběti jakékoliv, a konečně žalmem 129. chce církev vyvoditi aspoň ze srdce slzy upřímné kajícínosti.¹⁴ Také řada dalších veršů a odpovědí jest z Písma sv. vybrána.

Kněz po sv. přijímání *děkuje* za milosti, které mají nesmírný význam pro celý nastávající den jeho života, pro všecek další život pozemský i věčný; děkuje slovy, jež mu mešní obřad ukládá, jak

¹⁴ Viz můj článek „Ž 129. na rtech kněze přede mší sv.“ v „*Eucharistii*“ r. 1904, str. 150 a níže čl. VIII.

již výše bylo řečeno. Kněz, vrací se po těch liturgických modlitbách od oltáře, ještě nevychládl, ještě stojí v žáru lásky Boží, která hřeje, pálí, ale neničí, a v této výhni lásky Kristovy vzdává soukromé díky Pánu dále. I pro tuto chvíli vyhledala církev z knihy Boží velmi vhodná slova — *Trium puerorum cantemus hymnum, quem cantabant sancti in camino ignis . . . Benedicite omnia opera Domini Domino . . .* Vybrala šťastně velikou doxologii, kterou jest zakončen celý žaltář, doxologii, jež končí slovy: *Omnis spiritus laudet Dominum* — Vše, co dýchá, chval Hospodina . . .¹⁵

Právem lze říci, že *všecek text liturgie mešní i se soukromou přípravou kněze a se soukromým poděkováním jest veliká anthologie nebo chrestomathie biblická.*

VII

Breviarium.

Jinými slovy mohli bychom říci, že církev ovila podstatné úkony mešní věncí, uvitými netoliko z četných lupenů a květů, ale místy i z celých trsů výhradně biblických textů.

Církev váží si však oběti mešní tak, že i tyto kratší věnce ovíjí denně jiným velikým věncem, jenž sluje brevíř, věncem, jenž býval zejména v minulých staletích dlouhý a široký. Známo, že brevíř se mši sv. souvisí tak úzce, že dlužno hodinky jitřní a chvály pokládati za vzdálenější přípravu na oběť eucharistickou, hodinky večerní a doplněk za díky nebo za rozvinutí modliteb mešních; tak zvané hodinky malé pak za to nebo za ono.

A z jakých slov jest uvita tato veřejná, liturgická denní modlitba církve sv., jež jest významnou *prací* denního života kněžského? Odčítejme pozdější církevní hymny, životopisy svatých, mod-

¹⁵ Viz můj článek „Jaké poděkování Kristu Pánu klade církev do úst kněze po mši sv.“ v „Eucharistii“ r. 1904, str. 204—210; 227—232; r. 1905 str. 8 nn. Viz i níže čl. IX.

litby a některé jiné složky a zbude nám snad 80 až 90 proc. *textů biblických*.

VIII

Svátosti a svátostiny.

Jako jsme prošli stručně texty liturgie mešní, mohli bychom probrati formuláře všech *svátosti a svátostin*, které kněz uděluje, a shledali bychom totéž — všude bychom slyšeli hudbu, kterou Bůh, Duch sv. vyvodil z biblických svatopisců, jakoby ze živých cítí...¹⁶

IX

Počítejme, kolik hodin denně zabere průměrně knězi tato *liturgická činnost*, kolik hodin zabere mu za 20, 40, 50 let kněžského života, počítejme, kolik biblických slov a myšlenek za tu dobu vyslovil, kolik jich měl promysleti, procítiti, a považme, jak veliký význam má bible v životě kněze *se stanoviska liturgického*.

Již s tohoto hlediska dlužno říci, že sama církev denně kněze sytí hojnou stravou psaného slova Božího, že toto slovo jest jeho „*panis quotidianus*“.

¹⁶ O estetické stránce poetických textů S. z. viz mou Bibli Č. III., str. 780—783. — O téže stránce biblických textů N. z. viz můj článek v časopise „Na hlubinu“ 1926, str. 89—92. — Kněžská příloha str. 44. — Srv. i „Rytmus liturgických textů“ v „Eucharistii“ r. 1926, str. 60—62; 1927 str. 8—10, 29—32, 53—55. — „Umělecká stavba mešní kolekty na svátek sv. Raymunda“ v čas. „Na hlubinu“ 1928, str. 24 n.

ÚČINKY EUCHARISTIE A ÚČINKY BIBLE

Smíme nazvati *Písmo sv.* denním chlebem kněze, kdyžtě jím jest popředně nejsvětější *Eucharistie*? Snad by se zamlouval někomu jiný obraz, snad bychom mohli říci, že jest *Písmo sv.* knězi tím, čím jest tělu, plicím a životu tělesnému *vzduch*, že kněz, čtoucí biblické věty, dýchá takořka z ducha Božího, jenž v bibli vane, dýchá takořka čistý, výživný vzduch plný ozonu pro svůj život. Buďsi, avšak nejsvětější *Eucharistii* neublížíme, řekneme-li, že i *Písmo sv.* jest výživný chléb pro duchovní život kněze. Vždyť tak mluvili již velicí, oddaní synové církve. Sv. *Basil* na př. jmenuje výroky *Písma sv. pokrmem pro duše, který podává sám Duch svatý.* (In Ps. 59.) Vzpomeňme na výrok sv. *Augustina*: „*Sicut ex carnalibus escis alitur caro, ita ex divinis eloquiis interior homo nutritur et pascitur.*“ (Serm. 302.) „*Duše, která vejde do této nebeské špižirny, t. j. která Písmo sv. tak, jak se sluší a patří, okouší, nachází v ni pokrm, který se jí stává zároveň semenem života věčného.*“ Hilar. — Nejsvětější *Eucharistie* bývá přirovnána k *maně*. Sv. *Petr Damiani* neostýchá se tvrditi: „*Manna vescitur, qui in assidua Scripturae sacrae inquisitione versatur.*“ (Ep. 5. ad monach. Cluniac.) — A sv. *Tomáš z Villanovy* praví, že *třeba, bychom se naučili ssáti mléko ze skály a olej z nejtvrďšího kamene Písma sv.* Ačkoliv Pán vyvolil víno k proměně eucharistické, *Hildebertus Cenom.* neváhá tvrditi: „*Vinným sklepem dlužno rozuměti Písmo sv., nebo božskou kontemplaci, kde býváme sladkostí milosti občerstvování, opájení jsouce jako vůně čistého vina, opájení jsouce a naplňování čiši.*“ (Serm. 12, de divers.) *Eucharistii* a *Písmo sv.*

spojuje Geiler z Kayserbergu, řka: „Požívání těla a krve Pána našeho Ježíše Krista a voda nauky spásy, která se řine do života věčného, t. j. slovo Boží, jež lze nalézt ve zřídle Pisma svatého, může poutníka, který na cestě Boží zemdlel, občerstviti a posíliti lépe než cokoliv jiného.“ (Der christliche Pilger 21. — Viz tyto výroky v Höpflově „Das Buch der Bücher“ (Freiburg i. B., 1904, str. 236 n.). Nejlépe snad poměr chleba eucharistického ke chlebu biblickému vystihl známými slovy Tomáš Kempenský: „Pocífuji, že jest mi v životě tomto potřebi nade všechno obzvláště dvojího, bez čeho byl by mi bidný tento život nesnesitelný. Držen jsa v žaláři svého těla vyznávám, že potřebuji dvojího: pokrmu totiž a světla. A tu jsi tedy mně slabému dal svaté tělo své k posile duše i těla, a za svítlnu nohám mým jsi postavil slovo své. To dvoji lze nazvati dvěma stoly, jež stojí s obou stran v klenotnici církve svaté . . . Díky Tobě, Pane Ježíši, světlo z věčného světla, za stůl svaté nauky, který jsi nám uchystal svými služebníky, proroky, apoštoly a učiteli“ (hl. 11, č. 4).

O Písmu sv., do něhož Moudrost věčná uložila tolik moudrosti, lze užití slov knihy Přísloví:

*Moudrost vystavěla dům sobě,
vytesala sedm sloupů,
zabila svůj dobytek, smisila víno,
ano i přistrojila stůl svůj;
poslala služebné své, by volaly
s turze, s městských hradeb takto:*

*„Kdo jest nezkušený, uchyl se ke mně,
kdo nemá moudrosti, toho budu učit.
Pojďte, pojedejte pokrmů mých
a pijte víno, které jsem smisila vám!
Zanechte dětinství, abyste byli živi
a chodili po cestách opatrnosti.“*

Ano, bible toť palác moudrosti, nádherný, veliký, umělecky vyzdobený, vystavěný od božského

architekta, nejvyššího, a v něm stoly obrovské pro celý svět, zejména pro kněze; na tom stole nepřehledné množství pokrmů a nápojů duchovních. Některé z nich jsou podány na prostých mísách dějin, bez ozdob, jiné však jsou vzácně — řekl bych — garnirovány, jsou zdobeny květy pestrými poesie, jsou podány na mísách umělecky ciselovaných . . . Toť palác, hodovna a v něm i stoly jsou okrášleny nevadnoucimi, věčně zelenými palmami, cedry a cypřiši umění slovesného. Na stolech svítí obrovské lustry a svícny.

Pravdy biblické — toť pokrm, toť nápoj pro rozum, jenž po pravdě lační, dějinné události v bibli vypravované jsou pamlsky pro paměť, která po dějinách dychtí. Obrazné roucho, do kterého bývají pravdy biblické zahaleny, toť pochoutka pro obrazivost kněze. Umělecké stránky bible jsou pokrm, nápoj pro cit, jenž po kráse žízni. Mravní vznešenost biblických pravd, mravní charakter osob, o nichž se vypravuje, zejména mravní charakter Kristův, nesčetné příklady ctností všech, i heroických, množství šlechetných, ano nejslechetnějších pohnutek mravních — toť potrava pro každou dobrou vůli, zejména pro vůli kněze.

Spisovatelé výše jmenovaní nazývají tedy Písmo sv. chlebem a spojují je s chlebem eucharistickým. Rozveďme si toto přirovnání poněkud podrobněji!

I

Eucharistie je svátost *nejsvětější*, svátost *oltární*.

Písmo sv. není sice svátost ve smyslu novozákonném, ba ani svátostina podle výměru novějších bohoslovců, kteří pokládají za svátostiny jen exorcismy a církevní žehnání. Přece však jest netoliko celá bible, nýbrž i každá věta, ano každé její slovo *viditelné*, t. j. čitelné *znamení*. Že jsou slova znamením pojmů a myšlenek v lidských řečích a knihách, jest všeobecně uznaná věta hermeneutická. Slova Písma sv. jsou však inspirována od nejsvětějšího Boha, jemuž serafové zpívají své Svátý,

Svatý, Svátý; slova Písma sv. obsahují svaté pravdy a jsou od Boha vdechnuta k posvěcení lidstva, popředně kněží. Ač tedy právem superlativ „Sanctissimum“ vyhrazen jest Svátosti oltářní, přísluší aspoň positiv „sacer“, „sacra“ bibli. Je tedy bible obrovská sbírka slov svatých, posvátných znamení, pojmů a myšlenek. — Písmo sv. — opakují — sice svátost ve smyslu nynější dogmatické terminologie není; nepůsobí *ex opere operato* — milosti Boží. Čte-li na př. bibli nevěrec bez náležité dispozice, nedosahuje z četby přímo posvěcení; *ex opere operato*, t. j. z četby bible vznikají v mysli čtenářově toliko myšlenky v bibli obsažené, podle subjektivní jeho dispozice neb indispozice často skreslené. *Ex opere operantis* však, t. j. podle dispozice může četba bible zejména knězi přinést mnoho posvěcení, jak níže bude vyloženo zevrubněji.

Mohli bychom přirovnati bibli k svátostinám po této stránce:¹⁷ Svátostiny (kromě exorcismu) ustanovila církev; Písmo sv. není kniha inspirovaná od církve, nýbrž od samého Ducha sv. Na př. kalich církevně posvěcený, konsekrovaný, byl všední nádobou, pokud konsekrován nebyl. Písmo sv. nebylo nikdy knihou všední, svým původem, ve svých kořenech již bylo a jest knihou božskou, svatou.

Svátostiny působí tak, že Bůh dává při zbožném přijetí jich (*occasione devotae susceptionis*) své milosti pro modlitby církve, choti Kristovy, „*propter preces ecclesiae*“. Podobně působí náležitá četba Písma sv. — Bůh, který dal bibli církvi k posvěcení duší, zajisté co takto počal, také dokonává tím, že zbožnému čtenáři bible dává větší nebo menší hojnost milostí k tomu, by četl bibli ke svému duchovnímu prospěchu. A církev modlí se na ten úmysl — ne-li jindy a jinde — aspoň v kolektě na den sv. Jeronyma: „*Deus, qui Ecclesiae tuae in exponendis sacris Scripturis beatum Hieronymum Confessorem tuum, Doctorem maxi-*

¹⁷ Sacramentale est res sensibilis, legitime instituta, ad spirituales quosdam effectus significandos et producendos.

mum providere dignatus es; praesta, quaesumus, ut ejus suffragantibus meritis, quod ore simul et opere docuit, te adjuvante exercere valeamus. Per Dominum . . . Ore simul et opere docuit s. Scripturam frequentissime esse legendam ad propriam sanctificationem, praesertim clericis. sacerdotibus.

II

Eucharistie je svátost živých, předpokládajíc nadpřirozený život, posvěcující milost v duši. Písmo vede hříšníka, disponuje toho, kdo řečeného života nemá, aby ho došel, *připravuje ho na ospravedlnění*. Vzpomeňme nauky sněmu Trid. (zased. VI. hl. 6.)

a) O přípravě na ospravedlnění: „Divina adjutus gratia homo *credere* imprimis debet vera esse, quae divinitus revelata et promissa sunt; atque illud imprimis, a Deo justificari impium per gratiam ejus. — Která kniha vštěpuje tuto víru hříšníkovi lépe, nežli Písmo, z jehož každé stránky sálá milostivost a milosrdenství Boží, závislost a nicota člověková, závislost jeho na Bohu v řádu přirozeném, tím více v řádu nadpřirozena?!

b) *Concutitur salutari timore divinae justitiae*. Co doporučuje Písmo častěji, nežli *bázeň Boží*, a jak často a úchvatně líčí hrůzy trestů, jež hlásají spravedlnost Boží?! — Vzpomeňme na př., jak drtivě působila četba nově nalezeného Dt. na krále Josjáše (4. Král. 22, 10 nn.).

c) *Ad misericordiam divinam se convertendo in spem erigitur, Deum propter Christum sibi propitium fore*. Nenajdeme knihy, která by vyslovovala tak pevnou, neochvějnou důvěru v Boha, v Krista, jako bible! Byť i tábor vojska proti mně povstal, neleká se mé srdce. (Ž. 26, 3 ab.)

d) *Illum tamquam omnis justitiae fontem diligere incipit*. Co pohnutek podává Písmo k tomu, bychom Boha milovali!

e) *Movetur ad vitanda peccata per odium aliquod et detestationem*. Žádná jiná kniha nelíčí

ošklivost a hanebnost hříchu tak markantně, jako Písmo svaté! Církev nezná lepších modliteb, kterými by vyslovila sama a učila vyslovovati ošklivost hříchu, nežli jsou kající žalmy.

f) *Proponit inchoare novam vitam, et servare divina mandata.* Kdo předstihl Kristovo podobství o marnotratném synu, kdo může podati poutavější vzory kajících, nežli jest David, Maří Magdalena, svatý Petr, kající lotr?

g) Ano, Písmo budí s milostí Boží ve zbožném čtenáři i *dokonalou lásku a lítost z ní vyplývající*, takže hříšník může dojíti ospravedlnění již při četbě bible.

III

Působí-li bible tak spasitelně na hříšníka, že může při její četbě nabýti nadpřirozeného života, jehož dosud byl postrádal, oč blahodárnější jest vliv její na spravedlivce, na kněze, žijícího posvěcující milostí Boží!

Sněm flor. praví, že „*omnem effectum, quem materialis cibus et potus quoad vitam agunt corporalem, sustentando, augendo, reparando, et delectando, sacramentum hoc (Eucharistia) quoad vitam operatur spiritualem.*“

Také Písmo, jak bylo řečeno, jest pokrm duchovní, i může působiti s milostí Boží podobně.

a) Náležitá četba Písma je s to, aby v čtenáři budila a za součinnosti vnitřní milosti Boží *posilovala víru, naději, lásku, horlivost pro pravdu, nadšení pro vše dobré a krásné, smysl pro jakoukoliv mravní ctnost.* Posilovati a povzbuzovati jmenované ctnosti, zejména lásku, to znamená *posilovati, rozmnožovati duchovní život!* O Písmu lze užíti slov Kristových: „*Verba, quae ego locutus sum vobis, spiritus et vita sunt*“ (Jan 6, 64). — Jediný výrok Písma, provázený milostí Boží stačil u mnohého, aby se oddal vrcholnému životu duchovnímu. Vzpomeňme na svatého Antonína, poustevníka, a na výrok: „*Chceš-li dokonalý býti,*

jdi, prodej, co máš, a dej chudým, a budeš mítí poklad v nebi; a pojď a následuj mne.“ (Mt. 19, 21.)

b) Posiluje duchovní život tím, že nás očisťuje od hříchů všedních, ovšem nepřímou, tak totiž, že v nás budí pocity a úkony ošklivosti, lítosti nad hříchy, nebo jiná hnutí, jež aspoň virtuálně zahrnují řečenou ošklivost.¹⁸

c) Podobně dosahuje zbožný čtenář bible *odpuštění časných trestů* podle míry vřelosti a odanosti k Bohu, kterou četba bible budí. Kromě toho uděluje církev, jak známo, četbě bible i modlitbám, z biblických textů složeným, odpustky. Lev XIII. udělil tomu, kdo čte čtvrt hodiny evangelium, odpustky 300 dní, tomu pak, kdo tak činí denně celý měsíc, uděluje za obvyklých podmínek odpustky plnomocné. (Dekret Posv. kong. odpust. ze 13. prosince 1898.) Pius XI. odměňuje odpustky „divinum officium, vel officium parvum eiusdem B. Mariae Virginis vel integrum officium Defunctorum, aut saltem vesperas aut nocturnum cum laudibus, vel psalmos poenitentiales aut graduales“ (Acta curiae 1922, Nr. 7., pag. 47 n.) „itemque qui sub prima noctis hora edito pro Defunctorum suffragio campanae signo, psalmum De profundis recitaverit acquirat Indulgentiam centum dierum.“ Lev XIII. obdařil odpustky přípravu na mši svatou a poděkování za ni.

d) Posiluje-li a rozmnožuje-li četba bible duchovní život, je samozřejmo, že jej také *udrží, chrání*. Minus in majori continetur. Možno tu uvést slova svatého Jana Zlatoústce: „*Pismo sv. obehňuje spravedlivce ochrannou zdí, vytrhává zlé, jež v člověku jest zakořeněno, a zasazuje za to nedostávající se dobro; zaplašuje zlobu, vede duši zpět ke ctnosti, vysévá símě zbožnosti a pū-*

¹⁸ „Requiritur quaedam virtualis displicentia, puta cum aliquis hoc modo fertur secundum affectum in Deum, et res divinas, ut quidquid sibi occurreret, quod eum ab hoc motu retardaret, displiceret ei et doleret se commisisse etiamsi actu de illo non cogitaret.“ (S. Thomas III. 87. 3.)

**sobi, že její plody dozrávají.“ (In Ps. 48.) I Pís-
mo je svým způsobem ochranný lék proti hříchu
smrtnému, jenž zabíjí život duchovní.**

**e) Ano, Písmo jest pokrm, nápoj léčivý, hojivý
proti hříchu jakémukoliv, který jest jakousi ne-
mocí duchovní. „Jako jest všecka země plná léčiv
proti nemocem tělesným, píše svatý Ambrož (In
Ps. 36), tak jest i v Písmě plno prostředků proti
nemocem duše.“ — Proto svatý Jan Zlatoústce
nazývá bibli „duchovní lékárnou“. „Sacerdotes si-
cut apes de divinarum Scripturarum floculis suavia
mella conficiunt et quidquid ad medicinam pertinet
animarum, oris sui arte componunt.“ (Sv. Ambrož,
Serm. 43, in append. ad opera s. Ambrosii.)**

**f) Pokrmem a nápojem posiluje se vojín do
boje. Tak i čtenář bible, kněz, nabývá četbou
bible vydatného uschopnění do všech bojů. Boj
— toť život kněze, zejména dnes.**

**a') Jest mu bojovati v nitru proti tělu, proti
smyslnosti, proti vášním. Svatý Ambrož (De Da-
vide et Saul 1) se domnívá, že jest nemožno, aby,
kdo pozorně a pilně Písmo čte, byl kdy překonán
od zlých žádosti. Svatý Jan Zlatoústý přirovnává
podle Ž. 1. duši, která se oddává rozjímání o ta-
jemstvích, obsažených v bibli, ke stromu, zasaze-
nému u potoků vod, jemuž ani žhavé paprsky
sluneční, ani ničivý žár větru nemohou uškoditi,
ježto kořeny jeho ustavičně z vody berou dosta-
tek vláhy. Tak se má i duše, která sedí na řece
Božího Písma, jež věčně plyne. Palčivé žáry vášní
a pokušení, ničivé paprsky vnějších útrap, jsou
proti ní bez moci. (In Ps. 48.)**

**b') Písmo sv., z něhož vane Duch Boží, dodává
knězi síly v boji proti duchu světa; Písmo sv.,
jehož zásady potvrzuje prakse tisíců roků, chrání
kněze v boji proti moderním utopiím.**

**c') Písmo sv., z něhož sálá Duch nejvyšší dobrý,
dává knězi sílu proti duchu zlému; jako kdysi
Pán vítězil nad zlým duchem autoritou Písma:
„Psáno jest,“ tak vítězí i kněz autoritou Boží,
která za Písmem stojí.**

d') Sekty, od katolické církve odpadlé, podržely bibli, která jim bývá jediným zdrojem víry a mravů, četbou osvojují si příslušníci jejich znalost bible a s tou znalostí táhnou do pole proti církvi katolické. Kněz, jenž chce s úspěchem čelit tomu náporu, musí znáti bibli, seznámí se s ní však toliko četbou její. I tu platí zásada: Knihu proti knize, znalost bible proti znalosti bible skutečné nebo zdánlivé.

e') Rozumáři, již popírají nadpřirozený ráz a tím podstatu křesťanství, rozumáři všech odstínů vidí v bibli základ, baštu „murum et antemurale“, hrad i předhradí křesťanství nadpřirozeného a proto útočí tolik na bibli, domnívajíce se, že, podkopají-li původnost, neporušenost a hodnověrnost bible, podkopají tím i církev v jejích základech. Život dnešního kněze — toť boj proti těmto snahám. Bez znalosti bible kněz nemůže v boji tom obstáti. V bibli jsou prý omyly přírodopisné, dějepisné, zeměpisné, náboženské, etické. Jak obrovský jest dnes tento světový boj nejvzdělanějších duchů ve všech táborech!

Velmi mnozí studují neb aspoň čtou bibli s nejrůznějších stanovisek, podrobují bibli nejmožnějšími metodám: na př. psychologické, aby vyvrátili její proroctví a zázraky; jiní za týmž účelem užívají srovnávací mytologie, jiní srovnávací vědy náboženské, jiní srovnávacích dějin práva, jiní srovnávacích dějin literárních, aby dokázali, že v bibli není nic původního.

Jiní „vykládají“ bibli ve smyslu evolucionistického, materialistického názoru na dějiny a náboženství. — Jiní ji vykládají s jednostranného hlediska sociálního, ano i komunistického, podrývajíce spolu základy křesťanského působení charitativního. Ano, v bibli Starého i Nového zákona jest velmi, velmi mnoho prvků *sociologických a charitativních*, které podávají knězi materiál, aby si z něho vystavěl ne-li celou budovu, aspoň základy a přízemek sociologie; bible podává knězi velmi mnoho zdravých námětů křesťanské charity, po-

hnutek k ustavičnému horlivému působení sociálnímu i charitativnému, jehož jest zejména za našich časů na výsost knězi třeba. Před časem měl jsem příležitost promluvit na Velehradě o sociologických prvcích, obsažených v prvních 11 hlavách Genese. Co bychom jich našli v kapitolách dalších celé bible! Jak účinně zasahovali do poměrů společenských, ano i politických již proroci Starého zákona! Co popudů najde tu kněz, jenž chce těmito cestami bráti se i dnes! Co příležitostí, aby se vyzbrojil do bojů dneška! Papež Benedikt XV. v okružním listě „*Principi Apostolorum*“ z 5. října 1920 líčí charitativní činnost sv. Efrema Syrského těmito slovy: „Quantam vero quamque actuosam fratribus caritatem in summa annonae difficultate, gravis licet annis confectusque laboribus, exhibuit! Casam enim deserens, ubi tot annos caelestem potius quam humanam vitam exegerat, Edessam accurrit: gravissimis verbis, quae quidem Gregorio Nysseno „tanquam divinitus fabre facta clavis“ (Vita s. Ephrem c. 6 n. 23) ad animos et arcas locupletium aperiendas visa sunt obiurgat, qui frumentum comprimerent, vehementerque rogat, ut saltem de superfluo fratrum inopiam sustentarent. Iis igitur non tam civium necessitate quam viri gravitate permotis, ipse ex corrogata pecunia enectis fame comparare lectulos, sternere sub Edessae porticibus, languentes reficere, peregrinis occurrere, qui undique in urbem, panem flagitantes, commeabant . . . Qui non ante in suam solitudinem rediit, quam exacto anno, e novarum frugum perceptione alimentorum copia ingens exstiterat. — A odkud vážil sv. Efrem sílu k této charitativní činnosti ve hluku města? Poslyšme, co bylo jeho denním zaměstnáním v samotě: „Ergo Scripturas continenter docere et divini verbi praedicationi vacare; virgines Deo devotas ad sacram psalmodiam instituere; comentarios cotidie scribere Bibliis explanandis orthodoxaeque fidei inlustrandae (Tamže.)

Zde nestačí již jen četba bible, zde třeba bibli-

kého *studia* tomu, kdo chce s úspěchem do toho boje zasáhnouti, neb aspoň učiniti si úsudek, oč běží.

g) Odměnou za četbu bible již tu na zemi jest rozkoš duchovní, již v duši věřící působí jako pokrm chutně připravený, jako vzácný nápoj, jako čistá voda živá, pramenitá, ze země přímo tryskající. Již výše byla bible z tohoto důvodu přirovnána k maně. V tomto smyslu vyslovil svatý Augustin heslo: „*Sint castae deliciae meae Scripturae tuae!*“ (Confess. 11. c. 2.)

Této věci věnoval papež Benedikt XV. ve své encyklice „*Spiritus Paraclitus*“ celý odstavec. „Zbývá,“ píše, „zbývá, ctihodní bratři...“ (Odst. XV.)¹⁹ — Sv. Jeronym v listě Eustochiu (108) chvále Paulu, její matku, líčí, jakou útěchu vážila ze znalosti Písma *u utrpení*. „*In languoribus et crebra infirmitate dicebat: „Quando infirma sum, tunc fortis sum (2 Cor. 12, 10). Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus (Ibid. 4, 7) donec mortale hoc induat immortalitatem, et corruptivum hoc vestiatur incorruptione“ (1 Cor. 15, 53). Et iterum: „Sicut superabundant passiones Christi in nobis, et per Christum abundavit et consolatio“ (2 Cor. 1, 5). Ac deinde: „Ut socii passionum estis, sic eritis et consolationis“ (Ibid. v. 7). In moerore cantabat: „Quare tristis es anima mea, et quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei et Deus meus“ (Psal. 41, 12). In periculis loquebatur: „Qui vult venire post me, abneget seipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me“ (Lc. 9, 23). Et rursum: „Qui vult animam suam salvam facere, perdet eam.“ Et „Qui perdiderit animam suam propter me, salvam eam faciet“ (Ibid. 24). Quando dispendia rei familiaris et eversio totius patrimonii nuntiabatur, aiebat: „Quid enim prodest homini, si totum mundum lucrifecerit, et animae suae damnum habuerit? aut quam dabit*

¹⁹ Viz celý tento okružní list v mé Bibli české, III. sv., Praha 1925, str. 1180 nn. Odst. XV. na str. 1194.

homo commutationem pro anima sua?" (Matth. 16, 25). Et: „*Nudus exivi de utero matris meae, nudus et redeam. Sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum!*“ (Job. 1, 21.) Et illud: „*Nolite diligere mundum, neque ea, quae sunt in mundo. Quoniam omne, quod in mundo est, desiderium carnis est, et concupiscentia oculorum et superbia vitae hujus: Quae non est ex Patre sed ex mundo. Et mundus transit et concupiscentia ejus.*“ (1 Joan. 2, 15. 16. 17.) Scio ei scriptas infirmitates gravissimas liberorum et maxime Toxotii sui, quem diligebat plurimum. Cumque illud virtute complexet: „*Turbata sum et non sum locuta*“ (Ps. 76), in haec verba prorupit: *Qui amat filium aut filiam plus quam me, non est me dignus*“ (Mt. 10, 37). Et orans ad Dominum loquebatur: „*Posside Domine filios mortificatorum*“ (Ps. 78, 11), *qui pro te quotidie mortificant corpora sua.*“ (Migne P. L. T. XXII. sl. 890n.)

h) Jak víme, smrtelník nemůže míti naprosté jistoty o tom, že jest předurčen k věčné slávě, leč by mu Bůh to zjevil. Víme však také, že jest možno podle jistých známek dojíti nějaké jistoty důvěřivé. K těm známkám patří také *láska ke slovu Božimu vůbec* a tedy také *ke slovu Božimu psanému, k bibli*, kterážto láska jeví se nejlépe častou zbožnou četbou Písma sv. „*Qui ex Deo est, verba Dei audit.*“ (Jan 8, 47.) Možno tedy i o četbě bible říci, že jest jakousi zárukou života věčného, *quoddam pignus vitae aeternae*, jako jest chuť k jídlu (a zásoba pokrmu) poutníkovi zárukou, že dojde mety, již si vytkl.

i) Nejvzácnější účinek nejsv. Eucharistie tkví v tom, že nás spojuje s Kristem a přeměňuje nás v něj. To se děje *vniterně, fysicky, svátostně*. Vizme, s kým nás spojuje a v koho nás proměňuje Písmo sv., *aspoň zevně a mravně!*

Čísti knihu jest obcovati s jejím autorem, stýkati se s ním, myšlenkově se spojovati s ním, podléhati jeho vlivu, jeho přesvědčivosti, jeho šlechetnosti. Čtouce bibli, vcházíme do společnosti velikánů ná-

božensko-mravních — čtouce bibli, zasedáme ke stolu s Mojžíšem, Davidem, Isajášem, Jeremjášem, stolujeme s Janem, Miláčkem Páně, s velikým Pavlem, s evangelisty, s apoštoly, i s hlavou apoštolů, Petrem, hodujeme s ostatními svatopisci, a skrze ně stýkáme se úzce se *samým Duchem svatým, jenž je inspiroval* . . . Čtouce bibli, zejména Nový zákon, slyšíce slova Kristova, vidouce jeho jasný příklad, vcházíme ve styk i s ním. Jest možno, aby tento *styk s Duchem svatým, s Kristem, s tolika šlechtnými muži*, nadšenými pro věci Boží, nepůsobil blahodárně na zbožného čtenáře bible, aby se k nim nepřizpůsobil, aby se k nim nepřipodobnil, aby se v ně neproměnil? Obírání se biblí musí způsobiti nějakou proměnu, assimilaci: Buď promění *nás bible v sebe* nebo *my proměníme bibli v sebe*, nebo bible bude částečně působiti proměnlivě na nás a my na ni. Nejsme s to, abychom bibli přizpůsobili sobě, není možno, aby bible skutečně se přizpůsobila našim vášním, názorům, těmi vášněmi diktovaným, ale *bible je s to, aby nás nadchnula Duchem Božím, aby nás naplnila duchem Kristovým, jeho láskou k chudině, k strádajícímu*, ke každému sociálně slabšímu, bible je s to, aby *nás pronikla duchem neohroženosti prorocké a horlivosti apoštolské, apoštolské obětavosti*. Bible je s to, aby vdechla knězi *ducha církevního*. Kněz i ve své samotě nalézá v bibli vzácnou společnost, jež mu dovoluje s ní se sbratřiti, spřízniti . . . Zbožný čtenář bible může s pomocí milosti Boží dojíti takového spojení s Kristem, jaké vyslovil sv. Pavel, když napsal: „Vivo autem jam non ego, vivit vero in me Christus.“ (Gal. 2, 20.)

k) Veliký je stůl slova Božího a obrovské množství pokrmů a nápojů na něm. Kněz může a má z nich bráti plnými rukama, a to ne toliko pro sebe, nýbrž i pro jiné, pro své svěřence. Ano, ty má nasycovati a napájeti slovem Božím vůbec a *psaným zvláště*.

Má tak činiti *a')* na kazatelně, *b')* ve škole, *c')* ve zповědnicí, *d')* všude, v životě spolkovém, v řízení

jednot, v rozmluvách soukromých, v pastorační individualitě, e') v pastorační konané tiskem.

a') O tom, kterak má kněz užívat Písma svatého na kazatelně, bylo již velmi mnoho jednáno i napsáno. Je to věc tak samozřejmá, že o ní jedná každá příručka pastorační. Budiž tu jen připomenut okružní list papeže Benedikta XV. „*Humani generis Redemptionem*“ z 15. června 1917, „*de praedicatione divini verbi*“, v němž staví za vzor kazateli svatého Pavla, a praví také toto: „*Quae autem tractanda susceperat, quomodo Apostolus explicabat? Non in persuasibilibus humanae sapientiae verbis.*“ (Cor. 2, 4.) *Quanti refert, venerabiles fratres, hoc omnibus esse exploratissimum, cum videmus non paucos e sacris concionatoribus ita dicere, ut Scripturas Sanctas, Patres, Doctoresque Ecclesiae, theologiae sacrae argumenta praetermittant; nihil fere nisi rationem loquantur.*“ V okružním listě „*Spiritus Paraclitus*“ věnován témuž odstavec XII. nn. Viz níže přednášku o té věci.

Nehodlám se již šířiti o tom, kterak může a má uplatňovati kněz znalost Písma svatého ve škole (b') a ve zpovědnici (c'), dodávám jen stručně, že má z něho znalost bible i při pastorační v činnosti spolkové sálati. 7. č. Akt kurie olomucké z 21. června 1922 přináší výňatek z listu Benedikta XV. biskupovi Chiavarijskému, v němž řečeno také toto: „*Nos in hoc maxime consilium velimus versetur et opera tua, ut quotquot istic in sortem Domini vocati sunt, sentientes, quid nova postulent tempora, laborent, opus faciant evangelistae, ministerium suum impleant non sacrorum tantum perfunctione munerum. Sufficere id forte poterat cum domestico magisterio atque exemplo quisque fidelium vitam exigebat ad omnem virtutis legem. Nunc, versis in deteriora moribus, hoc maxime opus, hic labor eorum, qui sacro funguntur munere, prodire in populum in eoque salutariter versari: omni qua licet ope tueri veritatem et ad virtutem invitare atque allicere: in iuvenilem aetatem, tot circumventam*

insidiis, praecipuas quasdam curas conferre: uti sapienter iis societatum atque operum adiumentis eaque multiplici caritatis industria, quibus exploratum est sacerdotale ministerium fructuosius fieri et obtinere latius. Recte utentibus *omnia cooperantur in bonum.*"

Výňatek má nadpis v Aktech kurie olomucké: „*S. Sedes de moderna cura animarum*“.

Není pochyby, že bible, ačkoli kniha starobylá, jest a bude vždycky i při nejmodernější správě duchovní — vzácný, tisíciletími osvědčený, nikdy nestárnoucí, vždy nový a vydatný prostředek pastorační.

III

KTERAK JEST BIBLI ČÍSTI? (BIBLICKÁ DIAETETIKA)

Bible je tedy hodovna, kde jest obrovský stůl a na něm nepřehledné množství vzácných pokrmů a nápojů. Jako nás běžná diaetetika učí, co a jak jísti, aby nám pokrmy šly k duhu, tak třeba dbáti některých zásad, jak jísti, jak píti z bible, třeba znáti, řekl bych — *biblickou diaetetiku*.

a) Dlužno-li vše, cokoli činíme, buď že jíme nebo pijeme, ke cti Boží činiti (1. Kor. 10, 31), dlužno-li při denním jídle míti na zřeteli zachování a posilu života a všech sil duševních i tělesných, abychom jimi mohli pracovati ke cti Boží a ke spáse nesmrtelných duší, třeba míti týž úmysl při četbě Písma, již chceme posilovati jako pokrmem a nápojem duchovní svůj život a jeho mohutnosti. — *Ego volo* — můžeme vzdechnouti si, když bereme bibli do ruky — *Scripturam sacram legere in sensu sanctae romanae ecclesiae ad laudem et gloriam omnipotentis Dei ad utilitatem meam totiusque ecclesiae militantis pro omnibus, qui commendati sunt curae meae in genere et in specie . . . Gaudium cum pace, emendationem vitae, gratiam et consolationem sancti Spiritus, perseverantiam in bonis operibus tribuat nobis omnipotens et misericors Dominus.*

„*Scriptura eo spiritu legi debet, quo facta est,*“ dí Tomáš Kempenský (Imit. Christi 1, 5). Bůh inspiroval Písmo ke své cti. „*Universa propter semetipsum operatus est Deus*“ — (Přisl. 16, 4). — *Scripturam quoque sacram!* — Svatopisci byli zaníceni touhou po cti Boží, že jejich „já“ ustupuje do pozadí, že jmen některých svatopisců Starého zákona ani neznáme!

b) Aby šel obyčejný pokrm nebo nápoj k duhu, třeba míti *chuť, hlad, žízeň*. — Duchovní hlad,

vroucí touhu dlužno míti po chlebě eucharistickém tomu, kdo se blíží ke stolu Páně. Podobně bude z četby Písma svatého vážití mnoho posily ten, kdo bere bibli do rukou *s touhou nábožensko-mravně se vzdělati, zdokonaliti*, k Bohu se přiblížití, lépe jej poznati, vřeleti ho milovati. — *Cor meum et caro mea exsultaverunt in Deum vivum. — Gratiam et gloriam dabit Dominus (Ž. 83). Audiam, quid loquatur in me Dominus Deus, quoniam loquetur pacem in plebem suam . . . (Ž. 84). — Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo (Ž. 62, 2). — Sicut cervus desiderat ad fontes aquarum . . . (Ž. 41, 2).*

Stává se, že někdo pokrm, který mu byl předložen, rozkrájí, ohledá, zkoumá jej jako na zkušební stanici, je-li pravý, bez padělku, že však pokrmu neokusí. Ten nemá ovšem z něho užitku. Takovému hostu podobal by se ten, kdo by Písmo četl nebo studoval, pitval, rozřezával, „dranzíroval“, v něm hloubal toliko proto, aby ukojil svou zvědavost. Na to upozorňuje rovněž již knížka po bibli nejrozšířenější: *„Quaerere debemus potius utilitatem in Scripturis quam curiositatem.“* — A Guillelmus Abb. S. Theodorici († kolem roku 1150), píše: *„Si vere in lectione Deum quaerit, qui legit, omnia, quae legit, cooperantur ei in bonum et captivat sensus legentis et in servitutum redigit omnem lectionis intellectum in obsequium Christi.“* (Ep. ad fratres de Monte Dei, 1, c. 10, n. 31.)

c) Knězi, přistupujícímu ke stolu eucharistickému, dlužno míti živou a pevnou *víru*, jež jest kořen duchovního života a základ veškeré jeho činnosti, víru, ze které vyplývá nejhlubší úcta ke chlebu andělskému. Tak i knězi, sedajícímu si ke stolu skripturistickému, třeba míti *živou víru*, zejména ve vše, čemu církev učí o duchovním pokrmu a nápoji, který z bible tryská. Třeba mu živě si uvědomovati, že *tota s. Scriptura cum omnibus suis partibus divinitus est inspirata*, že církev knihy biblické pokládá za inspirované, kanonické non ideo, quod sola humana industria concinnati sua deinde auctoritate sint approbati; nec ideo dumtaxat, quod revelatio-

nem sine errore contineant, sed propterea, quod Spiritu sancto inspirante conscripti Deum habent auctorem atque ut tales ipsi ecclesiae traditi sunt" (Vatic. decr. de fide cap. 2). Třeba mítí mu na paměti, že v této inspiraci, v této autoritě božské bible tkví její obrovský význam, její síla a výživnost! Třeba mítí v živé vědomosti, že bible je složkou pokladu víry — depositum fidei — že je to svatý majetek církve katolické, která má povinnost a tedy také právo, toto dědictví chovati neporušené, a to nejen slova a písmena bible, nýbrž — co jest věc hlavní — *ducha a smysl!*" Co pravil Simeon o Kristu: „*Hle, tento jest ustanoven ku pádu a ku povstání mnohých v Israeli a na znamení, jemuž budou odpírati*" (Luk. 2, 34), platí také o bibli. Buďto ji čteme s věřící myslí, a pak jest nám ku povstání, k zušlechtění, ke zdokonalení, nebo ji čtou bez této víry, a pak jest jim na zkázu! I před četbou nebo při četbě Písma možno si vzdechnouti slovy: *Perceptio verbi tui, Domine Jesu Christe, non proveniat mihi in iudicium et condemnationem, sed pro tua pietate prosit mihi ad tutamentum mentis et ad medelam percipiendam.*

d) Církev učí kněze před obědem vzpomenouti si na pravdu, že vše máme od Boha, na němž úplně závisíme. „*Oculi omnium in te sperant Domine et tu das escam illorum in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam et imples omne animal benedictione . . .*" (Ž. 103). Myšlenka na závislost na prostou kněze na Bohu budí v něm pocit hluboké *pokory*, kterou prohlubuje vědomí viny, hříšnosti a nehodnosti. — Před přijetím chleba *eucharistického* učí církev kněze volati *pokorně* Domine non sum dignus. — Nejinak má kněz přijímati chléb biblický: *In spiritu humilitatis et animo contrito.* — „*Si vis profectum habere, lege humiliter*" (Imitatio Christi). „*Christi doctrina facilis et pervia est parvulis et studiosis, difficilis est et impervia superbis* (Řehoř Velký, Praef. in Job c. 4). — Jako žaludek plný, nadutý, nemůže s prospěchem přijímati pokrmů, tak ani člověk, nadutý pýchou, plný

zaslepující sebelásky, nemůže přijímati pokrmu biblického tak, aby z něho mohl bráti sílu pro život, zejména pro duchovní zrak. Písmo psáno je v hluboké pokoře, a v pokoře také dlužno je čísti, *Scriptura eo spiritu debet legi, quo facta est. Deus humilibus dat gratiam. Gratiam inspirationis dedit humillimis hagiographis, gratiam dabit et humillimis lectoribus.*

e) Mešní kalich, do něhož kněz při obětování nalévá čistého a pravého vína a něco čisté vody, má býti, jak samozřejmo, prázdný a čistý; takové má býti také srdce knězovo — zlaté, čisté, prázdné hříšných vášní, srdce knězovo, jež jest živý kalich, v němž se perlí Kristova krev. — Také ten, kdo chce z bible nabrati do kalicha srdce svého čistého vína, křišťálové vody, má přinésti kalich čistý, prostý vášní, jež by průhlednou čistotu biblických pravd zakalily. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt* (Mat. 5, 8). — Dá-li kdo na talíř, na němž jsou zbytky starších pokrmů, sebe lepší pokrm čerstvý, nadchne tento oněmi, bude z toho nechutné mixtum compositum. Nalije-li kdo i čistého vína do číše, na jejímž dně jest kvasnicový kal, nadchne a nabude odporné příchuti i nejvzácnější nápoj, do ní nalitý. — Tak bylo by i v duši kněze neumrtveného — hledal a našel by v bibli místa, která by omluvila jeho zradu na zásadách kněžských. „*Est liber hic, in quo quaerit sua dogmata quisque, invenit et pariter dogma quisque suum.*“

f) Církev učí kněze modliti se před jídlem, v duchovních domech bývá něco duchovního mezi jídlem čítáno, aby duch povznášel se od hmoty výše. — Před a po hostině eucharistické má býti duch kněze ustavičně sebraností mysli přikován ke Kristu. — Podobně četbu bible dlužno zavlažovati rosou modlitby. — *Třeba se modliti před ní: Mentis nostras, quaesumus, Domine, Paraclitus, qui a te procedit illuminet; et inducat in omnem, sicut tuus promisit Filius, veritatem . . . Adsit nobis, quaesumus Domine, virtus Spiritus Sancti; quae et corda nostra clementer expurget, et ab omnibus tueatur*

adversis Deus, qui corda fidelium Církev učí kněze kratičce před četbou Písma vzdechnouti si k Bohu *benedikcemi*, jež vkládá do breviře před lekce. Jak vhodně zní před četbou Písma povzdech: *Spiritus Sancti gratia illuminet sensus et corda nostra. — Ignem sui amoris accendat Deus in cordibus nostris. — Evangelica lectio sit nobis salus et protectio!* Modlitbou dlužno protkávati i nejhlubší vědecké studium Písma, a modlitbou je také zakončiti. *Ingressum instruas, progressum dirigas, egressum compleas oratione. — „Per evangelica dicta deleantur nostra delicta.“*

g) Pokrmy nejsou stejné. Některé, jako chléb, voda patří k denní potřebě, jiné doporučejí se občas. — Některý pokrm nebo nápoj je lehoučký, nepotřebuje mnoho kousání, jest měkký, jiný však je těžký, každé sousto dlužno dobře rozkousati, prosliniti. — Vodu možno píti najednou ve větším množství, těžké víno po hltech. — Některé pokrmy jsou lehká a brzy stravitelná, jiné třeba dlouho trávit. Podobná rozmanitost, pestrost vládne v bibli. Jsou tam místa lehoučká, jež nežádají tolik práce, jsou tam však i místa těžká a velmi těžká. — Jako pokrm, který dává Bůh přírodou, lidé všelijak připravují, rozkrajují, pepří a zdobí, tak činí vykladači i s bibli — krájejí texty její, pepří a solí je kritickým aparátem, o němž nelze vždycky říci, že je snadno stravitelný.

Třeba i zde podati několik pokynů z biblické diaetetiky.

a) Běžná četba biblických textů bez poznámek jest ovšem *něco, ale málo*. Chtíti prostudovati celé Písmo svaté podle kritických, vědeckých komentářů, jest žádati od kněze *příliš mnoho*; při nejlepší vůli nebude mít tolik času. Nejlépe tedy i zde doporučovati zlatou cestu střední: Čísti bibli s poznámkami, jež předpokládají kritický aparát a veškeré vědecké studium bible, ale podávají z něho toliko přiměřený výbor. Mám na mysli kněze-začátečníka; až si osvojí bibli a tyto poznámky tak, že nebudou rozsahem svým již dostačovati jeho po-

žadavkům, ať sáhne ke komentářům. Tomu, kdo se připravuje k rigorosu z biblického studia, nebo tomu, kdo pracuje o doktorské dissertaci z oboru biblického, jsou dány směrnice jeho prací.

b) Četba bible, opatřená dostatečnými poznámkami, budiž konána *rozjímavě*. Zejména kněz-začátečník vol si k dennímu pravidelnému *rozjímání*, jež činí důležitou složku jeho denního pořádku, programu jeho kněžského života, vol si látky biblické.

Totéž dlužno říci o *duchovní četbě*, pravidelně denně konané. Nejlépe voliti texty biblické, nebo látku biblickými motivy hojně protkanou. — Knězi-začátečníkovi dlužno doporučovati, aby si *ke kázání* vybíral homilie nebo vůbec kázání biblická. (Viz níže.) — *Zpovědníkovi-začátečníkovi* velmi poslouží pro celý život, pořídí-li si jakousi duchovní lékárníčku, to jest sbírku výroků biblických proti tomu onomu hříchu, k níž připojí seznam biblických výroků, doporučujících tu onu ctnost. Knězi jest *působiti ve spolecích*, kde třeba poučovati a ušlechtilé baviti. I tu možno buď vybraná místa Písma svatého čísti, nebo je vykládati, nebo na základě jich sestaviti si promluvu. — Tím vším osvojuje si kněz znalost bible sám a sdílí se spolu o ni s jinými.

c) Někteří radívají, aby kněz četl bibli podle pořádku Vulgaty od Genese až po Zjevení svatého Jana. Kdo přečte *denně* čtyři kapitoly, přečte prý za rok celou bibli; kdo přečte denně dvě kapitoly, přečte ji za dva roky. Ta rada byla a je dobře míněna, přehlíží však, jak veliký jest rozdíl kapitoly a kapitoly. Jsou kapitoly, jichž lze za den přečísti i více než čtyři; jsou však také kapitoly, z nichž lze s prospěchem rozjímavě přečísti za denní lhůtu, četbě bible vyměřenou, *toliko část*. Některá kapitola poskytuje *málo* nesrozumitelného, jiná velmi *mnoho*. Bossuet radí: Snaž se těžiti z toho, co jest jasno, a přejdi s úctou, co je temné, podrobuje se při tom se všemi myšlenkami soudu církve. Tak budeš míti zisk z toho, čemu rozumíš, i z toho, čemu nerozumíš, živiti se budeš srozumitelným a po-

kořovati se budeš nesrozumitelným." (Instruction sur la lecture de l'Écriture Sainte, Höpfel num. str. 105.) Návod ten jest dobrý, ale každého trvale neuspokojí a případně ani uspokojiti nesmí! Mohl by snadno vésti k mechanismu a ke všem škodám, jež mechanism v životě duchovním působí.

Co do postupu, v jakém mladý kněz má čísti Písmo svaté, domnívám se, že učiní nejlépe, propracuje-li si přiměřeně *nejprve texty liturgické* a bude-li teprve poté čísti bibli soustavně od počátku do konce. — Z *liturgických textů* žádoucno vzíti do práce nejprve biblická místa, vyskytující se v oddílu misálu nadepsaném „*Ordo missae*“, tedy texty každodenně se opakující; k nim patří i „*Praeparatio ad missam*“ et „*Gratiarum actio*“, uložené rovněž v mešní knize. Poté přijdou na řadu *proměnlivé částky mešních formulářů*, jež nejlépe studovati případ od případu, to jest den před tím, než sloužíme mši sv., vezmeme si mešní formulář ze zítřka, projdeme větu za větou, vyšetříme nejprve smysl *literní*, případně *typický* těchto míst, budeme uvažovati, v jakém vztahu ten onen biblický motiv jest ke svátku, budeme hledati smysl přízpůsobený, v němž církev ten onen den toho onoho místa biblického užívá. Zisk z toho bude ten, že budeme vyslovovati druhý den řečené texty skutečně *digne, devote, attente*, že jimi budeme skutečně rozum, cit i vůli připravovati na konsekraci a na přijímání Těla Páně. Odměna za to bude zvýšená radost čistého srdce kněžského: trojí radosti dostává se mu: biblické, liturgické a eucharistické. Čím větší radost z biblického slova promyšleného a procítěného, tím větší radost z přijetí chleba nebeského, o němž pěje církev slova knihy Moudrosti: „*Panem de caelo . . . omne delectamentum . . .*“

Co řečeno o mešním formuláři, platí *mutatis mutandis* o *žaltáři*. Žaltář má kněz dokonale ovládati, kdyžtž Pastýř nejvyšší vodí jej denně na luhy této knihy. Pomůcek jest veliké množství, z nejnovějších uvádím žaltář Millerův ve sborníku „*Ecclesia orans*“ (Herder, Freiburg i. B., 1920).

Kněz bude život svůj rozvíjeti v duchu *církevního roku*, bude-li ke studiu Písma sv. vybírat si ony knihy a úryvky, jež klade církev do breviáře jakožto lekce prvního nocturna, jakožto „*Scripturam occurrentem*“.²⁰

Závěrek.

Nejsvětější Eucharistie je pokrm, jenž provází člověka ne toliko cestou pozemského života, ale i v posledních chvílích, při posledním kroku do života věčného. — Jest „*viaticum*“ . — Jako bible, psané slovo Boží, spolupůsobí s Eucharistií na život kněze za jeho pozemské pouti, tak možno pozorovati, že spolupůsobí s Eucharistií jakožto pokrmem na cestu do věčnosti při smrti. Byli křesťané, kteří kráčeli na popraviště, šeptajíce si slova biblická, jiní kladli hlavu pod katův meč se slovy biblickými na rtech, jiní na lůžku smrtelném opět a opět sílice a těšice se slovy Ducha svatého, načali některý výrok biblický, aby jej dopověděli — na věčnosti. Sám Kristus umíral se slovy žalmu na rtech. (Ž. 21, 2; Mt. 27, 46; Ž. 30, 6; Lk. 23, 46.)

Chápeme výrok biskupa mohučského *Colmara*:
Kniho svatá! Kniho božská! Kniho života! Kniho věčné pravdy! Kdy tě kdo čte beze světla, bez útechy, bez povzbuzení, bez posily, aby nenašel v tobě pravdu, dojemnou, nebeskou pravdu? Ach, kdo mi dopřeje, abych se tebe dosyta načetl, abych se v tobě dosyta nabadal, abych se z tohoto pramene až do opojení občerstvil, abych dosyta se tebe nakoušel, abych směl tě vzítí do rukou každou hodinu, zejména ve chvíli utrpení, zármutku a strasti, také v hodinu smrti mé, bych tě mohl tehdáž ještě přitisknouti ke svým rtům a tebe na srdci maje ducha vypustit a ke hrobu nesen býti! (Dr. J. Selbst, Bischofs Jos. Ludwig Colmar von Mainz, Predigten über das Lesen der hl. Schrift, 1902, str. 24.)

²⁰ Srv. *Fillion*, L'Étude de la Bible. Paris 1922. (Listy profesora Písma sv. mladému knězi.) *Peters*, Unsere Bibel, Paderborn 1929.

IV

Z PROMLUVY DĚKANA THEOLOGICKÉ FAKULTY PŘI IMMATRIKULACI ROKU 1912

Na prahu nového studijního roku vítám vás co nejsrdečněji v síních naší fakulty, kterou právem můžete nazvati „*alma mater*“. Tato vaše matka otvírá své ruce a nabízí vám největší poklad, jaký matka může vůbec dáti — nabízí vám svoji mateřskou *lásku* a vine vás ráda na své mateřské *srdce*. Je též ochotna podávati vám po celý rok důkaz za důkazem, že jest skutečně *alma mater*. *Živiti* vás chce, jak se na řádnou matku sluší a patří, bude vám předkládati chléb života, který s nebes nám snesl nejvyšší Živitel lidstva, ten, jehož sladkou památku a sladší ještě přítomnost jste opěvovali v předneseném sboru „*Jesu, dulcis memoria*“. Tento chléb bude vám v královském bohatství podávati tak, jak jej vznešená ruka vědy dovede upravit. Ovšem však, že čeká za to zase něco od vás. Čeká především práci.

Kdo překročí most Pont Notre Dame v Paříži a kráčí ulicí Rue de la cité, stane brzy na náměstí Place du Parvis Notre Dame. Pravím *stane*, poněvadž úchvatný pohled na starobylý skvost Paříže, na palladium celé veliké Francie jej ohromí tak, že může teprve dále pokračovati, když se byl z prvního hlubokého dojmu probral. Dvě nádherné věže katedrály se všech stran osamocené, ničím nezastíněné zvedají tu do závratné výše svá smělá čela, jako by o palmu krásy chtěly zápolit i s azurovým blankytem. V novou extasi upadá divák při pohledu na fasádu s nádhernou růžicí, bohatou ornamentikou hýřící. A což teprve, když překročí noha práh a zastaví se pod paterou gotickou klenbou! Což teprve, když s dojmy krásna vzbuzenými nesčetnými uměleckými rukama architektů, sochařů a

malířů, když s uměleckými dojmy začnou se v duši snoubiti vzpomínky historické, kterými může vpravdě plýtvati svatyně, ke které položila základy roku 1163 sama hlava všeho křesťanstva papež Alexander III. (1159—1181) na místě, na němž stála křesťanská svatyně již ve IV. století!

Než, proč vzbuzuji, přátelé drazí, v myslí vaší představu katedrály notredamské? Proto, bych vám připomenul cíl vašeho pobytu na fakultě.

Hodláte se státi kněžími. Čím však má kněz býti? Nikdo na širém světě mi nebude odporovati, když řeknu, že *kněz má býti živou svatyní, příbytkem Nejvyššího*. Nestačí však, aby byl jen chudou, bídnou, snad dřevěnou kapličkou venkovskou, která se choulí, aby zakryla svoji chudobu, jako polonahá žebračka; *duše kněze má a musí býti mohutnou, velebnou, vznešenou katedrálou!* Jeho vznešené ideály mají se nésti k báni nebeské jako věže, jeho šlechtné snahy mají se pnouti do výše jako smělé vysoké lomené gotické oblouky. Jeho charakternost má býti tak pevná, jako obrovské zdi zbudované z kvádrů pečlivě tesaných a hlazených. Jako pilíře dómu, které pod tunami obrovské tíže, kterou nesou, se nelomí, necouvají, neohýbají se, tak pevným má býti sluha Kristův pod těžkým břemenem svých svatých povinností! Jako je chrám zároveň stánkem umění, tak *duše knězova má býti stánkem vědy, a to pravé vědy!* Jako byla katedrála notredamská zářivým vzorem, ke kterému upíraly tisíce umělců své zraky a který napodobovaly v četných menších chrámech, rozsetých po širých nivách Francie, tak upírají sta a sta duší věřících své oko na kněze, žádajíce, by byl jim vzorem, jasnou hvězdou, za kterou by se mohly bráti. Jako dva andělé provázející s hořícími pochodněmi Madonu nad první galerií fasády notredamské, tak má i kněz třímati v pozdvižené ruce pochoděň pravé, čisté, jasné nauky Kristovy a svítiti jí na temné stezky života tohoto i záhrobního. Ano, třímati pochoděň nehasnouce a tak kráčetí jistým, ne kolísajícím se, ne vrávorajícím krokem k vítězství církve, zobra-

zené ženou držící v rukou kalich a kříž a stojící na jednom z opěrných pilířů jmenované fasády, kráčetí pevným, ne vrávoravým krokem k vítězství církve, toť vysoká meta života kněžského!

Kdo chce z vás, drazí přátelé, této mety dojíti, tomu jest neúnavně, vytrvale pracovati, tomu jest neustále horlivě budovati, tesati, tlouci, hladiti, břemena zvedati, kvádr za kvádrem na příslušné místo klásti a při tom si zpívati slova známé písně:

Scalpri salubris ictibus
et tunsione plurima
fabri polita malleo
hanc saxa molem construunt,
aptisque juncta nexibus
locantur in fastigio.

Snad by mi mohl někdo namítnouti, že práce, o které mluvím, jest již z velké části hotova. Vždyť již před lety do vašich dětských srdcí kladly matky základy k budově křesťanského názoru životního a kolik jiných vychovatelů v pozdějších dobách v této, opravdu umělecké činnosti pokračovalo! Mohl by mi snad někdo z vás namítnouti, že sice ví, jakým způsobem byla katedrála notredamská dne 20. měsíce „Brumaire“ r. 2. nové éry znesvěcena, že byla přeměněna v „temple de la Raison“, že však sám svatyni své duše podobným způsobem kultu rozumu nezasvětil, ale že jeho duše zůstala vždy věrna tomu, jemuž byla dedikována krátce po narození.

Jiný by mi mohl namítnouti, že nikdy se nedopustil podobné zpupnosti, jaké byla notredamská katedrála svědkem a jevištěm, když hrdý imperátor použil přítomnosti náměstka Kristova jen k tomu, by dodal více lesku své koruně. „Já“ — budete se snad brániti — „já jsem vždycky pokorně skláněl koleno i rozum před největší autoritou, která nemá zde na zemi sobě rovné.“

Všecky tyto námítky plně uznávám a oceňuji a přece volám se vším důrazem, přízvukem a super-

lativem: „Pánové, tyto základy jsou dosud, jmenovitě pro naši dobu mělké a nestačí, by držely trvale nebetyčnou budovu kněžského života.“

Bude vám proto nejprve okem vědy theologické základy tyto podrobně a přísně ohledati, zrevidovati a i když nenaleznete při této revisi žádných trhlin, přece jen bude nutno je prohloubiti, především *vědecky* je prohloubiti a *vědecky* je podepřítí. Čím hlubší položíte *základy*, tím vyšší bude vám možno zbudovati *věže!*

Katedrála notredamská stojí na ostrůvku, zvaném „Ile de la Cité“. Stává se častěji, že Seina se povážlivě rozvodní. Právě roku 1910 rozzuřené její vlny natropily v Paříži tolik škody, že byla pohroma právem považována za národní neštěstí celé Francie. I do vnitra katedrály prodraly se dravé vlny a byly by snad tento skvost mnohem více poškodily, kdyby nebyly břehy celého ostrůvku pevně obrněny zdmi, spočívajícími na *hlubokých základech*.

I my žijeme v dobách rozbouřených. Až vkročíte do života, poznáte jasněji než nyní, jak dravé, jak zuřivé a jak mocné jsou proudy tak zvaného moderního názoru světového, které se všech stran se hrozivě valí i do duše kněžské, hrozíce jí záplavou a záhubou. I kněz tu stojí na ostrůvku, a má-li uniknouti tomu, co nazývá Francouz známým slovem „*débaclé*“, nestačí mu míti pevné základy jen bezprostředně pod svojí podstatou, i jemu je třeba, by položil pevné základy ve větším slohu, ve větší rozsáhlosti, by *zdmi vodouzdornými opevnil ostrůvek svého širšího života*.

Jest velice zajímavo pozorovati, jakým způsobem moderní technika vodního stavitelství, která shledala, že pobřežní zeď nemá dosti hlubokých základů, tyto základy „*podchycuje*“ a prohlubuje. Za obrovských mnohdy obtíží zaráží silným parním beranem do země ve dvou řadách veliké koly, spojuje je řadou fošen, vzniklou takto mezeru vyplňuje upěchovanou hlinou, buduje jímku, by zabránila přístup vodě. Z prostoru jímkou ohraničeného par-

ním strojem se vyčerpá voda a pak teprve začíná v suchu zedník svoji práci.

Podobně bude pracovati vám! Jímka, která bude od vás vzdalovati rušivé, škodlivé proudy vod, které by vaši práci znemožňovaly — toť seminární klausura. Na vás pak bude, byste vyčerpali — možno-li — do poslední krůpěje, a to rychle, parou z duše své jakékoliv živly, myšlenky, starosti, tužby a přání, které by vám nedovolovaly ponořiti se až do nejhlubších hlubin své duše a zde neúnavně pracovati. I myšlenkám i představám cizím, k věci nepatřícím, budiž vstup zamezen právě tak, jak čítáme na tabulkách oznamujících, že do místa stavebního jest cizím, nezaměstnaným *přístup zakázán*.

V době strojů a továren pečují sta a sta lidí o to, *aby výkonnost stroje zdokonalili a zvýšili*. Vy nejste sice stroje, přece však každý pracovník s prospěchem se může a má tázati: Jakými prostředky asi bych mohl svoji vědeckou výkonnost, svoji zdatnost zvýšiti? Otázka je tím důležitější, že naši odpůrci vyvíjejí zimničnou, fanatickou, skorem chorobnou činnost, a nám jest proti jejich práci čeliti zase prací, proti jejich činnosti jest postaviti činnost, proti jejich výkonnosti jest nám zdvojití výkonnost naši.

Nuže, kde nalezneme prostředky, kterými zvýšíme svoji vědeckou zdatnost a výkonnost tak, že jí budeme daleko převyšovati své odpůrce? V křesťanské zdravé ascési.

Dotknu se jen stručně několika bodů.

Mohl bych uvéstí celou řadu učenců i světských, kteří se isolovali, odloučili od svého okolí, aby mohli se tím více soustřediti a všecky své síly připoutati k předmětu, o němž badají. Tím skutečně zvyšují svoji vědeckou výkonnost. K témuž cíli směřuje seminární klausura, o které jsem se již zmínil, musí však býti nejen zevně zachovávána, nýbrž i vnitřně uskutečněna, i z *mysli* dlužno vyhostiti všecko, co sluje allotria, celou sílu duše třeba soustřediti na posvátnou vědu a na život podle ní uspořádaný!

Syny světa jednak vyčerpává, jednak o mnoho času olupuje život sexuální, ať již se vede v té či oné formě. My naproti tomu získáváme velice mnoho času a energie, kterou vrháme na svoje práce, získáváme a výkonnost svoji vědeckou zvyšujeme tím, že života tohoto se zřikáme. Sapiienti sat.

K vědecké práci třeba času, třeba *šetřiti* tímto vzácným darem Božím. Kdo však nás tak často poučuje o ceně času, a to pod vyšším zorným úhlem věčnosti? Tato učitelka sluje — ascese.

Vědeckou výkonnost zvyšuje pilnost, příčinlivost, snaživost, hluboká svědomitost, horlivost, láska ku pravdě, neúprosná vytrvalost, neohroženost tu, kde jde o těžké problémy, houževnatost tu, kde se kupí různé překážky, přísná ukázněnost, nezdolná sebekázeň. Ve které škole jsou však tyto předměty na denním pořádku? Ve škole křesťanské ascese.

Každý stroj, i psací, potřebuje oleje, aby šel lehce a tiše. Čím čistší olej, tím lépe. I olej přispívá k výkonnosti stroje. Také ascese nás upozorňuje na olej čistější než křišťál, který působí, že naše vědecké práce jdou lehce a tiše a přece úspěšně. *Vzácným tímto olejem jest modlitba.*

Stroj potřebuje též hybné síly, která by jej uváděla do pohybu. Na ten čas nejlepší silou jest elektřina, která se z centrály rozvádí. Také my pro své práce vědecké potřebujeme velikého množství energie. Kde najdeme velikou centrálu nevyčerpatelné energie pro své práce vědecké? V onom ohnisku, kolem něhož se uprostřed minulého měsíce zástupcové všech kulturních národů ve Vídni kupili.

Budeme-li jmenovaných prostředků užívati, budeme zdatnějšími pracovníky a spolu též silnějšími bojovníky, než jsou naši odpůrcové, a v té síle ve světovém boji, který všude na celé čáře vře, utkáme se tak, že nepodlehne!

PSANÉ SLOVO BOŽÍ V SRDCI, ÚSTECH A V RUCE DUCHOVNÍHO PASTÝŘE²¹

Úvod.

„Od počátku náboženství křesťanského všichni ti, kteří vynikali svatostí života a znalostí věcí božských, mnoho a pilně se obírali Písmem svatým. Neboť vidíme, že bezprostřední žáci apoštolů, jako Kliment Římský, Ignác z Antiochie, Polykarp, dále apologetové, zejména Justin a Irenej, kdykoli ve svých knihách a listech hájili nebo dokazovali nauku katolickou, hlavně z Písma svatého vážili víru, sílu a všecek půvab zbožnosti. Když pak povstaly v mnohých sídlech biskupských školy katechetické a theologické, mezi nimiž nejvíce se proslavila škola alexandrijská a antiochijská, jádrem učení tamějšího nebylo nic jiného, nežli čtení, výklad a obrana psaného slova Božího.“²²

Také kázání nejstarších dob křesťanských nebylo bezmála nic jiného, než výklad bible, *homilie*. V pozdějších dobách — jak známo — bylo více pěstováno kázání tématické a od dob humanistických místo bible opanovali na kazatelně — více než bylo záhodno — klasikové řečtí a římští, místo autority nadpřirozené zabralo namnoze přirozené rozumování. Církev usilovala však vždycky o to, aby duchovní znali Písmo a používali ho, jak náleží, na kazatelně. Stačí připomenouti *třetí sněm Lateránský* (z roku 1179, hl. XVIII.), *čtvrtý sněm Lateránský* (z roku 1215, hl. XI.) a zejména *sněm Tridentský* (zasedání 24. hl. 4. o opravě).

²¹ Předneseno na univ. extensi z duchov. řečnictví na CM. bohosl. fakultě v Olomouci 14. dubna 1925.

²² Lev XIII. v obšírné encyklice o studiu Písma sv. „*Providentissimus Deus*“ z 18. listopadu 1893.

„Církev pečovala vždycky nejlepšími opatřeními a zákony, aby „nebeský onen poklad posvátných knih, jež Duch svatý z převeliké štědroty lidem odevzdal, neležel ladem“ (Trid. z. V. o opr. 1). Neboť rozkázala, aby v biskupských kostelích, v klášteřích a konventech jiných řeholí, ve kterých studie kvěsti by mohly, schopní muži Písmo svaté vysvětlovali a vykládali; přísně pak nařídila, aby aspoň v neděli a ve dni sváteční věřící spasitelnými slovy evangelia byli nasycováni.“ („Providentissimus Deus“) — Srov. can. 400, par. 1; 1344, par. 1; 1347, par. 2.

Snaha církve svaté potkávala se sice s úspěchem, ale ne dosti pronikavým. Ještě roku 1893 pokládal Lev XIII. za nutno v encyklice níže citované věc opakovati a zdůrazniti. Na rozkaz téhož papeže vydala kongregace biskupů a řeholníků dne 31. července roku 1894 (vlašsky) list biskupům italským, který Pius X. v latinském překladě připojil ke svému „*Motu proprio*“, začínajícímu slovy „*Sacrorum antistitum*“ ze dne 1. září 1910. (Smolík, „O učení modernistů“, Praha, 1911, str. 393 nn.)

Hned na počátku listu „*Prov. Deus*“ cituje papež Lev XIII, známý výrok sv. Pavla: „Všecko Písmo od Boha vdechnuté je (také) užitečno k učení, k káráni, k napravování, k výchově ve spravedlnosti, aby člověk Boží byl dokonalý, způsobilý ke každému skutku dobrému.“ (2. Tim. 3, 16 n.) Poté papež pokračuje: „Že bylo Písmo s takovým úmyslem od Boha lidem dáno, ukazuje zajisté příklad Krista Pána a apoštolů. Neboť on sám, „který zázraky svými vážností si zjednal, vážností důvěry si dobyl a skrze důvěru zástupy k sobě přivábil“. (S. Aug. *De utilitate credendi* XIV, 32), měl v obyčeji, že se na Písmo svaté v úřadě svého božského poslání odvolával; z něho totiž příležitostně dovozoval, že od Boha poslán a sám že Bůh jest; z něho vážil doklady, aby poučoval své učedníky a dokazoval svou nauku; svědectví jeho (Písma) hájil proti nájezdům utrhačů, užíval ho proti farizeům a saduceům, aby je usvědčil; ano, i proti samému satanovi je obra-

cel; jím (Písmem) dokládá se na samém sklonku života svého, a po svém vzkříšení, prve než vstoupil do slávy Otcovy, učedníkům je vykládal. — Apoštolové, poučení jsouce jeho slovem a příkazem, ačkoliv jim dával moc, že se divy a zázraky dály skrze ruce jejich (Sk. 14, 3), přece z božských knih vážili velikou působivost svou, aby křesťanskou moudrost pohanům daleko široko vštípili, aby zlomili zatvrzelost židovskou, aby povstávající bludy potlačili. Zřejmo to z jejich kázání, zejména svatého Petra, která bezmála setkali z výroků Starého zákona, aby tak odůvodnili nejpevněji Nový zákon; totéž vysvítá i z evangelií svatého Matouše a svatého Jana, jakož i z listů, zvaných „katolické“; nejpatrněji však (to vysvítá) ze svědectví toho, který se honosí, že se naučil zákonu Mojžíšovu a prorokům u nohou Gamalielových. (Svatý Jeroným ad Paulinum, list LIII, 3) . . . Z příkladu Krista a apoštolů všichni tedy, zvláště nováčci ve svatém vojsku (*tirones militiae sacrae*) nechať poznávají, jak vysoko dlužno ceniti Písma božská a s jakou snahou, s jakou svědomitostí mají přistupovati k této takořka zbrojnici.“

„Ti totiž,“ mluví dále Lev XIII, „kteří mají vyučovati pravdě katolické nauky, ať učené nebo neučené, nikde nenaleznou hojnějších dokladů, aniž vznešenější chvály o Bohu, nejvyšším a nejdokonalším to dobru a o dílech, slávu a lásku jeho hlásajících (nežli v bibli). O Spasiteli pokolení lidského není nikde bohatějších zpráv nad ty, které uloženy jsou v celém znění bible; proto dobře tvrdil svatý Jeroným,²³ že „neznati Písem jest neznati Krista“; z nich totiž vyvstává takořka živá a dýchající postava jeho, ze které zcela podivuhodně sálá zkáza zla, pobídka ke ctnostem a vznět k lásce Boží. Co pak se týká církve, tak často činí se v nich zmínka o jejím založení, zřízení, úřadech a milostech, tak mnoho a tak pádných důvodů pro ni je tu po ruce, že týž Jeroným²⁴ zcela správně

²³ In Is prol ²⁴ In Is 54, 12.

se vyslovil: „Kdo jest svědectvím Písem svatých ozbrojen, ten jest baštou církve.“ Běží-li o spořádaný život a mravy, o kázeň, mužové apoštolští najdou tamže hojných a výtečných pomůcek: příkazy plné svatosti, lahodou a silou kořeněná povzbuzení, pro každou ctnost vznešené příklady; k tomu se druží velmi závažné sliby odměn věčných a vyhrůžky trestů, dané jménem a slovy samého Boha. — A tato vlastní a zvláštní síla, plynoucí z vnuknutí Ducha svatého, ta dodává posvátnému řečníkovi autority, mluvě poskytuje apoštolské svobody a uděluje rázné a vítězné výmluvnosti. Neboť kdo ducha a sílu slova Božího vkládá v řeč svou, ten „nemluví toliko ve slově, nýbrž i v moci a v Duchu svatém i v přesvědčení mnohém“. (1. Thes. 1, 5.) Protož dlužno říci, že převráceně a neprozřetelně jednají ti, kdož kázání svá o náboženství konají a příkazy Boží vysvětlují tak, že nepronášejí bezmála nic jiného než slova vědění a rozumu lidského, opírajíce se více o důvody své než božské. Jejich řeč ovšem, byť i na pohled sebe skvělejší byla, nemůže nebyti slabá a chladná, ježto postrádajíc ohně řeči Boží,²⁵ daleko je té síly, kterou má řeč Boží: „Neboť živé jest slovo Boží a účinné a říznější nad každý meč dvojbřitký; proniká až do rozdělení duše a ducha.“ (Žid. 4, 12.) Ano, i v tom nutno souhlasiti se zkušenějšími, že jest v posvátných knihách obsažena výmluvnost ku podivu pestrá, bohatá a velikých věcí důstojná; to postřehl a vtipně dokázal Augustin,²⁶ jakož i zkušenost nejznamenitějších duchovních řečníků, kteří tvrdili, že za slávu jména svého vděčí Bohu, ustavičné četbě bible a zejména rozjímání o jejím obsahu. — Když to vše sv. Otcové poznali a když o tom všem zkušeností dokonale se přesvědčili, nikdy neustávali chváliti Písmo sv. a jeho ovoce. Nazývají je totiž na četných místech buď přebohatým pokladem nebeské nauky (Jan Zlat.,²⁷ Aug.²⁸), nebo nevyčerpatel-

²⁵ Jer 23, 29. ²⁶ De doctr. chr. IV 6, 7.

²⁷ In Gen hom 21, 2; hom 60, 3.

²⁸ De discipl. chr. 2.

ným pramenem spásy (Atanáš²⁹), nebo předvádějí je nám před oči jako úrodné pole a přerozkošnou zahradu, ve které stádce Páně podivuhodně se osvěžuje a obveseluje (Aug.,³⁰ Ambr.³¹) . . . S tím souhlasí i výrok sv. Řehoře Vel.,³² nad něhož nikdo moudřeji o povinnostech pastýřů církve nepsal a který praví: „Ti, kterým úřad kazatelský svěřen jest, nemají nikdy ustávat od četby Písma svatého.“

Ve smyslu tom napomíná nás i sv. Augustin,³³ jenž dí: „Ten marným jest hlasatelem slova Božího na venek, kdo v srdci svém ho neslyší“ a týž svatý Řehoř³⁴ vybízí kazatele, aby „dříve, než jiným slovo Boží hlásati budou, sami na sebe je obraceli a tak jednání jiných posuzující sami na sebe nezapomínali.“

*a) Co vykonal pro heslo „Zpět k bibli“ první
homiletický kurs v Brně*

ve dnech 22., 23. a 24. října 1912.

Hned v první přednášce dne 22. října (od 10—11) mluvil universitní profesor dr. Jos. Jatsch o „Významu Písma sv. pro kázání“. Dokazoval, že Písmo sv. a kázání má býti v nejužším styku, ježto žádají toho netoliko vnitřní důvody, tkvící v samé povaze bible a duchovního řečnictví, ale i proto, že toho žádá naše doba. „Die Predigt ist ein Baum, der nur an den Wasserbächen der Hl. Schrift gedeiht. Wird er weit davon gepflanzt, so verdorrt er, es wird aus ihm ein lächerlicher Besen.“ (Zpráva o I. homiletickém kursu r. 1912 v Brně, vyšlá tamže r. 1913, str. 19.) „Der Inhalt der Hl. Schrift ist trotz seines hohen Alters nicht veraltet, sondern im besten Sinne modern. Dort findet die moderne Welt das, was sie sucht, feste Grundsätze mit dem Ausdrucke höchster Autorität vorgetragen, wahrhaft große Gedanken — aber auch Nahrung fürs Herz, echte,

²⁹ Ep. fest. 39. ³⁰ Serm 26, 24.

³¹ In Ps 118, serm. 19, 2.

³² Regula post. II 11 (al 22); Moral XXIII 26 (al 14).

³³ Serm. 179, I. ³⁴ Regula pastor. III 24 (al 48).

edle, starke, männliche Begeisterung für die höchsten Ideale“ (tamže str. 23n). — Povinnost z toho pro kazatele vyplývající: pilná četba, studium, meditace Písma sv. Toť refrén opět a zase opakovaný, zas a opět se vracující.

2. Druhou přednášku téhož dne od 11.—12. hodiny měl prof. dr. *Jan Jindra* „*Časovost kázání*“. Za vzor, jak časově kázati, uváděl řeči Kristovy. Kde však jsou tyto řeči v nejlepší souvislosti a celistvosti uloženy? V Písmě sv. Chce-li tedy kazatel se učiti, jak má hlásati slovo Boží se zřetelem na poměry časové (podle příkladu nejdokonalejšího), nesmí neznati Písma! (Zpráva str. 27 n. 30 n.)

3. Odpoledne téhož dne o 3. hod. počal prof. dr. *Jatsch* svou druhou přednášku „*Apologetik in der Predigt*“. Poukázal také na to, že ani řeči Kristovy ani řeči apoštolů nepostrádají apologetického rázu. „Oder ist es nicht Apologetik, wenn Christus der Herr den Saduzäern gegenüber die Auferstehung der Toten rechtfertigt? oder wenn er den Pharisäern gegenüber das Gebot der Sabbatsheiligung auf seinen wahren Sinn zurückführt? oder wenn er dem heidnischen, fleischlichen Sinn der Kinder dieser Welt gegenüber die Notwendigkeit der Sorge um die Seele einschärft? oder wenn er die Versuchungen Satans mit entgegenstehenden Worten der Hl. Schrift abwehrt? Eine großartige Apologetik ist das ganze 15. Kapitel des ersten Korintherbriefes, in welchem der hl. Paulus die Wahrheit der Auferstehung der Leiber Zweiflern gegenüber erweist, ebenso seine Rede vor dem Areopag zu Athen. So ließen sich eine ganze Reihe anderer Stellen aus dem Neuen Testamente anführen, die apologetischen Charakter haben. Es ließe sich aus den Briefen des hl. Paulus ein ganzes System apologetischer Gedanken zusammenstellen“. (Zpráva str. 40.) Kdo chce se podrobně informovati o tomto apologetickém rázu řečí Krista a apoštolů, a kdo je chce napodobovati — nemůže ignorovati Písmo, ve kterém jsou podrobně uvedeny . . .

4. Druhý den homiletického kursu o 9. hod. mluvil vědecký ředitel jeho nynější biskup brněnský, tehdy ještě profesor bohosloví, dr. *Josef Kupka*, „*O homilii*“, která „má za účel vykládati srozumitelně a prakticky Písmo sv., t. j. tak, aby posluchači nejen smysl Písma svatého poznali, nýbrž i povzbuzeni byli biblické pravdy v životě zachovávat. Užitek homilií vysvítá nade vší pochybnost jasně, uvážíme-li, že žádným jiným kázáním nelze osobu Ježíše Krista a jeho činnost tak konkrétně očím posluchačů představit, jako právě dobrou homilií. Jistý profesor Nového zákona pravil ve své úvodní přednášce: „Kdybychom, pánové, neměli z 27 knih N. Z. ani slova, ba ani jediného písmene, měli bychom nicméně tutéž katolickou víru, tutéž katolickou mravovědu, tytéž svátosti, tutéž ústavu církevní. Ale jednoho bychom neměli, jednoho by musily naše duše a naše srdce bolestně pohřešovat — totiž obrazu našeho Spasitele, nakresleného Duchem sv., jak se mezi námi zjevil jako „dobrota a laskavost“ — apparuit bonitas et benignitas (Tit. 3, 4) — jak mezi námi chodil jako Syn Boží a syn člověka“, „plný milosti a pravdy“. Tento obraz plný svěžího života od samého Ducha sv. namalovaný, nekonečně krásný a vznešený předstupuje před nás z Písem sv. N. Z. a my můžeme k tomu připojiti i z knih S. Z. počínajíc protoevangeliem až k sv. Janu Křtiteli na prahu N. Z. — Ndp. řečník ve své řeči vyvodil zásadu, „že homilie obsahem svým nejlépe dosahuje účelu kázání: budit a pěstovat nadpřirozený život posluchačů (Zpráva str. 61n) a doložil: „Myslil bych, důstojní pánové, že by nikdo neměl dnes tuto místnost opustiti, aby neučinil u sebe pevné předsevzetí, ode dneška počínajíc, čísti denně alespoň jednu nebo dvě kapitoly Písma sv. Opomene-li jeden den, nahradí to druhého dne . . . Vedle čtení kursorického buďtež studovány i komentáře, alespoň časem budiž ta neb ona část Písma sv. prostudována.“ (Zpráva str. 64.) Doporučoval pak našeho Sušila, Bisinga, Kornelia a Lapide, Grimma, Didona, Meschlera,

Lohmanna a j. (tamže). Ke konci své řeči podotkl, „že obyčejně, mluvíme-li o konání homilií, máme na zřeteli perikopy epištolní a evangelní církevního roku. Ale úmyslu církve více vyhovuje vykládati celé knihy Písma sv., na př. celé evangelium sv. Jana, nebo některý list sv. Pavla atd. Trid. dí: „saltem diebus festis, tempore autem jejuniorum Quadragesimae et Adventus, quotidie, vel saltem tribus in hebdomada diebus, (si ita oportere episcopi duxerint) sacras Scripturas, divinamque legem annuntient...“ (Sess. 24. De ref. c. 4.) Ve Vídni ještě v první polovici XVIII. století P. Placidus Liess S. J. vykládal S. zákon a Skutky apoštolské po 19 let. Jeho nástupce P. František Peikhardt, byl největší kazatel homilií. Stálo by za úvahu, a já bych prosil, abyste, dpp., to učinili předmětem diskuse dnešní, zdali by se nedoporučovalo v květnu ke cti P. Marie vykládati evangelium sv. Jana, miláčka Páně, nebo jinou část Písma sv. Jednotlivé knihy Písma sv. by se mohly vydávati ve formě našich brožur a dávatí lidu do rukou, aby si napřed příslušnou stať přečetli. Takováto novota zajisté odpovídala by přání sv. Otce: *instaurare omnia in Christo!* Takovýto způsob kázání by nutně oživil kazatelství, neboť kázali bychom slovo Boží. *Verbum autem Dei manet in aeternum*“ (I Petri 1, 25). (Tamže str. 66n.)

5. Od 11.—12. hodiny téhož dne (23. října) pojednal tehdejší univ. profesor dr. *Jan Kubiček* o zajímavosti kázání („*Kažme zajímavě*). Kládl důraz také na samostatnost práce kazatelovy. „Když kněz pracuje kázání,“ pravil, „ať nechodí po vyšlapaných, pohodlných cestičkách, ať se ne drží opotřebované šablony, nýbrž ať své nazírání, své cítění, zkrátka svou individualitu uplatní, pak podá svým posluchačům nové i staré pravdy v takové formě, takovým způsobem, jakým jim nebyly ještě předloženy... Proto velice potřebí sahati k původním a nejpřednějším zdrojům, zvláště k Písmu sv. a nepoužívatí toliko podružných pramenů a pomůcek rozmanitých. Tato cesta není

ovšem pohodlná, nýbrž namáhavá, ano trnitá, než bude zajisté vděčná." (Tamže str. 91.)

6. Tutéž myšlenku vyslovil další řečník prof. dr. *Josef Fischer* ve svém pojednání „*Die Vorbereitung auf die Predigt*“. Právil: „Die Gefahr des geistlosen Nachahmens würde umsomehr schwinden, wenn sich der Prediger nicht immer bloß auf jene abgeleiteten Quellen beschränke, sondern wenigstens hin u. wieder, wenn ihm einmal etwas mehr Zeit beschieden ist, auf die unmittelbaren Quellen zurückginge; so die hl. Schrift, die liturgischen Bücher... und die entsprechenden Kommentare dazu. Oft wird ja das der Prediger, der in der Seelsorgpraxis steht, nicht machen können; aber hin und wieder wäre es doch möglich und ich glaube, so mancher würde mit der Zeit diese Methode sehr lieb gewinnen und sie immer anwenden, wenn es ihm möglich ist.“ (Zpráva str. 106.)

7. Poslední přednáška prvního kursu homiletického v Brně byla věnována tématu: „*Misál a breviř ve službách kazatele*“. Řečník dr. *Jan Kubiček* upozorňoval, že „misál je kniha na výsost vzácná svým obsahem; nejpřednější místo v ní zaujímají stati Písma sv., velmi krásně a případně vybrané, tedy zjevené slovo Boží“. Cituje *Hettingera*, který o mešní liturgii napsal: „Zde je tolik poesie i tam, kde církve mluví toliko v próze, obdivuhodná jemnost, vybraný vkus při výběru a použití Písma sv., jehož myšlenky vše pronikají, vše povznášejí a citem oživují... Již pouze v ohledu formálním patří obsah našich liturgických knih... k nejdokonalějším věcem, které má literatura... Všimněme si na př. jen stupňové modlitby; jak krásný a vděčný, při tom též poměrně snadný předmět pro kázání, ano pro celou řadu kázání. Jak poměrně lehce a krásně dá se již Ž. 42 zpracovati po způsobu homilie...“ (Zpráva str. 139nn.)

Zásadám o používání bible při úřadě kazatelském, předneseným na prvním homiletickém kursu v Brně r. 1912 dostalo se znamenitého potvrzení zejména od papeže *Benedikta XV.* Mám na mysli

jeho apoštolský list „*Humani generis*“ z 15. června r. 1917, stavějící kazateli za vzor sv. Pavla, který tak dokonale ovládal Písmo sv. S. z. a tak často je citoval. (Srv. Lva XIII. v encyklice „*Providentissimus Deus*“.) Zejména však chci upozorniti na skvělý okružní list Benedikta XV. z 15. září 1920, vydaný na památku 1500. výročí úmrtí sv. Jeronyma, na list, začínající slovy „*Spiritus Paraclitus*“, ve kterém jest mnoho zlatých slov pro kazatele.⁸⁵ Papež Benedikt XV. načrtnuv život velkého Stridoňana vykládá ve III. a ve IV. odstavci řečené encykliky, co soudil světec o biblické inspiraci a o důkaznosti biblických výroků.

IV. „Vynikající pak jejich autoritu tak slovy i příkladem doporučil, že, ať vznikl jakýkoli spor, k bibli, jakožto napěchované zbrojnici míval útočiště a svědectví z ní vyvozených, jakožto nejpádnejších důvodů, kterým odporovati nikterak není dovoleno, užíval k tomu, by usvědčil z bludů odpůrce.“

V odstavci VII. vyzývá papež biskupy, aby přesvědčili jak duchovní, tak i laiky, které Duch svatý svěřil jejich vedení, že Jeronym a ostatní Otcové církevní této nauce o svatých knihách nenaučili se nikde jinde nežli ve škole samého božského Mistra Ježíše Krista. Zda čteme, že něco jiného soudil o Písmu Pán? Z jeho slov „psáno jest“ a „musí se naplniti Písmo“ vyplývá důkaz nade vší pochybnost povýšený, který všecky spory má ukončiti. Avšak, abychom se při věci poněkud zdrželi, kdož neví nebo se nepamatuje, že Pán Ježíš v řečech, které měl k lidu, jak na hoře nedaleko jezera Genzaretského, tak v synagoze nazaretské a v městě svém Kafarnau, hlavní prvky své nauky a důvody k jejímu důkazu vzal z Písma svatého? Zdaž ve sporech s farizeji a saduceji nebral nepřemožitelné zbraně také tam odtud? Budžte učí nebo rozpráví, z kterékoliv části Písma uvádí myšlenky a příkla-

⁸⁵ Vyšel jakožto příloha pražského Ord. listu; vyšel jakožto II. příloha „*Bible české*“ (ve sv. III. str. 1180 až 1197).

dy, uvádí je jako takové, kterým třeba jest závazně věřiti; v tom ohledu na Jonáše a Ninivany, na královnu ze Sáby a Šalomouna, na Eliáše a Elisea, na Davida, na Noe, na Lota a Sodomany i na samou manželku Lotovu, bez jakéhokoliv rozdílu poukazuje. (Srv. Matth. 12, 3. 39—42.) Pravdivost však Písem dosvědčuje tak, že slavnostně praví: „Nepomine jediné písmě neb jediná čárka ze zákona, až se všecko stane“ (Matth. 5, 18.) „a písmo nemůže se zrušiti.“ (Jan 10, 35.) „Kdo by tedy zrušil jedno z přikázání těchto nejmenších, a vyučil tak lidi, nejmenším slouti bude v království nebeském. (Matth. 5, 10.) Aby apoštolové, které hodlal brzy již zanechati na zemi, tuto nauku dokonale si vštípili, prve než k Otci na nebe vstoupil, vyložil jim smysl, aby rozuměli Písmům, a řekl jim: „Tak jest psáno (a tak bylo třeba), aby Kristus trpěl a třetího dne vstal z mrtvých.“ (Luk. 24, 45 n.) Nauka tedy *Jeronymova* o přednosti a pravdivosti Písma, abychom věc jedním slovem vyjádřili — naukou Kristovou jest. Protož všechny syny církve, zejména pak ty, kteří v této vědě vzdělávají chovance svatyně, snažně nabádáme, aby s myslí vytrvalou po stopách učitele stridonského chodili; tím zajisté tohoto pokladu Písem, jako si ho vážil on, tak vysoko budou jej i sami ceniti a z jeho držby budou vážiti nejsladší ovoce blaženosti.

V odstavci XII. Benedikt XV. vykládá, *kam čtba bible má ciliti*:

Poznali jste, Ctihodní bratří, z *Jeronymova* příkladu a autority, jakými ctnostmi má býti vybaven, kdokoliv se oddá četbě nebo studiu bible; nyní poslyšme jeho samého, kam má znalost svatých Písem hleděti a jaký účel míti. Nejprve na těch stránkách dlužno hledati pokrm, který by život ducha k dokonalosti živil; proto *Jeronym* o zákoně Páně přemýšlel ve dne v noci a v Písmech svatých chléb s nebes a manu nebeskou, všechny rozkoše v sobě mající, měl ve zvyku jísti (Tract. de Ps. 147). Jak by mohl duch náš bez tohoto pokrmu býti? A kterak církevní muž cestě spásy jiné mohl by učiti,

kdyby, zanedbáváje rozjímati o Písmě, sebe samého neučil? Nebo jakým způsobem, přísluhuje svátostmi, mohl by si důvěřovati, „že jest vůdcem slepých, světlem těch, kteří jsou ve tmě, vychovatelem nemoudrých, učitelem nedospělých, majícím obraz poznání a pravdy v zákoně“ (Řím. 2, 19 n), jestliže tuto nauku zákona promýšleti nechce a světlu shora přistoupiti překáží? Běda, kolik jest přísluhovatelů svátostí, kteří, podceňující četbu bible, hladem sami hynou a jiných příliš mnoho zahynouti nechávají, ježto jest psáno: „Maličcí žádali chleba, a nebyl, kdo by ho lámal jim“ (Pláč 4, 4). „Zpustne všecka země, neboť není žádného, kdo by to rozvažoval srdcem“ (Jer. 12, 11). Potom, jak toho věc bude žádati, důvody třeba z Písem vážiti, abychom jimi články víry vysvětlili, potvrdili, obhájili. To podivuhodně on vykonal proti kacířům svého času bojuje: jak ostré, jak mocné zbraně z míst Písma vzal, aby je porazil, všecka jeho díla hojně ukazují. Budou-li ho napodobovati v té věci naši vykladatelé Písem, bude zajisté dosaženo toho, co předchůdce Náš v okružním listě „Nejvyšší prozřetelný Bůh“ „velmi žádoucím a nutným“ nazval, aby „používání jmenovaného Písma na všecek obor bohosloví mělo vliv a bylo takořka jeho duší“. Hlavní konečně používání Písma týká se služby slova Božího, aby svatě a zdárně byla vykonávána. A tu jest velmi milo, že můžeme největšího učitele slovy zdůrazniti příkazy, které jsme My okružním listem „*Lidského pokolení*“ o kázání slova Božího dali. Vždyť vynikající tlumočník tak důrazně, tak často ustavičnou svatých Písem četbu k tomu konci popředně kněžím doporučuje, aby úřad učitelský a kazatelský důstojně zastávali. Jejich řeč totiž neměla by důrazu, ani váhy, ani účinnosti ke zpracování duší, kdyby nebyla Písmem svatým oduševnělá a kdyby si od něho sílu svou a moc nevypůjčila. „Řeč knězova četbou Písem budiž kořeněna“ (List 52, 8, 1). Neboť „cokoliv jest v Písmech svatých řečeno, polnice poplašná jest a silným zvukem uši věřících pronikající“ (In Amos 3, 3 nn). „Neboť

nic nebije tolik, jako příklad ze svatých Písem" (In Zach. 9, 15)."

Co má svatý učitel o zákonech, které při používání bible dlužno zachovávat, to, ačkoliv se větším dílem týká vykladačů, kněží při kázání slova Božího mějtež před očima.

To vše předpokládá ustavičnou pilnou četbu a studium bible. Slyšme, kterak Benedikt XV. stavi sv. Jeronyma v té příčině za vzor! (Odst. X.)

„Než — vraťme se k věci vytčené. Jeronym tedy duše, připravené zbožností a ponížeností, vybízí ke studiu bible. A nejprve všem opět a zase denní četbu slova Božího doporučuje: „Není-li jen tělo naše poddáno hříchům, vejde v nás moudrost; nechať cvičí se smysl, nechť duše každý den Boží četbou se pase" (In Tit. 3, 9). A k listu Efeským: „Protož veškerým úsilím dlužno jest nám čísti Písmo a v zákoně Páně přemýšleti ve dne v noci, abychom jakožto zkušeni penězoměnci věděli, který peníz jest pravý, který padělaný" (In Eph. 4, 31). Aníž z tohoto obecného zákona vyjímá paní a panny.

A věru, koho je tajno, ze zbožné četby svatých knih jak mnoho prospěchu a příjemnosti do duší náležitě spořádaných vyplývá? Co pak na nás jest, Ctihodní bratří, všech věřících na popud Jeronymův nikdy nepřestávejme napomínati, aby zejména v přesvatých evangeliích, jakož i ve Skutcích apoštolských a v listech denní četbou listovati a snažili se je obrátiti v morek a krev. O této výroční slavnosti tedy myšlení naše se zálibou zalétá ke společnosti, která má jméno svatého Jeronyma; se zálibou tím větší, že jsme My sami zúčastnili se při zakládání a zdokonalování této věci; jako jsme radostně se přesvědčili o minulém jejím rozvoji, tak i tušíme s myslí radostnou pokrok příští. Není vám neznámo, Ctihodní bratří, že tato společnost má za úkol, čtyři Evangelia a Skutky apoštolské co nejdále rozšířiti, aby již nebylo křesťanské rodiny, která by jich postrádala, a všichni by si navykli každý den z nich čísti a rozjímati. Vroucně si pře-

jeme, aby toto dílo, nám velmi milé pro jeho nesporný užitek, o kterém jsme se přesvědčili, aby se po vašich diecésích rozšířilo a rozlilo tím, že budou všude společnosti téhož jména i stanov zakládány a k římské přivtěleny. Na témže poli o věc katolickou veliké zásluhy si zjednávají ti ze všelikých zemí mužové, kteří přebedlivě se postarali a i nyní se starají o to, aby všecky Nového zákona a vybrané knihy Zákona starého v pohodlné a vkusné úpravě byly vydány a rozšířeny; jest známo, že odtud nemalé množství užiteků do církve Boží se vyřinulo, ježto již mnohem více jest těch, kteří přistupují k tomuto stolu nebeské nauky, který Pán náš skrze proroky, apoštoly a učitele světu křesťanskému připravil (Násl. Krista 4, II, 4).

(XI.) Žádá-li však Jeronym studia svaté knihy ode všech věřících, žádá ho popředně od těch, kteří „si položili jho Kristovo na šíji“, a kteří jsou povoláni od Boha k tomu, by hlásali slovo Boží.

Pečlivě se přičiňte, Ctihodní bratří, aby tato naučení přesvatého vykladače v duších duchovního dorostu a kněží co nejhloběji utkvěla; jeť popředně vaší povinností bedlivě jim připomínati, aby uvažovali, co od nich žádá povaha božského úřadu, na který byli povýšeni, nechtějí-li prokázati, že jsou ho nehodni.

Ať tedy vědí, že nesmějí studium Písem ani zanedbávati, ani jinou cestou na ně se vydávati, nežli jak Lev XIII. v okružním listě „Nejvyšš prozřetelný Bůh“ zejména předepsal. Taktéž zajisté něco dokonalejšího získají, budou-li navštěvovati v hojném počtu ústav biblický, který podle přání Lva XIII. nejblíže předchůdce Náš založil, a to k velikému užitku církve svaté, jak jest zkušeností těchto desíti roků dokonale dokázáno. Ježto však většině jest to nemožno, žádoucno jest, aby vybraní muži z obého stavu duchovního, na váš popud, Ctihodní bratří, a za vašeho vedení odevšad do Města se scházeli, aby se věnovali biblickému studiu na Našem ústavě. Chovancům, kteří se sejdou, bude lze z příčiny nejedné ústav navštěvovati. Jedni

totiž podle hlavního účelu této vysoké školy budou se zabývati biblickými studii tak, „aby je později jak soukromě, tak veřejně, jak písmem, tak slovem pěstovati mohli, buď v úřadě učitelů na katolických školách, nebo v povolání spisovatelském na obranu pravdy katolické, aby její vznešenosti hájiti mohli“ (Pius X. v Listě apošt. „Vinea electa“, 7. května 1909); jiným pak, kteří jsou již k posvátné službě vysvěceni, bude lze zjednati si větší, nežli za studií bohosloveckých, znalost Písma svatého, jakož i velikých jeho vykladatelů a časů i míst biblických; tato znalost bude hleděti popředně k potřebě praktické, k tomu totiž, aby se stali dokonalými slova Božího přísluhovateli, ke každému skutku dobrému způsobilými (Srv. 2.Tim. 3, 17).

(VIII.) Užívati totiž učitele největšího za vůdce a mistra, to má výhody netoliko ty, které jsme výše připomenuli, ale také jiných nemálo a neprostředních, které hodláme s Vámi, Ctihodní bratří, několika slovy opět probrati. Abychom tím počali, tane Nám popředně na mysli ona horoucí láska k bibli, kterou veškerým příkladem života svého i slovy, plnými Ducha Božího Jeronym prokázal a v myslích věřících každý den více budití se snažil.“

„Láska k nim vyniká popředně z Jeronymových listů tou měrou, že se zdá, jako by ze samých slov Božích setkány byly; a jako Bernardovi nic nechutnalo, v čem nebylo nejsladšího jména Ježíš, tak náš (Jeronym) neměl radosti ze žádných listů, které postrádaly světél Písem.“

Než za jakých podmínek možno si osvojití náležitou znalost bible? (IX.) „Jakou však cestou a způsobem veliký tento poklad má býti hledán, Jeronym sám svým příkladem naznačuje. A nejprve napomíná, bychom bedlivou přípravu a vůli k dobrému nakloněnou ke studiím tohoto oboru přinesli.“

„Bylo-li kdy jindy, Ctihodní bratří, zejména za naší doby, kdy Boha zjevujícího a církve učící autoritu i vladařskou moc mnozí zatvrzele snižují, jest nutno, aby duchem učitele největšího všichni duchovní i lid křesťanský byli naplněni.“

b) Jaké požadavky v otázce biblickohomiletické byly vysloveny na prvním homiletickém kursu v Brně? A jak jim bylo učiněno zadost?

I. Jak řečníci tak i pánové, kteří se zúčastnili rozprav, předpokládali, že má býti pořízeno pro nedělní a sváteční perikopy znění, které by vyhovovalo. Tomuto požadavku Dědictví sv. Jana Nep. vynasnažilo se učiniti zadost r. 1918, kdy vydalo nové „Perikopy čili výňatky Starého i Nového zákona“. (Nevázané 10.50 Kč, vázané 25 Kč.)

II. Ve druhé diskusi brněnského kursu byl vysloven náhled, že by měly býti vydány vůbec všechny perikopy, které jsou v misálu (Zpráva str. 123 č. 8). Vědecký pan ředitel odkázal tehdy navrhovatele na Baudyšův misálek. Misálek ten dnes jest již rozebrán, avšak P. Marian Schaller, emauzský benediktin, vypracoval nový český misálek, který vyšel nákladem ndp. biskupa Podlahy r. 1925 a v novém rozmnoženém vydání r. 1930.

III. Vldp. Jakub Rosendorf při druhé diskusi navrhl: „Aby se prohloubila znalost Písma sv. jako příprava na kázání, navrhuji, aby, jak tomu bylo za dřevních dob, již hned bohoslovci čítali systematicky celé Písmo svaté, nejméně denně dvě kapitoly.“

K tomu si dovoluji poznamenati, že na CM. fakultě byla nedávno zřízena druhá stoliice pro biblické studium S. Z., dále že i stoliice pro staroslověnské písemnictví a srovnávací vědu náboženskou věnují značnou pozornost bibli. Totéž dlužno říci o vědeckých seminářích s řečenými stolicemi spojených.

V arcibiskupském semináři pracuje v tomto oboru — jak známo — „lector sacrae scripturae“, jehož činnost byla v poslední době také reorganisována; podle nového plánu, má přečísti s bohoslovci vždy za 4 roky celou bibli.

IV. Při třetí diskusi byla přijata tato resoluce:

„Jelikož množí se případy, že pěkná, laciná vydání Písma sv. najmě jednotlivých jeho částí, se

strany protestantské v ohromném množství mezi katolický lid vnikají, a tím nebezpečí pro život náboženský našeho lidu den ode dne roste, kdežto na katolické straně nedostatkem podobných vydání Písem sv. trpíme, žádá I. homiletický kurs v Brně, aby „Jednota katol. duchovních diecése brněnské“ na patřičných místech na tuto okolnost poukázala s požádáním, aby vydavatelé katoličtí o vydání Písem sv. laciných, pěkných v přiměřeném formátu, ale co nejdříve se postarali.“

Tento požadavek souvisel s přáním ndp. biskupa Kupky, aby Písmo sv. bylo s kazatelny lidu vysvětlováno, jak bylo řečeno již výše.

Resoluce byla z veliké části splněna.

I. Příčiněním „Dědictví sv. Jana“, zejména jeho ředitele ndp. biskupa dra Antonína Podlahy máme nyní novou velikou Bibli českou s hojnými poznámkami S. i N. z. — Domnívám se, že touto publikací bylo značně poslouženo také kazatelství.

Nový překlad,⁸⁶ ačkoli má na zřeteli ustavičně originály, jest přece jen pořízen podle latinské Vulgaty, které dlužno používat při kázání podle příkazu sněmu tridentského (zas. IV. dekr. o vydávání a používání posvátných knih): „Sacrosancta synodus . . . statuit et declarat, ut haec ipsa vetus et vulgata editio . . . in publicis lectionibus, disputationibus, praedicationibus et expositionibus pro authentica habeatur, et ut nemo eam rejicere quovis praetextu audeat vel praesumat.“ — Nový překlad dbá popředně smyslu literního Písma sv., který podává nejpádnější důkazy pravdy.

Nový překlad snaží se, aby byl zřetelný, srozumitelný — může ho tedy s prospěchem kazatel použít, aby vyložil a dokázal přednášenou pravdu — „ut veritas pateat“.

Nový předklad snaží se vystihnouti také estetic-

⁸⁶ Viz referát v „Časopise katol. duchovenstva“ z r. 1917 str. 777 nn.

⁸⁷ K témuž účelu poslouží Dominikova kniha: „Sv. ap. Pavla dva listy k Soluňanům“. Olomouc 1913.

kou stránku bible — aby vynikla krása, do které jest slovo Boží zahaleno — „ut veritas placeat“.

Jeho srozumitelnost a uhlazenost zajisté přispějí k tomu, aby kazatel mohl pohnouti vůlí svých posluchačů výroky a příklady z bible vzatými — „ut veritas moveat“!

Nový překlad nechce býti zaostalým, chce býti časovým, v poznámkách ukazuje, jak časová kniha jest bible, tím umožňuje také časovost biblických kázání.

Poznámky BČ umožňují bohoslovci i knězi poměrně snadno a rychle si obsah bible důkladně osvojit, kazateli pak poskytují příležitost, aby v době nedlouhé se podle nich na biblické kázání připravil.³⁷

Z této veliké Bible Dědictví svatojanské prodává zkrácené otisky evangelií (6+2+3.50+3 Kč, úhrnem 14 Kč s příslušnou slevou pro členy).

Vyšlo také kapesní vydání N. z.: evangelia za 3 Kč, Apoštolář za 5 Kč, oba díly za 7 Kč.

Otisky evangelií z kapesního vydání Dědictví prodává po 80 hal.

Z knih S. z. zatím vydán byl samostatně Zaltář (Praha 1922) (8 Kč, pro členy 7 Kč) a „Pláč“ v bibliofilském vydání v Olomouci r. 1923. Lidového vydání bible vyšel v Praze r. 1932 dílu I. svazek I. Genesis-Iudit.

V. Za těchto okolností mohla býti zřízena i v Praze³⁸ společnost sv. Jeronyma, kterou doporučil Benedikt XV. v encyklice Spiritus Paraclitus v odstavci X. (Viz výše.)

VI. Za těchto okolností mohl dp. farář Petr v Mor. Ostravě pořádati lidový biblický kurs, který nám popsal v „Našinci“ ze dne 26.-IV. 1924.³⁹

³⁸ Viz „Odbor sv. Jeronyma“ v BČ, díl 2., sv. I., str. 435 n.

³⁹ Byla to křesťanská cvičení ve starém a přece zase novém rouchu. P. Petr: Biblický kurs v mor.-ostravské Budči. Lidová křesť.-sociální škola v Mor. Ostravě, už před dvěma roky péčí sekretáře Všeodborového sdružení Al. Prokopa zřízená, pojmenována

byla budečskou na památku první křesťanské školy v našich vlastech. Vypravuje kronikář, že v Budči do školy chodil i pozdější vévoda svatý Václav, který se tam učil znáti především žalmy. Když loňským obdobím zimním ukončen byl kurs řečnický, po příkladu budečském jeho nepřímým pokračováním byl v období postním kurs biblický, žalmy se obírající. Na řečnickém kursu zdůrazňovali učitelé jako hlavní požadavek, že třeba především nitro naplniti myšlenkami vznešenými, láskou k Bohu a vlasti a že třeba raziti cestu myšlenkám těmto i do srdcí ostatních přiměřeným způsobem vyjadřování a přednesu. Nám jako katolíkům leží na snadě tyto myšlenky vznešené hledati především v knize všech knih, v Písmě svatém, v bibli. V tomto smyslu skutečně biblický kurs byl vlastně doplněním řečnického a poněvadž básnictví lyrické zobrazuje city a nálady mysli, bylo nejbližší, sáhnouti v bibli především ke knihám básnickým, mezi nimiž jsou žalmy na prvním místě. Běželo nám hlavně o to, aby každý posluchač biblického kursu knihu žalmů, či žaltář měl v rukou. Příslušnou část bible bylo by bývalo těžko všem dáti do rukou — ale dědictví svatého Jana vydalo kromě bible zvláště žaltář, který podle Bible české upravil a vydal dr. Jan Hejčl. Administrace Bible Č. v Praze IV., 35 (Hradčany) vyšla nám ochotně vstříc — za sníženou cenu 7 Kč poslala nám 60 exemplářů Hejčlova Žaltáře, který si posluchači v ceně tak snížené všichni koupili a vždy též všichni s sebou do kursu nosili.

Nejen po stránce ideové doplňovaly se takto kurs řečnický a biblický, nýbrž i po stránce formální. Kdo se chce naučiti řečniti, t. j. myšlenky svoje sdělovati jiným, musí sobě především bohatství myšlenek nashromážditi, jež jiným vštípati chce, musí však také hleděti, aby myšlenky oděl v přiměřenou formu, t. j. náležitě vyjádřiti dovedl napřed písemně, potom ústně. Správně a krásně přednášeti řeč dovede jen ten, kdo umí správně i krásně čísti. Kniha Mrazíkova „Umění správně a krásně čísti a přednášeti“ (v Praze nákladem nakladatelství učitelského) podává v té příčině dobrý metodický návrh, podle něhož jsem postupoval. Tenkterý posluchač totiž žalm vždy napřed přečetl pokud možná správně i krásně, potom krátce, bylo-li třeba, vyložil obsah myšlenkový, při těžších žalmech profesorem drem Hejčlem samým podle veršů rozdělený, pak též někdy žalm všichni společně četli neb

i zpívali podle obvyklých při hodinkách tónů, což posluchači vesměs s chutí činili. Při této příležitosti hleděli jsme si především uvědomiti, co svatopisec cítil, ale též jak citům svým průchod dáti dovedl — právě v žalmech je mnoho zástupků neboli tropů i mnoho vidů či figur — jež dlužno i v řečnictví uplatňovati! Poznali jsme znovu všichni, jak Hejčlův překlad Žalmů po stránce obsahové je snadno srozumitelný každému, že je nejen věrný, nýbrž i vzletný, přímo básnický jako originál.

Snad bych dříve byl býval na rozpacích, které žalmy probíráti, neboť že číslo za číslem prostě brátí nebudeme, bylo mi hned předem ze závažných důvodů jasno. Ale kniha Hejčlova v úvodě přináší rozdělení žalmů podle obsahu, čili moderněji řečeno podle druhů literárních na chvalozpěvy, čili hymny, na žalmy prosebné, poučné a prorocké. V letošním období postním obmezili jsme se tudíž výhradně na chvalozpěvy, čili hymny, které oslavují Hospodina v přírodě (8., 18., 28., 102., 103) a které byly zpívány po dobytém vítězství i o výročních svátcích, zvláště velikonočních (32, 67, 68, 80, 98, 113, 116, 149). Některé zase zpívány byly při bohoslužbě. Jsou to žalmy liturgické 113b), 134, 135, 145, 146, 147, 148. Hospodin kraluje — toť refrén žalmů mesiášských v širším slova smyslu, jako jsou zvláště krásné žalmy 45, 46, 74, 75, 92, 95, 96, 97. Dodatkem mohli jsme probrati též zpěvy, Hejčlem k žalmům přidané, a to zpěv tří jinochů, zpěv Ezechiášův a Annin i Mojžíšův. Na mnoha a mnoha místech povznášeli jsme se náboženskými city a mravními pomysly nad jiné vznešenými, na některých zase jsme poznali, že věrouka a mravouka žalmů nedosahuje sice výše nauky náboženství zjeveného v Novém zákoně, že však, jak též dr. Hejčl poznamenává, vždy převyšuje vysoko nábožensko-mravní cenu náboženských písní jiných národů starého Východu. Slovem — biblickým kursem získali posluchači nové, vznešené, bohubilé myšlenky pro svůj život i pro obsah svých řečí i nové způsoby, jak myšlenky svoje projadřovati mají, podle vzorů, Písmem svatým posvěcených. Sám jako přednášející jsem byl přímo uchvácen neočekávaným porozuměním, jež posluchači najevo dávali, jejich vytrvalostí a oddaností. Všichni jsme ze srdce vděčného profesoru dru Hejčlovi zaslali děkovný příspěk, na který se nám dostalo povzbuzující odpovědi. Pro příště zbývají nám, dá-li Bůh, ze žalmů ještě

modlitby a písně. Bylo by také skutečně netečnosti, kdybychom z knihy tak vzácné, jako je Hejčlův lidový Žaltář, nehleděli pro sebe jeden i druhý vytěžit co nejvíce.

VII. Za těchto okolností mohla Lidová akademie v Praze dne 29. III. 1925 pořádati jakousi „biblickou neděli“, jež měla co nejvíce rozšířiti bibli v našich rodinách.⁴⁰

⁴⁰ Provolání znělo takto: „Lidová akademie v Praze hodlá uspořádati o příští neděli, dne 29. března, záslužný a významný podnik. Po celých Čechách, Moravě a Slezsku podniknuta jest o této neděli veliká a mohutná akce pro rozšíření Písma sv., bible. Nelze ani slovy vypsati, jak z celého srdce vítáme a pozdravujeme tuto akci. Vždyť každý přítel a pracovník v náboženském našem životě s bolestí pozoruje, kterak četba románů, novin a různých zábavných i jiných knih vytlačila z českých rodin knihu, nad niž předkové naši vzácnější a dražší knihy neznali, Písmo svaté, bibli... Známy jest výrok papežského legáta Aeneáše Silvia, který vyjádřil se o znalosti Písma sv. mezi českým lidem takto: „V Čechách každá babička zná Písmo sv. lépe než v Itálii doktor bohosloví.“ Písmo svaté a kronika náležely vždy k nejvzácnějším knihám v domácnostech našich předků. Tyto dvě knihy jako nejdrahocennější skvosty uchovávali na čestném a bezpečném místě, a kdykoliv denní práce dovolila, buď za večera nebo v tiché chvíli nedělního odpoledne, shromáždila se celá rodina a hospodář předčítal jednotlivé kapitoly z bible a nezřídka i svůj výklad nebo poznámky, vztahující se k praktickému životu členů rodiny, k tomu ze své zkušenosti dodal.

Bohužel, dnes s četbou Písma sv. jak u jednotlivců, tak i v rodinách se zřídka shledáváme. A přece obrození náboženského ducha v českém národě, jak ideál tento jest vrcholným bodem našeho programu, se neuskuteční, dokud lid český nebude opět své duchovní vzdělání, životní moudrost a zkušenost čerpat z bible. Není o tom pochybnosti, že nad Písmo svaté žádná kniha ve světě člověku nedovede dáti takového uklidnění, pokoje srdce i klidného zodpovědění všeho, čím v moderní době trpí lidské srdce nebo čím zmítán jest jako divokou bouří duch lidský, jako Písmo svaté. Nejgeniálnější duchové, když přečetli a prostudovali

celé knihovny a stohy knih, nakonec našli uklidnění, pokoje i rozluštění nejdůležitějších záhad životních v Písmu svatém, bibli...

Z těch důvodů nutno tudíž všemi silami podporovati akci Lidové akademie a pracovati k tomu, aby Písmo svaté přišlo opět do rukou jednotlivců a rodin a bylo hojně čteno. Jest to tím spíše možno, když známé Dědictví svatojanské v Praze a jeho zasloužilý ředitel biskup Podlaha za velikých hmotných obětí vydali Písmo sv. v dokonalém překladu a výkladu v několika vydáních a cenách, takže i ten nejchudší může si knihu tuto opatřiti. Tak na příklad malé kapesní vydání evangelií lze obdržeti za 3 Kč. Ba dokonce jednotlivé otisky sv. evangelií lze koupiti za 80 haléřů. Není pochyby o tom, že v této ceně může i ten nejchudší svaté Písmo si koupiti. Očekáváme a prosíme o to, aby duchovenstvo naše podjalo se této záslužné akce, nad níž neznáme krásnější, záslužnější a Pánu Bohu milejší. V neděli, dne 29. března necht' není jedině osady v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, v níž věřící by nebyli povzbuzeni ke koupi Písma svatého. A necht' není jediného uvědomělého katolíka, který by si Písmo sv. neopatřil a nestal se jeho horlivým a stálým čtenářem! —k. „Našinec“ 27. III. 1925.

*

Ve znamení hesla „Zpět k bibli“ stála přednáška na eucharistickém sjezdu v Praze dne 12. II. roku 1914 o „*Eucharistické četbě bible*“.

Ještě téhož roku 1912 (kdy byl pořádán v Brně homiletický kurs) vyšel německý překlad episkupa francouzského jesuity *Bainvela* „*Les contresens biblique des Prédicateurs*“ s titulem „*Winke für die richtige Verwertung von Schrifttexten in der Predigt*“. (Přeložil *Emil Schäfer*, Rottenburg n.-N. 1912.)

Roku 1913 vydal ve Vratislavi universitní profesor *dr. Jan Nikel* „*Die Verwendung des Alten Testamentes in der Predigt*“.

Stingeder Fr., *Geschichte der Schriftpredigt*. Predigtstudien. Beiträge zur Geschichte, Theorie und Praxis der Predigt. Hrsg. von *A. Donders* und *T. Soiron* 2. Bd: XVI und 238. Paderborn, 1920.

Stingeder Franz, *Die homiletische Fülle der hl. Schrift I. Heft*, Linz a. D. 1924. Mit einer Anleitung zur Gewinnung und Gestaltung des biblischen Predigtstoffes nebst einigen Predigten und Ansprachen.

Keppler, Die Armenseelenpredigt, XVII + 218. Herder 1913.

Kreiser M., Das katholische Mädchen in Spiegel biblischer Charakterbilder, 180. — Dülmen i. W. Laumann 1913.

Princ Max, Herzog von Sachsen, *Des hl. Johannes Chrysostomos Homilien über die Genesis... I Bd* (X u, 966) Paderborn, Schöningh 1913. — II Bd, 1914.

Klug H. O. M. C., Heldinnen der Frauenwelt, XVII + 156. — Herder. (Rebekka, Debora, Ruth, etc. Meist für Jungfrauenkongregationen.)

Heimes, *Atl Homilien*. Paderborn 1916 (Schöningh).

Alttestamentliche Predigten, vycházející od r. 1907 u Schöningha v Paderbornu, dospěly r. 1925 k 18. sešitu, v němž jsou homileticky zpracovány vybrané části z Isajáše. — Tamže vycházejí:

Neutestamentliche Predigten.

Tillmann Fr., Die sonntäglichen Episteln im Dienste der Predigt erklärt. (2 Bände.) Düsseldorf 1921.

Schäfer J., Die Wunder Jesu in Homilien erklärt. VIII + 382. Freiburg i. B. 1921 (Herder). 2. u. 3. Aufl.

Schäfer J., *Die Parabeln des Herrn* in Homilien erklärt, 3. u. 4. Aufl. XI + 502. Freiburg i. B. 1922 (Herder).

Pieper K., *Die Missionspredigt des hl. Paulus*. — Predigt-Studien IV Bd, 126. — Paderborn 1921 (Schöningh).

Döller, Das Gleichnis vom guten Hirten... Theol. prakt. Quartalschrift, LXXIV 65 n. 1922.

J. P. von Kasterin, *Wie Jesus predigte*. Herder.

Časopis „*Verbum Domini*“ (vychází v Římě).

Das Buch der Psalmen, exegetisch-homiletisch erklärt von Pfarrer Jof. Kley. — Bis jetzt erschienen: Die Advents- und Weihnachtszeit, Die Fastenzeit, Schöningh, Paderborn.

Introibo: Predigten über die Introitustexte der Sonntage des Kirchenjahres von Georg Beyer S. J. Schöningh, Paderborn.

Do češtiny přeložil Fr. Kučera *Reithova* Joba a *Kaimova* Samuela (Vyškov 1918 a 1919).

Arnošt Oliva, *Biblické ženy* (Praha). — Viz Homiletischer Führer durch das Alte Testament. Linec 1931.

Závěr.

Nevím, jak bych lépe zakončil nežli slovy Benedikta XV:

Zbývá, Ctihodní bratří, bychom „sladké ovoce“ připomněli, které Jeronym z hořkého semene písemnictví česal, kojíce se tou nadějí, že jeho příkladem kněží i věřící vaší péči svěření budou rozníceni, aby poznali a pronikli sílu posvátné bible. Přejeme si však, abyste tak veliké a tak libé rozkoše ducha, kterými zbožný poustevník oplýval, raději takofka z jeho úst nežli z Našich slov si osvojili.

Pavle a dceři její Eustochiu ve výkladu listu Efeským: „Je-li co, Pavlo a Eustochium, co by v tomto životě moudrého drželo, a jej přimělo, by v tísních a bouřích světa zůstal klidné mysli, to jest to první, domnívám se, rozjímání a znalost Písem“. (In Eph., Prol.) Protože sám jí používal, těžkými duševními bolestmi i tělesnými nemocemi jsa stíhán, přece z pokoje a z útěchy vnitřní radosti se těšil; kterážto radost nezakládala se na marné a prázdné rozkoši, ale vycházejíc z lásky obracela se v účinnou lásku k církvi Boží, které stráž slova Božího od Pána svěřena jest.

Vždyť ve svatých Písmech obého Zákona opět a opět čítal chvály, církvi Boží vzdávané. Každá bezmála osvícená a svatá žena, která ve starém Zákoně čestné zabírá místo, zdaliž nebyla této Kristovy choti předobrazem? Zdaliž kněžství a oběti, zařízení a slavnosti a bezmála všecky události Starého zákona jí nepředobrazovaly? Co říci o tom, že viděl tolik proroctví žalmů a proroků v církvi od Boha splněných? Byly mu konečně neslyšány preveliké téže církve výsady, od Krista Pána a od apoštolů vyslovené? Jak by tedy znalost Písem nebyla budila v mysli Jeronymově den co den větší a větší lásku ke Kristově choti?

Jako na posledních místech, která jsme uvedli, tak velmi často učitel náš Pána Ježíše úzce s církví spojeného spolu slaví. Protože totiž hlava od duchovního těla nemůže býti odloučena, oddanost

církvi nutně je spojena s láskou ke Kristu, kterou dlužno mítí za čelné a ze všech nejsladší ovoce znalosti Písem. Ovoce tedy z četby svatých svazků Jeronym česal velmi hojně; odtud vnitřní ona světla, která ho táhla, aby Krista víc a více poznával a jej si zamiloval; odtud onoho ducha modlitby, o kterém tak krásné věci sepsal; odtud podivuhodné ono s Kristem obcování, jehožto rozkošemi jsa poháněn po drsné stezce kříže bez ustání běžel vpřed, aby dostihl palmy vítězství.

Nuže, Ctihodní bratří, oč jsme se sdělili s vámi na sklonku patnáctého století od smrti největšího učitele, to neváhejte donéstí vy duchovenstvu a lidu svému, aby všichni, za vedení a pod ochranou Jeronymovou, ne toliko katolickou nauku o Boží inspiraci Písem podrželi a jí hájili, ale také velmi bedlivě lpěli na zásadách, které okružním listem „Nejvyšš prozřetelný Bůh“, jakož i tímto Naším, předeepsány jsou. Zatím všem synům církve přejeme, aby sladkostí svatých Písem se rozplývajíce a jimi jsouce posilněni, došli znalosti Ježíše Krista, vše převyšující.

VI

ZVROUCNĚNÍ LITURGICKÉ PŘEDPOKLÁDÁ ZNALOST PÍSEM SV.

Vstup.

Místo běžného „*Asperges*“ hlaholí prostorami našich svatyní v době velikonoční „*Vidi aquam*“. Tento liturgický tekst vede nás k bibli, ke knize proroka Ez., ve které hlava 47 (v. 1—12) líčí zajímavý vid, jehož se jmenovanému prorokovi dostalo. Ez. stojí ve vnitřním nádvoří chrámu, u vchodu do předsíně. Tu vidí, kterak z podprahu na jižní straně vyvěrá voda, jež padá na zem a teče dále směrem jihovýchodním k obvodní zdi chrámové. (Zřídlo samo podle všeho se prýštilo ve chrámě.) Aby mohl prorok stopovati další tok potoka, ve který pramen vzrůstal, anděl zavádí ho ven mimo chrámoviště na východ a ukazuje mu, kterak voda proniká branou východní, vlévá se do potoka Kedronu, kterak stále roste, až se v silných proudech vlévá do *Mrtvého moře*. Anděl poučuje Ezechiela, jak blahodárně budou ty sladké vody působiti: „Jak se vlejí do Mrtvého moře, budou uzdraveny vody jeho; každý živočich, který se hýbá, kamkoli přijde (ten) potok, bude živ; ryb bude veliké množství, až tam přijdou tyto vody; všechno bude uzdraveno a živo, kamkoli přijde (ten) potok. Státi budou nad ním rybáři, od Engadí až po Engallim bude místo na sušení sítí; velmi mnoho druhů bude ryb jeho, jako ryb moře Velikého, množství veliké . . . A nad potokem, na březích jeho s obou stran vzejde všeliké stromoví, nesoucí ovoce; nesprchne list s něho a nepřestane ovoce jeho; každý měsíc ponese čerstvé plody, neboť vody jeho ze svatyně vycházeti budou; a bude ovoce jeho na pokrm a listí jeho na léky.“ — *Celý tento úryvek ličí pře-*

krásně požehnání, jež vyplyne za doby mesiášské z chrámu, z liturgie. „Auch der alttestamentliche Leser — poznamenává Heinisch ve svém komentáři k Ez. (Bonn 1923, str. 222 pozn.) konnte erkennen, daß die Vision lehren wolle, die messianische Zeit werde unerschöpflichen Segen bringen, der von dem Heiligtum ausgehende Gnadenstrom werde dort, wo bisher die Sünde und darum der Tod geherrscht hat. (Totes Meer, Sodom und Gomorha.) Leben schaffen, die Erde, die der Fluch getroffen, werde aufs neue zu einem Paradiese sich verwandeln.“ — *Ano, proudy milosti a pravdy řinou se do celého světa z liturgie katolické.* Pravdy, uložené zejména v bibli, která byla od prvopočátku s liturgií úzce srostlá, činíc důležitou její složku.⁴¹

I. Historický přehled.

A) Synagoga biblickými texty poučovala.

Již Mojžíš přikázal Levitům, kteří nosili archu úmluvy, nejvzácnější to složku liturgického nářadí: „*Vezměte tuto knihu (zákona) a položte ji na bok archy úmluvy Hospodina, Boha vašeho.*“ (Dt. 31, 25 n.) Týž velikán národa israelského „*dal zákon kněžím, synům Leviovým, kteří nesli Hospodinovu archu úmluvy, i všem starším Israelovým a nakázal jim: (Každého) sedmého roku, roku úlevy, o slavnosti stánků . . . na místě, které Hospodin vyvolí, čisti budeš slova tohoto zákona přede všim Israelem.*“ (Dt 31, 9 nn.) Tak daleko, až do mojžíšských dob sahají úzké styky bohoslužebného místa (velesvatyně, kde stávala archa) a času (svátek stánků) s Písmem, tak daleko jde obyčej Písmo při liturgii předčítati a ve svatyni je chovati!

Nedivno, že byla za krále Josjáše nalezena kni-

⁴¹ Bible podává veliké množství materiálu liturgického. Mluví o posv. místech, dobách, osobách, úkonech, podává nejhlubší kořeny, prvky, modely, stíny, skizy, symboly liturgické a jich vývoj. Omezují svou přednášku toliko na liturgické slovo.

ha zákona — *ve chrámě* (4 Král 22, 8; 2 Par 34, 14).

Veliké schůze liturgické popisuje 2 Esdr hll. 8—10. Konány byly na nich modlitby, vyhlášen byl půst, popředně však byl *předčítán zákon, tedy Písmo svaté*.

V židovských synagogách, jež později vznikly, ujal se obyčej každou sobotu, ano i v některé všední dny v týdnu předčítati *úryvky z Pentateuchu*. Jest jisto, že tento zvyk není mladší nežli doba machabejská, kdy byla zavedena také paralelní četba míst vzatých z *knih proroků*. (Zunz, *Die gottesdienstlichen Vorträge der Juden*. Frankfurt a. M. 1892 str. 3.) Úryvky z knih prorockých sluly — jak známo — „*haftary*“ a úryvky z tóry byly později nazvány „*paraše*“. (Později byly v synagogách předčítány i jiné knihy, zvané „*megilloth*“.) Nejvzácnějším nábytkem synagogy byla dřevěná skříňka, zvaná „*tébha*“, která obsahovala v pouzdrech závitý „*zákona*“, „*proroků*“ a jiných posvátných knih. (Viz Schürer, *Geschichte des jüdischen Volkes* II. Lipsko 1907, str. 524 nn.)

V Egyptě, zejména v Alexandrii bylo veliké množství Židů, již delší dobu před Kristem. I ti předčítali Písmo při svých bohoslužebných shromážděních v synagogách. Ježto však nerozuměli již hebrejskému znění biblických perikop, pocítovali živě potřebu, aby bible byla přeložena do řečtiny, kterou mluvili. Tak vznikl starobylý překlad bible z hebrejštiny a z aramštiny do řečtiny, zvaný LXX. *Potřeby liturgické* to byly, které si veliké to dílo vyžádaly!

Také v Palestině počínala hebrejštiny odumírati a místo její zabírala aramština. Když lid již hebrejsky nerozuměl, vznikla i Palestině nutnost, aby knihy Písma, které bývaly předčítány při židovské bohoslužbě, byly přeloženy do aramštiny. Tak vznikly tak zvané *targumy*. Liturgická potřeba je zplodila.

B) Synagoga biblickými texty se modlila.

Úryvky biblickými při bohoslužbě židovské předčítanými *mluvil Bůh k lidu*, lid slyšel slovo proroků, slovo Boží. Souběžně s mluvou Hospodinovou záhy vyvíjel se obyčej, podle kterého Židé přednášejíce své prosby Bohu, činili tak rovněž slovy prorockými, slovy inspirovanými od Boha, modlili se a zpívali texty biblické, slovo Boží.⁴² Víme, že *žaltář* byl kancionálem, bohoslužebným zpěvníkem i modlitební knihou starozákonné církve. (Srv. Bibli českou II. str. 156 pozn. 34 a tamže str. 152 pozn. 12a). Podle nadpisů býval Ž 91 (92) zpíván při židovské bohoslužbě v sobotu; Ž 23 v neděli; Ž 47 v pondělí; Ž 93 ve středu; Ž 92 v pátek; Ž 99 byl asi zpíván při oběti děkovné, Žž. 37 a 69, když byla pálena na oltáři část oběti nekrvavé, zvané *azkara*. (O kritické ceně těchto nadpisů viz tamže str. 152.)

Za časů Kristových skládala se bohoslužba, konaná v synagogách, z těchto prvků: 1. z vyznání víry, zvaného „šma“, 2. z modlitby šmoné esré, 3. z četby úryvku tóry a knih prorockých, 4. z kněžského požehnání a 5. z homilie.

„Šma“ byly biblické úryvky Dt 6, 4—9; 11, 13 až 21; Nm 15, 37—41. („Slyš, Israeli, Hospodin, Bůh náš, jest jediný Hospodin. (Proto) miluj Hospodina, Boha svého, celým srdcem svým, vši duší svou a vši silou svou. Tato slova, kterými ti dnes přikazuji, nechať zůstanou v srdci tvém, vypravuj je synům svým a rozjímej o nich sedě ve svém příbytku i chodě cestou, léhaje i vstávaje. Uvaž (si) je jako znamení na svou ruku a nechať jsou a pohybují se ti mezi očima. A napiš je na práh a na dveře domu svého.“ Atd., atd.)

Také *požehnání*, jež kněz ke konci bohoslužby uděloval, byl text biblický (Nm 6, 22 nn).

Ostatní modlitby, t. j. díky (*beráchóth*) před

⁴² Některé žalmy byly složeny jen proto, aby jich bylo používáno při bohoslužbě. Bohoslužba byla „causa motiva“ jejich původu. Srv. Bibli českou II. str. 156 pozn. 29.

šmou a po ní, zejména pak hlavní modlitba, zvaná *šmoné esré* byly protkány myšlenkami a rčeními biblickými, byly jakousi ozvěnou biblických textů. Totéž dlužno říci o přednášce, která byla výkladem přečteného úryvku Písma svatého a kterou bychom mohli právem nazvati „homilií“.

C) V církvi katolické.

V N. z. čítáme na mnohých místech, že Spasitel vyučoval v synagogách židovských. „*I obcházel Ježíš celou Galilei uče v synagogách jejich a hlásaje evangelium o království (Božím).*“ Mt 4, 23. Srv. tamže 12, 9; 13, 54 a jj. Jak si máme přednášky Kristovy v synagogách představit, o tom nás poučuje Lk 4, 15 nn. Pán účastnil se sobotní židovské bohoslužby, která dovoľovala každému Židu k tomu způsobilému, aby četl úryvek Písma a pak na něj navázal výklad. Lk. 4, 16 výslovně jest řečeno, že Pán v synagoze povstal, aby četl, t. j. předčítal. Když dočetl, svinul závit, odevzdal jej služebníkoví a sedl si, aby sedě promluvil k lidu. Podobně činili později apoštolové a jiní křesťanští věro- věstci. Srv. Sk 13, 14. 27. 42. 44; 15, 21; 16, 13; 17, 2; 18, 4. Vzpomeňme, jak byla liturgickými texty promíšena liturgie velikonočního beránka, kterou Pán slavil s apoštoly!⁴³

Když ten onen apoštol získal křesťanství několik židů, odloučili se tito židokřesťané od dosavadní obce a synagogy židovské, založili si svou obec novou, shromažďovali se ke společné liturgii. Poněvadž bohoslužba židovská byla posvěcena věky,

⁴³ Srv. Kupka, O mši svaté, Praha, 1899 str. 158 nn. a zejména str. 164 n, kde jsou přehledně srovnány a) obřady sobotní ranní modlitby židovské se mší katechumenů a b) obřady poslední večeře se mší věřících. — Také svou obět kříže provázal Pán výroky biblickými, vzatými ze žalmů. Ž. 21, 2. srv. s Mt. 27, 46. a Ž. 30, 6. srv. s Lk. 23, 46. — Viz Bibli českou II. 156 p. 34 a str. 157 pozn. 36. Viz Sedláček, Výklad posvátných žalmů, Praha 1900 I. str. XL nn. XLIV nn.

ano i přítomností zakladatele křesťanství, podrželi ji i novokřesťané, přidali však k ní četbu knih Nového zákona a pak — oběť — „*lámání chleba*“. Nemohu zde popisovati další vývoj liturgie starokřesťanské, který měl také vzor v bohoslužbě jerusalemského chrámu, jakož i v rodinné slavnosti velikonočního beránka, chci jen upozorniti na to, že církev katolická, která přijala od Židů posvátné knihy biblické, přijala od nich také obyčej užívati těchto knih co nejčastěji a v míře největší — při liturgii. Církev katolická dává veřejně předčítati biblické knihy, užívá jich při oběti, při veřejné modlitbě, zkrátka při veškeré své liturgii. Je to zase zejména *žaltář*, který se stal modlitební knihou a zpěvníkem, kancionálem katolické církve. Církev katolická užívala biblických knih, jež dává předčítati — k poučení věřících, sdílí se s nimi o pravdu jí svěřenou, užívá však textů biblických i k tomu, aby jimi *milost* Boží na věřící svolávala, ano jim ji také *udílela* . . .⁴⁴

Budiž mi tu dovoleno poukázati toliko na to, co jsem přednesl kdysi na Velehradě (r. 1922) a uveřejnil v „Eucharistii“ v ročníku XXVIII. (1923) na str. 49—51, 64—72.

II. Část praktická.

A) Jaké povinnosti plynou z poměru Písma k liturgii *pro kněze*.

Netřeba dlouho dokazovati, že kněz, podáváje Otci *nejsvětější oběť*, má se spojovati s hlavním obětníkem — Ježíšem Kristem. Netřeba zdůrazňovati, že kněz *udělující sv. svátosti* má se spojovati s ustanovitelem a čelným přísluhovatelem jich — s Ježíšem Kristem. Netřeba šířiti se o tom, že kněz konaje *modlitbu cíkve sv.* má se spojovati s jejím božským chotěm: „*Domine in unione illius*

⁴⁴ Této *liturgické* praxi vděčíme všecy staré biblické překlady, starolatinský, syrský, koptický, etiopský atd. i staroslověnský.

divinae intentionis, qua ipse in terris laudes Deo persolvisti, has tibi horas persolvo . . .

Ježíš Kristus když obětoval, milosti udílel, modlil se, činil tak v nejužším *spojení s Duchem svatým*. Kněz konající bohoslužbu v jednotě s Kristem koná ji také ve spojení s Duchem svatým, s tím, který inspiroval Písmo sv. Zejména biblické úryvky má kněz při liturgii přednášeti v úzkém přimknutí své duše na jejich čelného autora Ducha sv. Přimknouti se má k němu zejména *rozumem a srdcem*, aby spolupracoval s milostí, za kterou prosívá slovy *intellectum illumina, affectum inflamma . . .* Má slovo Boží přednášeti při liturgii *digne, attente ac devote . . .*

K tomu třeba jest biblické přípravy:

1. Kněz jakožto kazatel má čísti, ano studovati soustavně Písmo sv. S. i N. zákona. Seznamovati se s *literním*, historickým smyslem Písma sv., všímáti si též i *typického* smyslu, kde jaký jest. Má si osvojit rozum každého biblického výroku *v souvislosti* bližší i vzdálenější. Tak naučí se rozuměti také biblickým textům, které nalézají v knihách liturgických.

2. Církev užívá velmi často biblických textů při liturgii ve *smyslu přizpůsobeném*. Jak, o tom jest žádoucí poučiti se četbou, studiem, meditací liturgických knih.

a) Radno, aby zejména mladý kněz každý den přečetl, propracoval si mešní formulář následujícího dne. Některou část jeho může si učiniti předmětem své ranní meditace. Jeden rok ten, jiný rok jiný úryvek. O pomůcky k tomu není nouze. Jmenuji tu jen Schäferovy „*Liturgische Studien*“ (Pustet, Řezno) a Reckovo pětisvazkové dílo: „*Das Missale als Betrachtungsbuch*“. (Vorträge über die Messformularien. Herder, Freiburg.) Možno tu též uvésti Kramp S. J. *Messliturgie und Gottesreich* (Ecclesia orans sv. 6—8.) Dobře poslouží v této příčině také meditace *Decrouillovy a jj.* To vše jsou však pomůcky informační, bez kterých se může kněz obejít a jež si může nahraditi způsobem jiným

— v mnohém ohledu lepším. Představuji si věc takto: Kněz opatří si latinský příruční misálek, který má všechny mešní formuláře, a Bibli českou (BČ). Každý den, pokud možno, nahlédne do mešního formuláře následujícího dne, vyhledá si dotyčné texty v BČ, zpracuje si je liturgicky a učiní si své individuální poznámky na zvláštní lístky, které si pak sestaví podle postupu v misále v kartotéku. Kdyby takto několik roků pracoval, jakých výsledků by se dodělal! Jeho kartotéka byla by mu vítanou pomůckou pro pozdější věk a měla by pro něho tu výhodu, že by to byl výsledek jeho duševního procesu, že by to byly myšlenky, jež nevyčetl z cizích knih, ale ze srdce svého.⁴⁵

b) *K breviři a zvláště k žaltáři* bylo vydáno zejména v poslední době velmi mnoho příruček. Cenou pomůckou zůstává stále ještě *Wolterovo „Psallite sapienter“*.⁴⁶ Tyto pomůcky prokáží ne jednu dobrou službu knězi, ale lépe zase učiní liturg, zpracuje-li si breviř a jeho složky sám — *individuálně*. Pokud jde o žaltář, může si opatřiti levné vydání kapesní mého žaltáře, může si jej

⁴⁵ Tato snaha po samostatnosti nikterak nevyklučuje studium odborné liturgické literatury. Výbor její podal Karel Reban v „Životě“, roč. XII. (1924) str. 127 až 130 ve článku „Skrytý poklad“. — Viz také: Indignus, Ž. 118 při mši sv. v „Eucharistii“ r. XXVIII. (1923) str. 93 nn. — Ze starší literatury zasluhuje zmínky: Dr. Eduard Tersch, *Lesebuch für Priester, welche mit Andacht und Frucht das Breviergebet persolviren und die hl. Messe lesen wollen*. I. Band: *Aperi. Psalterium. Ordo missae*. Prag 1889. — Některé články (na př. výklad mešního formuláře na Boží tělo), které sem patří, podala SS. Eucharistie v minulých ročnících. Myslím, že by p. redaktor tohoto časopisu vítal podobné výklady liturgických slov neb aspoň myšlenky k nim.

⁴⁶ O tomto tématu mluvil také dr. Pius Parsch na posledním liturgickém sjezdu ve Vídni (15.—18. září 1924). Viz *Bericht über die liturgische Priestertagung*.. Mödling b. Wien 1925 (str. 119 nn). — Zmínky zasluhuje Indignův výklad breviře, který vycházel přílohou k SS. Eucharistii.

dáti proložiti listy čistého papíru a na ten psáti své zážitky a své myšlenky.

c) Totéž s příslušnou změnou možno jest říci o rituálu, případně o „*manuale rituum*“.

d) Neocenitelné služby nalezne kněz-liturg v *kázáních liturgických*, při kterých bude vykládati také biblicko-liturgické texty. Přípravou na ně získává velmi mnoho sám. Promyslí, procítí, zažije slova ta.

B) Co činiti, aby také věřící lid obcoval liturgii ve spojení s knězem-liturgem a tím v jednotě Ducha svatého zejména při přednášce biblických výňatků?⁴⁷

a) *Lidový misálek* již máme ve druhém rozmnoženém vydání (z r. 1931). (Právě vyšla kniha dra Fr. Cinka: „Mše svatá v bohoslužebném řádu církevního roku“. I. Olomouc 1931. Jest v něm mnoho vzácných poznámek.) Domnívám se však, že bychom potřebovali lidový výklad mešních formulářů na nejdůležitější svátky v církevním roce. Jako máme výklady nedělních a svátečních perikop, jako máme „postily“, tak bychom mohli míti také *lidový výklad dalších složek mešních formulářů*. Dopoledne by věřící obcoval s misálkem v ruce při bohoslužbě v kostele, odpoledne by si mohl přečísti doma podrobnější výklad textů, které slyšel nebo četl dopoledne na službách Božích. Mohl by tak učiniti ještě výhodněji v sobotu nebo v den před svátkem. Mohly by tak činiti řeholnice, sodálové, sodálky, lid a zejména naše *intelligence*.

b) Poříditi celý český *breviř* nebude asi tak snadno z různých důvodů. Možno však poříditi *česká officia na největší svátky církevní*. Buď souborně nebo po částech, jako na příklad *Hodinky vánoční*, *Hodinky svatého týdne* (srov. můj „Pláč“, vydaný v Olomouci roku 1923), *Hodinky pro oktávu Božího těla*, *Hodinky mariánské s výkladem*,

⁴⁷ Srv. článek Karla Rebana v 1. čísle „Časopisu katol. duchovenstva“ str. 72 nn.: „Liturgická obnova v našem lidu“. Roč. LXVII (1926).

Hodinky za zemřelé s výkladem.⁴⁸ *Žaltář český* s návodem, jak jest možno žalmů a biblických zpěvů použití k modlitbám obvyklým, již máme.⁴⁹ Věřící účastní se liturgie modlitbou nebo zpěvem *nešpor*, jak je podávají kancionály, na příklad *Orlův* nebo kancionál arcidiecése olomucké a jj.

c) Dlužno jen vítati modlitební knihy, které jsou jakýmsi *výborem* z textů liturgických. Takovou je knížečka *Svatohorova „Aleluja“*.⁵⁰

d) Kdyby měli věřící takovýchto příruček, mohla by pořádána býti pro lid *liturgická tridua* nebo *liturgické kursy*, na nichž by se věřícím dostalo zvláštního poučení o smyslu našich bohoslužebných knih a bohoslužby vůbec. (Ta poučení možno prospěšně spojovati také s exerciciemi, jak se také namnoze děje.)

Závěr.

Ezechiel, kněz, v nástupném vidění svém *uzřel* knižní závit, popsaný uvnitř i zevně a uslyšel rozkaz Boží: „*Sněz tuto knihu a jda mluv k synům Israelovým!*“ Když *Ezechiel* otevřel ochotně ústa, aby se podrobil vůli Boží, dal mu Bůh řečenou knihu snísti a řekl mu: „*Synu člověkův, břicho tvé ať jí a střeva ať se naplní touto knihou, kterou já dávám tobě!*“ *Ezechiel* jí snědl a kniha — jak sám praví — „*zestládla mu v ústech jako med.*“ (*Ezech.* 2, 9—3, 3.)

„*Kniha*“ je zde náznakem úřadu prorockého, v nějž má se *Ezechiel* s radostí uvázati a v němž se mu dostane hojnosti Božího slova a útěchy. To slovo má svým posluchačům tlumočiti, ale ne mechanicky; má je prve dokonale strávit, to jest *promysliti, procítiti* a poté hlásati je s celou duší, s veškerou vřelostí citu a nejhlubšího přesvědčení.

⁴⁸ Vyšly nákladem „Dědictví sv. Jana Nep.“

⁴⁹ Praha 1922. Nákladem téhož „Dědictví“.

⁵⁰ Vydala Československá akciová tiskárna v Praze 1925. Starší naši literaturu liturgickou viz v Podlahově Bibliografii (IV. str. 1575 nn).

Ezechiela, proroka a kněze, možno vhodně přirovnati k liturgovi N. Z. *Také kněz Kristův* má podobným způsobem strávití a *duševně zažítí liturgické knihy*, misál, breviř, rituál atd., aby pak mohl slova jejich přednáseti s náležitým porozuměním a s veškerou vroucností svého citu. Veliké množství slova liturgického, více než 90 proc., je vzato z bible. Množství tak značné, že by nemohl kněz, jak žádoucnou jest, zažítí slova liturgického, kdyby nestrávil prve slova biblického.

Ezechiel pocítil při zažívání slova Božího *slast jak med*. Nebudu se šířiti o tom, jak sladko jest knězi čísti slovo Boží uložené v bibli. Stačí mi poukázati na encykliku papeže Benedikta XV., přiloženou ke III. svazku Bible české, ve které Otec křesťanstva uvádí výroky sv. Jeronyma o tom, jaké rozkoše působila mu četba bible. Působí-li četba bible duchovní radost, zajisté že ta rozkoš nevýslovně stoupne, bude-li kněz náležitě bibli čísti u oltáře při oběti nejsvětější, před tváří Nejvyššího, ve spojení s Duchem svatým, při bohoslužbě, která tu četbu Písma zalévá rosou milostí Božích. Nelze pochybovati o tom, že z bohoslužby takto konané vážití bude kněz sladké ovoce, o kterém, jak bylo již na počátku této přednášky řečeno, zmiňuje se Ezechiel ve své 47. hl. Z liturgie takto konané vážití bude nejen útěchu, ale i *silu a nadšení*, jehož za nynějších dob tolik a tolik na všech stranách potřebuje.⁵¹

⁵¹ Od té doby, co byla tato slova přednesena na univ. extensích v Olomouci (6. IV. 1926) vyšly tyto příručky z pera dra Hejčla: „Na slavnost Božího těla“, Praha 1927. „Hodinky vánoční“, Olomouc 1927. „Od Květné neděle do Bílé soboty“, Olomouc 1928. „Týden Ducha sv.“, Olomouc 1931.

VII

SOCIOLOGICKÉ PRVKY V PRVNÍCH 11 KAPITOLÁCH GENESE⁵²

Drazi bratři!

Profesorům vytýká se často nepraktičnost. Snažím se, aby tato výtka se mne týkala v míře nejmenší, snažím se býti praktickým a proto hned na počátku si vytyčuji úkol své přednášky. Čeho chci jí dosíci? Ke zdárnému a radostnému působení potřebuje každý *lásky k svému povolání*. Katecheta potřebuje této lásky více nežli kdy jindy dnes, kdy mu tolik činitelů činnost ztrpčuje. Lásku k povolání vznítí *vědomí*, jak vznešený jest úřad katechetův po stránce náboženské, mravní. Nehodlám o této věci se šířiti. Hodlám upozorniti na jinou vznešenou stránku činnosti katechety katolického, která má zvláštní význam pro časy naše.

Žijeme ve znamení *sociologie* a oprav *sociálních*. Vše ostatní je tlačeno do pozadí. V jakém poměru jest katecheta k tomuto časovému proudu? Působí svým úřadem také jako *sociolog*? Ve které škole, ve které třídě, na kterém stupni začíná asi toto sociologické působení katechetovo? Jest a byl si ho vždycky vědom, *dokonale vědom*?

Podají-li se mi dokázati, že katecheta, vyučující náboženství, vstěpuje velmi záhy do mladých srdcí dětských nejhlubší základy sociologie, bude tím *sebevědomí* katechetovo posíleno, pozdviženo, on uvědomí si, jak *časově* působí, a toto sebevědomí vzbudí v něm nový plamen lásky k povolání, dnes plnému trní, a uschopní ho k apologii své činnosti také proti těm, kdož necení nic jiného nežli činnost *sociální a sociologickou*.

Vybral jsem si ke své přednášce prvních jede-

⁵² Předneseno na Velehradě 4. VIII. 1920.

náct kapitol Genese, ježto katecheta bere množství látky z nich ke své výuce. Nebude na škodu, neobmezím-li se toliko na látku školskou, ale podám-li i věci, kterých snad možno užití toliko na stupních nejvyšších.

Vizme tedy, co dá se vytěžiti sociologicky z prvních jedenácti kapitol Genese! Vizme, kolik sociologických prvků jest ukryto v příbězích tolik známých.

a) Sociologie stanoví řádný poměr člověka ve a ke společnosti. Zajisté mnoho záleží na tom, jak člověka, člena různých společností hodnotí. Kterak bible starozákonná člověka hodnotí, vyplývá ze zprávy o tom, jak jej Bůh stvořil (Gn. 1, 26 n; 2, 7 nn). Stačí připomenouti Gn. 1, 27: „*Stvořil tedy Bůh člověka k obrazu svému, k obrazu Božimu stvořil ho.*“

b) Gn. 2, 18. čteme ono známé: „*Hospodin Bůh také řekl: Není dobře člověku býti samotným.*“ Co znamená toto slovo jiného nežli fundamentální článek sociologie, který vyslovujeme známým latinským „*Homo est animal sociale*“, člověk je živočich společenský, na společnost odkázaný!

c) Jest velmi zajímavě čísti, kterak Bůh „*stvořiv z hlíny všechny pozemské živočichy a všechny nebeské ptáky, Hospodin Bůh přivedl je k Adamovi, aby viděl, jak by je nazval . . . Dal tedy Adam všem krotkým živočichům, všem nebeským ptákům a všem divokým zvířatům jejich jména. Pomocnice však sobě podobné Adam nenalezl*“ (v. 20). „*Pomocnice sobě podobné*“, to jest družky a společnice v životě, která bude spolupůsobiti s mužem při rozmnožování rodiny; jemu podobné, to jest podle hebr. pomocnice jemu přiměřené, která by byla mužovým protějškem, doplňujícím a docelujícím lidskou přirozenost. Co vyslovují tato slova Písma? Monumentálně zdůrazňují cit lidský, vložený do srdce mužova po společnosti se ženou, *touhu lidské přirozenosti po manželství*, které je buňkou lidské společnosti, které má obrovský význam sociální a sociologický.

„Muže a ženu stvořil je,“ praví se Gn. 1, 27., a „Rostte a množte se“ tamže v. 28. Tím dán základ k otázce *sexuální*, která má pro veřejnost veliký význam, která může býti a má býti sociálním požehnáním, ale může býti také velikým sociálním zlem. Tím vysloven jest účel pohlavní různosti, účel tělesného obcování, *účel manželství* — množení lidstva, plození dětí.

d) Sociologie stanoví teoreticky *poměr člověkův ke vnějším statkům*, k bohatství přírody. I ten jest již stanoven Gn. 1, 26, kde chce Bůh, aby člověk „*panoval nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem, nad krotkými zvířaty, nad celou zemi, jakož i nade vši drobnou zvířenou, která se pohybuje po zemi*“ (srov. v. 28). Člověk má býti tedy *králem přírody*! Která sociologie může dokonaleji vysloviti cíl člověka na zemi?

Z pojmu krále vyplývá také pojem *vlastníka*. Člověk jest majetníkem přírodních statků, kterých může používati k ukojení svých životních potřeb, zejména pokrmu. Bůh také řekl: „*Hle, dávám vám semenonosné rostliny, cokoliv jich na zemi jest, a všechny stromy, které chovají v sobě semena svých druhů, abyste je měli k potravě.*“ (Gn. 1, 29.)

e) Má-li však člověk užívati vnějších statků ke své potřebě, třeba, aby se jich zmocnil *prací*. Také veliký zákon práce jest již na prvních stránkách bible zlatými písmeny napsán. Písmo líčí stvoření světa antropomorfsky. Líčí Boha jako dělníka, který šest dní, tedy celý týden *pracuje* . . . Tím jest práce posvěcena, tím Bůh pracovník jest postaven za vzor člověka, který má podobati se mu ve všem, tedy také v práci. V práci není nic nečestného, jak někteří národové nebo kmenové později se domnívali a domnívají dosud. Práce jest cosi, čeho se neštítí ani Bůh.

Sociologie hrozí se následků *nechuti* ku práci, a dnešní poměry jsou nám hroznou výstrahou. To již praví bible v Gn. 2, 4. Na zemi byla ještě poušť, „*nebyly žádné polní křoviny, aniž jakákoliv rostlina na lukách pučela.*“ A proč? Protože „*nesesílal*

Hospodin Bůh deště na zemi a nebyl člověk, jenž by vzdělával půdu.“ Vzdělávati půdu znamená tu popředně umělé zavodňování, jaké bylo známo spisovateli z Egypta, kde se stavěly od pradávna průplavy.

Písmo praví o prvním člověku, že Bůh postavil ho do rozkošného ráje, ale hned dokládá: „**aby jej vzdělával.**“ (Gn. 2, 15). Tím byla mu výslovně uložena povinnost pracovati ještě před hříchem.

Ta práce nebyla mu pramenem útrap, ale štěstí, jelikož při ní shledával ke své radosti, jakými silami a schopnostmi jest vyzbrojen, a práce se mu dařila. Lidstvo nynější má tisíciletou zkušenost, že práce působí obtíže, že třeba se člověku do ní nutiti, že třeba mu zapírati se. Tuto tisíciletou zkušenost vyslovuje Písmo ortelem spravedlivého soudce: „**Pro tento tvůj čin zlořečena budiž země; s námahou budeš se z ní živiti po všechny dny svého života . . . V potu tváře jisti budeš chléb, dokud se nevrátíš do země**“ (Gn. 2, 17. 19).

f) Sociologie učí, že třeba popřáti dělníkovi také **klidu**. Kolik hodin denně má člověk pracovati a kolik má jich míti volných, tato otázka byla a bývá dosud všelijakým způsobem řešena. Tolik je však jisto, že základ k té otázce položen již v Gn. 2, 3: „**Požehnal pak (Bůh) dne sedmého dni sedmému a posvětil jej, poněvadž dne toho byl ustal ode všeho svého díla, o kterém při tvoření byl pracoval.**“ Toť zásada, která dosud jest pilířem společenského řádu nedozírného dosahu!

g) Tam, kde se popisuje zeměpisná poloha ráje, jmenují se řeky: Fison, Gehon, Tigris a Eufrat, jmenují se i krajiny s poznámkami, čím ta ona krajina vyniká: v zemi **Hevilat** bylo výborné **zlato**, vzácný druh **kadidla a drahokamy**, prvky to, které měly v národohospodářském životě pozdějším veliký význam. Jest pozoruhodno, jaký zájem pro otázky národohospodářské jeví biblický spisovatel již tu!

h) Gn. 2, 21 líčí bible původ ženy: „**Seslal tedy Hospodin Bůh na Adama tvrdý spánek; když**

usnul, vyňal mu jedno žebro a místo jeho vyplnil masem. Ze žebra pak, které byl vyňal z Adama, Hospodin Bůh učinil ženu.“ Mnozí čtouce toto místo, zůstávají na povrchu, hledí na věc okem moderního anatoma zapomínajíce, že Písmo nemá úkolem podávat poznatky anatomické, a přehlížejí vlastní význam tohoto místa. Tkví v něm prvek sociologický prvního řádu, tkví v něm zásada, že žena jest muži rovnocenna, že je člověk téže přirozenosti, téže hodnoty jako muž. Již svatý Ambrož poukázal k tomuto významu. Kdo nahlédne do dějin pozdější poroby ženy, která byla leckde pokládána za mužovu otrokyni, ten teprve pozná, jak hluboká pravda sociologická jest ukryta ve stvoření Evy z Adama.

i) Písmo nezná kromě Adama a Evy žádných jiných prarodičů, všechny lidi odvozuje z jednoho manželství a tím prohlašuje rovnost a rovnocennost všech lidí, všech národů, jak ještě shledáme v Gn. hl. 10.

j) Ano, všichni lidé pocházejí z jednoho manželství. A jaké bylo to manželství? Pro společenské blaho záleží na tom velmi mnoho, jaké manželství jest zavedeno, zda jednoženství a jedno mužství, či mnohoženství a mnohomužství, zda rozvížitelné či nerozvížitelné, zda patriarchát či matriarchát. Všecky tyto otázky řeší jediná věta Gn. 2, 24:

*„Proto opusti člověk otce i matku,
a přilne k manželce své,
že budou dva tělem jedním.“*

Je tu vylíčen ideál manželství, spojení *jednoho* muže s *jednou* ženou, spojení doživotní, *nerozlučitelné*. Svazek, jenž poutá děti k rodičům, je sice pevný, ale svazek poutající manžely jest pevnější. Prvý svazek jest rozlučitelný, druhý nikoliv! Splynutí muže se ženou v manželství je tak úzké a těsné, že činí z obou tělo toliko jedno, jediné. Žena patří k muži tak nerozvížitelně jako k lidskému

tělu žebro. Jako je zločinem řezati maso, tak rovněž bezbožno jest odlučovati manželku. (Jan Zlatoustý.) — Později pohřichu uvolnil se sňatek manželský, Israelité propouštěli své manželky, ale „s počátku nebylo tak“ (Mat. 19, 4—8).

k) Byli pak oba — Adam totiž a žena jeho — nazi a nestyděli se“ (Gn. 2, 25). Níže pak: „Poznauše, že jsou nazi, sešili fíkové listy a urobili si zástěry“ (Gn. 3, 7). Jaké to příspěvky k dalšímu řešení záhady *sexuelni!*

l) Písmo líčí štěstí prvních lidí, pokud měli *úctu k zákonu*, a neblahé následky toho, že tu úctu odhodili. Jak veliký význam má i ve společnosti lidské *úcta k zákonu*, jak hrozné následky nedostatek této *úcty!*

m) Kůže zvířecí — jak důležitý to výrobek, jak veliká hodnota jeho v národohospodářském životě! O tomto prvku národního hospodářství učiněna je zmínka již Gn. 3, 21: „A učinil Hospodin Bůh Adamovi a jeho ženě z kůže sukně a oděl je.“

n) Podobných prvků nalézáme více ve 4. hl. Gn., která vypravuje známou událost z mládí našeho. Nebudu mluvit o této kapitole se stanoviska historické kritiky. Povšimnutí však zasluhuje, že Písmo tu již rozeznává zvláštní společenské zaměstnání, předpokládající *dělbou práce*: „Abel byl pastýřem bravu, Kain pak oráčem.“ (Gn. 4, 2.) Písmo předpokládá tu *soukromý majetek* již jako věc samozřejmou. Kain přinesl Hospodinovi oběti z polní úrody (v. 3), „Abel obětoval nejučinnější části prvorozenců svého stáda“ (tamže). Písmo rozlišuje tu život kočujícího pastýře (Abel) a usedlého oráče, o kterém praví, že vystavěl pevné sídlo (v. 17. tamže).

o) Verš 8. vypravuje o prvním *sociálním zločinu* — o *vraždě*, o bratrovraždě. Vytýká také *mravní příčinu* jeho — *závist*, udává *prostředek*, jak mu zabrániti — *sebezápor* — a vytýká *trest* podle přísné spravedlnosti zmírněný Božím milosrdenstvím. — Jak veliký význam pro lidskou společnost má *vražda* a opatření proti *vraždě*, které předpokládá

náležitě její ocenění. Písmo oceňuje zlobu vraždy, kladouc do Božích úst výrok: „*Hlas krve bratra tvého volá ze země ke mně. Buď tedy nyní zlořečený na zemi, která otevřela ústa svá, aby pila z tvé ruky krev bratra tvého*“ (Gn. 4, 10n). Kterak má býti potrestán takový zločin v zájmu společnosti od společnosti samé, vyslovuje Kain (v. 14): „*Ted každý, kdo mě nalezne, zabije mne.*“ Touže zásadu přísné spravedlnosti vyslovil později Bůh (Gn. 9, 5): *Krev života vašeho budu vymáhati na každém zvířeti a život člověka budu vymáhati z rukou každého bližního jeho. Kdokoliv lidskou krev prolíje, toho krev budiž prolita; jeť člověk učiněn k obrazu Božimu!*“ Vizme, jak tu Písmo odůvodňuje zlobu a trestuhodnost vraždy — vyvozuje ji z hodnoty člověka, který jest obraz Boží! Jaká opatření činí společnost, aby odvrátila lidské vraždy! Také Písmo již v Gn. 9, 4. činí přiměřené opatření na ty doby — *zakazujíc požívatí krve vůbec.*

p) O jiném sociálním zločinu činí Písmo zmínku v Gn. 4, 12: o dvojženství Lamechově: „*Ten pojal dvě manželky, jméno jedné Ada, jméno druhé Sella.*“

q) Dělbů práce a rozdělení lidstva podle zaměstnání rozvádí bible dále Gn. 4, 20: „*Ada porodila Jabela, který se stal praotcem těch, kteří sídlí pod stany a pasou stáda. Jméno bratra jeho bylo Jubal; ten se stal praotcem těch, kteří hrají na loutnu a šalmaj. Také Sella porodila Tubalkaina, jenž koval a robil různé práce z mědi a ze železa.*“ O vyvinuté technice tesařské, loděniční a plavecké svědčí rozkaz Boží, daný Noemovi, kterak stavěti Archu (Gn. 6, 15), neméně o hospodářském smyslu, jak se postarati o dorost dobytka (tamže v. 20).

r) Gn. 9, 9 vyskytá se po prvé slovo „*smlouva*“, které pak nesčetněkrát se v bibli opakuje. „*Smlouva,*“ toť výraz popředně společenský, sociologický. A tímto sociologickým výrazem označuje Písmo tolikrát mistrně poměr člověka, zejména Israelity k Bohu, tedy veškerému náboženství vtiskuje ráz sociologický!

s) Gn. 9, 20 mluví již o vinařství a líčí neblahé následky alkoholu na Noemovi. Jest v zájmu společnosti lidské, aby v rodině panovala úcta dětí k rodičům a je škodlivo, není-li tomu tak. Příklad i výstrahu toho podává Gn. 9, 22n.

t) Dosud Písmo mluvilo o lidech jakožto bytos-
tech rovnocenných. Teprve Gn. 9, 25 činí se první zmínka o *otroctví*, zvláštním to zjevu sociálním, který natropil v dějinách tolik zla, rozděliv lidstvo na dvě třídy, pánův a otroků. Zaslouhuje povšimnutí, že Písmo líčíc nejstarší dějiny lidstva, otroctví nezná. Všichni lidé byli si původně rovni. Jak vzácná to poučka pro historickou sociologii!

u) Písmo počíná od 12. hlavy Gn. vypravovati dějiny vyvoleného národa. Prve však klade do 10. hlavy tak zvanou národopisnou tabulku, obsahující asi 70 různých národů a kmenů, pocházejících všech od Noema. Tato tabulka je sem položena, aby se nezapomnělo, že všichni národové jsou stejného původu, že všichni činí jednu velikou rodinu, a že spása, kterou Bůh připravuje v lůně jednoho národa, stane se svým časem společným majetkem všeho lidstva. Je takořka domovským listem všeho lidstva a průkazem, že má jednoho společného otce! V této tabulce tkví *základ mezinárodního práva*, spočívajícího na bratrství všech národů, v této tabulce jest jako jádro ukryta myšlenka „*Svazu národů*“. Bohužel, poměry se vyvíjely později proti tomuto bratrství, národové necítili se bratry, ale nepřáteli, avšak myšlenka veliká v tabulce uložená došla později platnosti.

v) Tato tabulka rozlišuje již národy podle kmenů, jazyků a sídel, jmenuje již města, Babylon, Ninive a j., ano jmenuje již veliký útvar společenský — *říši Nimrodovu*. O technice stavby města a věže z cihel a asfaltu proti obyčeji stavěti z kamene a malty zmiňuje se podrobněji Gn. 11, 2. Tato hlava líčí také prvopočátky toho, co nazýváme *imperialismus*, jakož i žalostné *následky nesvornosti*.

*

Jak veliké to množství sociologických prvků v prvních jedenácti kapitolách Genese. Kdybychom četli Písmo dále, shledali bychom obrovské množství takových prvků, našli bychom celé kapitoly rázu sociologického, ze kterých mohli bychom těžit pro nauku o společnosti lidské velmi, velmi mnoho. Tolik, že bychom mohli sestavit celou soustavu biblické sociologie!

Výtah z 11 kapitol Genese vstěpuje se při náboženské výuce již malým dětem. Vkládají se jim do duše popředně sice pravdy náboženské, ale spolu s nimi kolik myšlenek sociálních se uloží do vnímavých duší dětských, myšlenek, jež později vzkličí a přinášejí užitek stonásobný. Ten užitek je stonásobný, ježto jmenované zásady sociologické, do měkkých srdcí dětských vkládané jsou posvěceny pelem nejvznešenějších pohnutek, pohnutek náboženských, jež opírají se o autoritu nejvyšší!

Kdo, pánové, kdo mimo církev katolickou vychovává tak sociologicky děti od nejněžnějšího věku? Jak obrovskou činnost sociologickou vyvíjela církev staletí, prve než vznikla dnešní sociologie! Jak záslužná to činnost, jak vznešený orgán jest katecheta, který pracuje ve službách této největší vychovatelky dětí!

Již s tohoto stanoviska, se stanoviska *sociologického* dlužno se ohraditi proti pokusům, vyloučiti tyto biblické příběhy z výuky školní!

VIII

DE PROFUNDIS NARTECH KNĚZE PŘEDE MŠÍ SVATOU

Žalm 129. patří do počtu tak zvaných žalmů „stupňových“, to jest „poutních písní“, jež pěli Israelité putující na svátky do Jerusalema na veřejné, společné bohoslužby, zákonem stanovené.

Spasitel již ve 12. roce svého věku putoval v průvodu rodičů do města Davidova, a můžeme právem za to míti, že na cestě splývala s čistých rtů svaté Rodiny píseň. Jak úchvatný to obraz! Nahlédněme do srdce Kristova! S jakou touhou chvátá do domu Otcova, z něhož se mu po skončených svátcích ani nechtělo! Jak mocná tužba ho nese na místo posvátné, na kterém „sunt aures Dei intendentes in vocem deprecationis cuiuscunque“. Řeklť Hospodin v den posvěcení tohoto chrámu: „*Oculi quoque mei erunt aperti, et aures meae erectae ad orationem eius, qui in loco isto oraverit.*“ (2. Paral. 7.) Na křídlech nejsvětější žádosti letí duše Kristova k místu, o němž Otec jeho prohlásil: „*Elegi enim et sanctificavi locum istum, ut sit nomen meum ibi in sempiternum et permaneant oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus . . .*“ (Ibid.)

Čiň podobně i ty, duše má! Odtrhni se od hmoty, odluč se od země a na perutích vroucí touhy leť k oltáři, ke svatostánku, kde sídlí srdce Kristovo, nejen a „*custodia matutina usque ad noctem*“, nýbrž též „*a nocte usque ad custodiam matutinam!*“ Leť, duše má, na místo nejsvětější, o němž sám Spasitel tvůj praví, že bije tam jeho srdce (*cor meum cunctis diebus*), srdce plné slitovnosti, milosrdenství, smilování, ochoty k odpuštění — srdce, které jest samo „*propitiatio, misericordia, copiosa redemptio*“.

Ježíši, pro tyto vlastnosti tvého srdce, dovol,

bych směl spojití touhu svou po tvém domě, po tvém oltáři a po tobě s tužbou, která tě vedla z Nazareta do Jerusalema!

In unione illius divinae intentionis, qua duodenis in comitatu sanctissimae Matris tuae et castissimi protectoris tui in „domum orationis“ peregrinatus es, etiam ego, indignus peccator ad mensam tuam accedere audeo!

Maria Panno, pro tvou pečlivost, se kterou jsi vedla 12letého synáčka na Sion, prosím Tě, veď také mě nyní, provázej mě, stůj při mně! Svatý Josefe a svatí andělové, kterým bylo uloženo tvořiti průvod Synu Božímu na cestě do Jerusalema, neopouštějte mne, řiďte každý krok můj, každé slovo, každý pocit, každé hnutí duše mé!

Otče nebeský! Mám přistoupiti k oltáři tvému, mám tamquam alter Christus přinéstí Tobě v oběť tvého milovaného jediného Syna, mám požívati jeho těla a jeho krve!

Kdo jsem já, jemuž tento úkol jest přidělen, kdo jsi Ty, k němuž tak blízko přistoupiti mám? Kdo je ten, jehož obětovati a přijímati mám?

Ty a Syn tvůj spolu s Duchem svatým jsi Bůh, jsi bytost sama od sebe, jsi Stvořitel, jenž každé bytosti jsi bytí udělil a stále udílíš, a já bídny tvor, „*cuius substantia tamquam nihilum ante te,*“ já bídny tvor, který jsem před lety nebyl, který by ani nyní nebyl, kdyby všemohoucí vůle tvá nebyla ho z propasti nicoty vyvolala, já bídny tvor, který by nemohl ani okamžik déle existovati, kdyby tvá dobrotivá vůle stále nepokračovala v tvůrčím aktu, mě stále zachovávajíc. Tys bytost nutná, Ty musíš existovati, a já? Tys bytost absolutně nezávislá, a já závisím všecek na Tobě! Bez Tebe nic nejsem. Bez tvé součinnosti nemohu žádné schopnosti použiti. Tys Bůh věčný a já bytost čítající několik jen hodin života. Co jest proti tvé věčnosti 30, 40, 50

atd. let! Ostatně i tyto roky života lidského jsou jen tvůj dar!

Tys *všemohoucí* a já — křehký slaboch, který bez Tebe ani jedenkrát dechnouti nemůže. Tys *vševědoucí*, Tys rozum neskonale dokonalý, Tys *světlo věčné*, a já — obestřen všecek temnostmi nevědomostí! Tys *oheň*, jenž hoří a jehož neubývá, a já — chlad a mráz! Tys *absolutní Pán* nebes i země, tvoje jsou nesčetné sbory andělské, tvůj je celý vesmír, a já? Ani jediný vlas na hlavě není majetek můj, nýbrž tvůj! Tys *boháč* a já chudáč, žebrák. Bože, vyznávám před tebou v nejhlubší pokoře, vyznávám před celým světem svou slabost, nedostatečnost, nicotu. A z hlubin (*de profundis*) této nicoty a bídy volám k Tobě (*clamavi ad Te*): Veliký Bože, k němuž nyní mám přistoupiti, Otče světel, osvět mi rozum, *intellectum illumina*, zaplaš velikou mlhu, která mi brání viděti jasně — „*in quibus natus sum a me removens tenebras*“. Veliký Bože, jenž jsi střed všehomíra, k němuž směřuje všecko a od něhož zase všecko vychází, soustřeď všecky mé myšlenky na sebe, *munda me ab omnibus vanis, perversis et alienis cogitationibus*. Bože, jenž i ledovce v moři taviš, rozněť chladné, ledové srdce mé, ať s vroucností, vřelostí a svatým zápalem nyní k trůnu tvého milosrdenství přistoupiti mohu! Pane, vyznávám, že já, bídník, nejsem hoden, bys vyslyšel hlas můj, ale Tys Bůh slitovný, *apud Te propitiatio est*, Tys Bůh, u něhož jest hojnost smilování a bohatství nepřeborné milosrdenství „*et copiosa apud eum redemptio*“; to vše mi dodává důvěry volati k Tobě: Nakloň ucho své k modlitbě mé, („*fiant aures tuae intendentes in vocem deprecationis meae*“) — nakloň sluch svůj ke každému slovu modlitby, kterou budu k Tobě vznášeti u ol-táře!

Když povážím, Bože můj, svou nicotu, když pohlédnu na křehkost svou a vidím, že nesčetné cizí myšlenky se derou do mysli mé, která má býti nyní přece naplněna jen Tebou, tvými pravdami, když pohlédnu na vrtkavou, těkavou svou obraznost, kte-

rou nemohu dokonale připoutati k Tobě, když přiložím ruku k srdci a cítím jeho chlad nyní, kdy přece touhou po tvém příchodu hořeti má, tu vidím, jak hluboko (*profundum*) je dno mé bídy. Kéž bych byl však zůstal vždy aspoň čistým tvorem!

Než, Bože, já jsem hřešil, nesčetněkráté hřešil, a tím jsem hluboké dno své nicoty srážel níž a níž, hříchem jsem se vrhal do bezedné propasti nehodnosti, viny a trestuhodnosti!

Co jest hřích, „*iniquitas*“? Urážka bytosti nesmírné, metaná Bohu přítomnému ve tvář bídným tvorem, který všecek na něm závisí, a to schopností, která jest Boží dar! Tys, Bože dal mi jazyk, dar řeči, bych Tebe jí oslavoval, a já — jím Tebe urážel — před tvým vševědoucím okem, já prach a popel, já bídný červ Tebe, jenž sám o sobě díš: „*Ego sum, qui sum.*“ A kolikrát! Kdybys, Pane, šetřiti chtěl těchto mých provinění, kdybys chtěl na ně hleděti, je souditi a podle spravedlnosti trestati, *si iniquitates observaveris* — Pane, co bych si počal? Kdybys mě pohnal nyní na soud spravedlnosti, kdybys mě žaloval ze všech mých hříchů, *jak bych mohl obstáti?*

Si iniquitates . . . Domine, quis sustinebit? Hřešil anděl, pohnal jsi ho na soud, neobstál, na věky věkův svíjeti se bude v palčivém ohni. *Iniquitates angeli observasti, non sustinuit.*

Hřešil první člověk, vedl jsi při proti němu, *neobstál*, a všecko lidstvo celá tisíciletí krvácelo a krvácí částečně dosud z ran, které mu spravedlnost zasadila! *Iniquitatem primi parentis observasti, non sustinuit!*

Nezhřešil tvůj milovaný Syn, obraz tvůj, jedné podstaty s Tebou a Duchem svatým, nemohl ani hřešiti, poněvadž jest nejsvětější, rovněž jako Ty, když ale člověkem se stal a viny všeho světa na sebe vzal a když jsi hleděl na hříchy, jež nesl, když jsi je soudil, vážil na něm a trestal (*iniquitates observasti*), tu neobstál ani jeho život . . . Tvá spravedlnost vedla ho 33 roky po cestě trestů, až ho dovedla na Kalvarii, kde napsala obětnou krví Be-

ránka nejčistšího do živého těla Vykupitelova hrozná slova: *Si iniquitates observaveris Domine, quis sustinebit?* Bože můj, Bože, jak hrozné zlo je hřích v očích tvých, když jsi pro hříchy cizí ani svého Syna jednorozeného *neušetřil!*

Co si počnu já, bídný hříšník?

Nepůjdu-li ke stolu tvému, nebudu poslušen tvého slova: *Accipite et manducate . . . Accipite et bibite . . . Venite ad me omnes . . .* Nebude-li Tebe duše má požívatí, vyplní se na ní hrozné tvé slovo: „Nebudete-li jísti těla Syna člověka a pítí jeho krve, nebudete míti života v sobě . . .“ (Jan 1, 54.) Nebudu-li omáčeti svých rtů v krvi tvé, nebudu žítí, neporostu, zůstanu chudým, mrzákem, nemocným, zůstanu seděti ve stínu smrti . . .

Půjdu-li ke stolu tvému, „*sancta sanctorum*“ ode mne žádají, abych přistoupil s myslí čistou, se které jest setřena každá skvrna. Slyším apoštola volati: „*Probet autem se ipsum homo et sic de pane illo edat et de calice bibat; qui enim manducet et bibit indigne, iudicium sibi manducat et bibit non diiudicans corpus Domini . . .* (1. Kor. 11, 28n.) Přiblížím-li se nehodně, „*proficiet mihi ad iudicium et condemnationem*“!

Zkrátka: Tys, Bože, svatost, velebnost, vznešenost, výše, a já — hříšnost, nízkost, bída, nicota. Nemohl bych přiblížiti se k Tobě, ale Ty jsi též *Milosrdenství* tak veliké, jako svatost a spravedlnost tvá, a to mi dodává důvěry a odvahy přece jen vydati se na cestu — k oltáři.

Ty, Pane, nechceš smrti hříšníka, ale aby se obrátil a živ byl, Tys Bůh odpuštění . . . Již v ráji, kdy první člověk a v něm celé lidstvo, také já, jsme Tě urazili, dříve nežli spravedlnost tvá pronesla ortel nad hříšníkem, dříve promluvilo milosrdenství tvé: „*Nepřátelství ustanovuji mezi tebou a ženou, mezi potomstvím tvým a potomstvím jejím; ona rozdrť hlavu tvou.*“ (Gen. 3, 15.) Tvé milosrdenství pak se táhne jako červená, ba zlatá nit celou dobou přípravy na Vykupitele; možno říci, že i doba Starého zákona jest *doba milosrdenství tvého*. *Lex anti-*

qua — *lex misericordiae* . . . Milosrdenství tvé mluvilo k praotcům, vzbuzovalo proroky, pečovalo i o lid, z něhož mělo vzejítí vtělené *Milosrdenství* . . . Vpravdě „*apud Te propitiatio est*“ et „*apud Dominum misericordia*“.

Zastav se na chvíli na Kalvarii, duše má! Co vidíš? Píše sice spravedlnost Boží zde, jak brozné zlo je hřích, spolu ale kříž svatý je kniha, na jejíž každé stránce psáno jest o milosrdenství Božím a vysvobození našem . . . Které srdce kdy bylo více naplněno milosrdenstvím, nežli srdce umírajícího Krista. „*Ještě dnes budeš se mnou v ráji* . . .“ Nejsou to slova plná milosrdenství? „*Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co čini.*“ Není to projev srdce, jež umí *odpouštět* i největší křivdu, jež má soustrast i s úhlavním nepřitelem . . .? Samo sice jest nyní srdce to opuštěno, nechce však opuštěnými sirotky nechatí nás a proto, co mu nejdražší jest, svou matku nám odporoučí! Není to pravý výron milosrdenství a soustrastí s námi? — Již umřel . . . Nedýchá, srdce nebije, přece ale dává se probodnouti a poslední krůpěje své krve vylévá na důkaz, jak hojné, nezměrné jest milosrdenství jeho. „*Copiosa apud eum redemptio*“. Jak hojné jsou jeho muky, jak hojné roní krůpěje krve, tak hojné i jeho odpuštění a milosrdenství . . . A toto milosrdenství by mi nemělo dodávati důvěry v Tebe, velký Bože?

Ani chvíli nesmí kolísati se důvěra má v Tebe, ani okamžik nesmí býti v životě mém, kdy bych byl bez naděje; od rána (*a custodia matutina*) až do večera (*usque ad noctem*), ano i kdykoli v noci se probudím, důvěru budu vzbuzovati ve tvou shovívavost. Nazval-li jsem již Starý zákon zákonem milosrdenství, čím více přísluší tento název Novému zákonu, ve kterém jsi, Kriste, podobenstvím o *marnotratném synu*, přijetím na milost kající *Magdaleny*, odpuštěním *svatému Petru* prohlásil veliký universální zákon, podle něhož *pravidelně, každému* pokání činícímu odpouštíš! Kolikrát jsi mně již v životě toto milosrdenství prokázal! Kdykoli a *kolikrátkoli* jsem se srdcem lítostivým se

obrátil ke tvému zástupci ve zpovědnici, *kolikrát* jsem došel odpuštění podle slova tvého: „*Kterýmžkoli* odpustíte hříchy, odpouštějí se jim.“ Neměl bych tedy opřítí svou důvěru o tento zákon? (*Propter legem tuam sustinui te, Domine.*) A hrozil-li bych se při tom všem tvé velebnosti a spravedlnosti, mám přece v nebesích, u Tebe — *Matku milosrdenství*, „in qua nihil austerum . . . (svatý Bernard), ke které lze mi každou chvíli s plnou důvěrou se obrátit! A to také hned učiň, duše má!

Ano, k Tobě, Matko milosrdenství, přívětivá, dobrotivá, přesladká, volám z hlubin své hříšnosti: Vyslyš, Paní, hlas můj, nakloň i Ty ucho své ke slovům prosby mé! Obráť ke mně své milosrdné oči, kdy tak důležitý krok, krok k oltáři jest mi vykonati, a vypros mi všeho, čeho potřebuji k hodnému přijetí nejčistšího těla a krve, vzatých z tvého panenského těla a z tvé nevinné, neporušené krve! Připrav ty sama srdce mé v hodný stánek pro svého Syna, uprav pro něho v srdci mém teplé lůžko, jako jsi činívala božskému dítěti v Nazaretě. Víím, že jsem hříšník, že toho nezasluhuji, že nejsem hoden ani vzhlednouti k tvé panenské, svaté tváři, ale vždyť i u Tebe je milosrdenství, slitování a hojné odpuštění. Vždyť — jak zbožně učí svatí Otcové — Bůh stanovil zákon, že všechny milosti, kterých nám Syn tvůj dobyl, procházejí tvýma rukama! „*Omnia nos habere voluit per Mariam.*“

A pro tento zákon „*propter legem*“ doufám v Tebe, Paní má (*sustinui te, Domina*).

Církev sv. mě učí volati k Tobě: „*Tys naděje naše*“ a klade Ti do úst slova Moudrosti: „*Ego mater spei*“ a o tato slova se pevně opírá a opíratí bude duch můj. *Sustinuit anima mea in verbo eius a v sile té důvěry bude kráčetí „ad altare tremendum“.*

A ještě jedno „slovo“ mi dodává odvahy jíti a podati Nejsvětějšímu „*hostiam puram, sanctam, immaculatam*“ . . . A slovo to zní . . . ? „*Et ipse redi-*

met Israel" . . . Jsem Israelem Nového zákona, bojovníkem Božím již proto, že jsem členem církve bojující, jsem Israelem hlavně proto, že jsem *vůdcem* bojujících věřících, velitelem šiku mi svěšeného!

To vědomí mi dodává síly, bych doufal, že mě, Kriste, králi a vzore všech bojovníků Božích nedokonalejší, očistiš nyní ode všech hříchů, že vyplníš na mně slovo své „*Et ipse redimet Israel ex omnibus iniquitatibus eius*“. Vyplň, Pane, slovo své a já Ti připovídám, že za to budu věrným Israelem; věrným, vytrvalým bojovníkem tvým. Od rána do večera, a custodia matutina . . . et a nocte usque ad . . . budu s tvou pomocí bojovatí proti každému nepříteli tvému . . . (Specialisuj).

Celý život chci býti *Christi miles*, celý život chci bojovatí ve tvých řadách, za tvé zájmy, pod tvým praporem, pro tvou čest, chci si vybojovat vavřín nebeské odměny. Chci, chci — avšak jak slabá jest vůle má, jak litá seč, jak četní nepřátelé! Nepomůžeš-li mi, podlehnu, padnu, zahynu a v šachtě pekelné s četnými soudruhy pohřben budu. Proto Tě prosím úpěnlivě, usedavě, nejvyšší Vůdce můj, dej sílu, dej statečnost, dej vytrvalost. I nyní u oltáře bude mi zápasiti; soustředěnost myslí, pozornost musím si vybojovatí. Nuže, Kriste, bojuj se mnou, bojuj za mne, štítem své ochrany a lásky mě zakrej.

A nejen pro tento boj mě posilni, ozbroj mě při oltáři pro zápas celého dnešního dne . . . *Militia vita hominis super terram* . . . Ježíši Kriste, jehož krev bude za chvíli prouditi v mých žilách, vlij spolu s ní do mé duše sílu svou, ať celý dnešní den mužně kráčím vpřed po cestě dokonalosti, ať neklešám přemožen, ať zvítězím v každém pokušení, ať přemohu jmenovitě chybu, kterou jsem si obral za předmět partikulárního zpytování svědomí . . . *Scuto bonae voluntatis corona me!* Dej mi, Pane, železnou, ocelovou vůli jednati podle nejvyšších rozkazů tvých. Dej mi též sílu pro celoživotní boj, bys jednou, až nad rakví mou pěti se bude „*De profundis* . . .“ Ty při soudu mi mohl říci: Dobrý boj jsi

**bojoval, víru jsi zachoval . . . , bych já na věky chvá-
liti mohl tvé milosrdenství a na věky volati: Vere,
apud Dominum misericordia, redemptio . . . Ipse
redemit me de omnibus iniquitatibus meis.**

IX

JAKÉ PODĚKOVÁNÍ KRISTU PÁNU KLADE CÍRKEV DO ÚST KNĚZE PO MŠI SVATÉ⁵³

Staří Orientálové milovali obrovské sochy nadživotní velikosti. Též Nabuchodonosor, mocný král babylonský — tak vypravuje Písmo v knize Danielově (3, 1. nn.) — dává postaviti s obrovským nákladem kolosa, zlatou modlu, 60 loket vysokou a 6 loket širokou. K slavnostnímu odhalení tohoto „boha“ svolává všechny své úředníky dvorní i státní, místodržitele, satrapy, soudce, knížata, vévody, prefekty . . . Herold provolával velikým hlasem: „V hodinu, kdy zazní hlas hudby, všickni bez výjimky padněte na kolena a klanějte se zlatému bohu.“ K rozkazu přidána též ihned příslušná sankce: „Si quis autem non prostratus adoraverit, eadem hora mittetur in fornacem ignis ardentis.“ (V. 6.) Podle rozkazu králova se též stalo. „Cadentes omnes populi, tribus et linguae adoraverunt statuam auream.“ (V. 6.) Jen tři mladí mužové: Sidrach, Misach, Abdenago (Ananjáš, Azarjáš, Misael) zůstati státi. Král vzplanul zuřivým hněvem. „Tunc Nabuchodonosor repletus est furore et aspectus faciei eius immutatus est et praecepit, ut succenderetur fornax septuplum, quam succendi consueverat. Et viris fortissimis iussit, ut ligatis pedibus Sidrach, Misach et Abdenago mitterent eos in fornacem ignis. (19. 20.) — Rozkaz zuřivého krále splněn; avšak marné bylo jeho úsilí. Viros illos, qui miserant Sidrach, Misach et Abdenago, interfecit flamma ignis. Angelus autem Domini descendit cum Azaria et sociis eius in fornacem et excussit flammam ignis de fornace et fecit medium

⁵³ Část této práce, t. j. zpěv mládenců v peci ohnivé, přednesl autor při euch. sjezdu v Praze dne 29. a 30. srpna 1904.

fornacis quasi ventum roris flantem et non tetigit eos omnino ignis nec contristavit, nec quidquam molestiae intulit (v. 49. 50). Tunc hi tres quasi ex uno ore laudabant et glorificabant et benedicebant Deum in fornace dicentes (v. 51). Benedicite omnia opera Domini Domino . . . laudate et superexaltate eum in saecula" . . . (V. 57.)

Co se tuto událo skutečně, totéž mutatis mutandis děje se i za časů našich. Nynější Nabuchodonosor, t. j. moderní duch světa staví před oči veškerého lidstva kolosální modlu; ba není to ani modla jedna, jsou to modly tři! Jedna z těchto model jest obrovské zlaté tele, které má na čele vryté dva nápisy: jeden „Mamon“ a druhý „*Concupiscentia oculorum*“, t. j. nezřízená snaha obohatiti se, přemrštěná touha po majetku hmotném. Druhá modla má na lesklém čele napsáno: „Ratio humana“. Celé tělo její jest pak poseto nesčetnými nápisy „ego“. Místo oka čtu „ego“, na uchu vidíme „ego“, na ústech „ego“. Člověk bystrý pozná, že jest právě jméno této „bohyně“ — „*superbia vitae*“. Třetí modla jest žena, podobná známé modle z francouzské revoluce, kterou tehdejší bestia triumphans postavila místo kříže na oltář katedrály notredamské . . . Každý soudný křesťan v ní vidí „*concupiscentiam carnis*“.

Moderní Nabuchodonosor, duch světa a času posílá řady dobře placených heroldů, řečníků a žurnalistů, kteří v nesčetných listech, brožurách a knihách z plna hrdla volají, clamant valenter. Vobis dicitur populus, tribubus, linguis (v. 4). Pojdte, shromažďte se kolem našich velikých bohů a klaňte se . . . A národové poslouchají, svět jde a klaní se. Proudny lidské společnosti ve velkých vlnách se valí ke třem kolosům. I vrstvy, které činí nárok na inteligenci a mluví mnoho o samostatném přesvědčení vidouce veliké proudy jiných, ihned své přesvědčení odhazují, přijímají časový, měnivý názor okamžiku, uměle fabrikovaný v redakcích a jdou též poklonit se modernímu božstvu. I ti, kteří na výsost vynášejí svobodu, jakmile herold veřejného

mínění zavolá, zapomínají na krásné fráze o svobodě a v davech hrnou se jako poslušní otroci svého pána spolu s ostatními. V krátké době kupí se kolem jmenovaných bohů řada různých místodržitelů, satrapů, prefektů, hejtmanů, ministrů Nabuchodonosorových . . .

Písmo svaté vypravuje, že v den odhalení modly Nabuchodonosorovy zněla hudba různých nástrojů. „Sonus tubae et fistulae, et citharae, sambucae et psalterii et symphoniae et universi generis musicorum (sc. instrumentorum v. 7). Tedy i umění, krásno hudební musilo vstoupiti do služeb modlářství. Umění, jež jest odleskem krásy pravého Boha, jež od Boha jest a k Bohu pravému má zase čeliti, zneužívají proti Bohu — autoru vši krásy. Bohužel, že se podobně jako v Babylonii děje i v nynějším zmateném světě, v pravém to Babelu. Mnozí a mnozí, kteří se chvástají, že stojí ve službách krásna, jsou ve skutečnosti dokonale spoutanými otroky moderního Nabuchodonosora a svého umění, svého drahého mnohdy a vzácného talentu zneužívají k „osvícené, civilisované, kulturní idololatrii!“ Kolik máme na př. za našich dob básníků, kteří sladké hudby své poesie zneužívají k oslavě modly, jež sluje concupiscentia carnis. Kolik máme za našich dob básníků, kteří zneužívají své lyry nejvyšším umělcem jim dané k nadšeným ódám na lidské „Ego“, jež má býti postaveno na místo Boha trojjediného?! Kolik pěvců laurem ověncených zahaluje ve zlato formy hlínu smyslnosti, požívavosti, ba i rouhání! Kolik umělců bere do rukou dláto k vábnému znázornění podobných modelů. Kolik nehodných synů Rafaelových chápe se palety a štětce, aby v půvabné roucho barev oděli — nahotu lidského těla! A měl bych snad dlouze líčiti, jak se svět klaní první modle, *mamonu*? Nejen že na kolena před ní padá, leze po čtyřech, plazí se před zlatým kovem peněz. Co neudělá svět za peníze? Nezná věrnosti, nezná závaznosti přísahy, nezná odpovědnosti před Bohem, jde-li o lesklý peníz. Světu jsou všechny povinnosti prázdným slovem,

jde-li o nabytí zlata. Přes potoky lidské krve, přes hromady lidských mrtvol, přes panenskou čistotu — kráčí tam, kam ho vede moderní Nabuchodonosor — kráčí před zlaté tele mamonu.

Jen tři mládenci — nepatrné to číslo proti velikému počtu poslušných sluhů Nabuchodonosorových — jen tři jinoši měli smysl pro povinnost, pro odpovědnost před Bohem, jen tři byli, ač mladí, přece jen mužové zásad, kteří bez ohledu na nemyslíci většinu, jdoucí slepě za rozkazem královým, nezradili svého pevného přesvědčení, nýbrž vytrvali pevně ve službě jediného pravého Boha. „Notum sit tibi rex, quia deos tuos non colimus et statuas aureas, quam erexisti non adoramus. „To byla jejich mužná odpověď. Rovněž tak jest tomu za časů našich. Proti velikému množství nemyslicích, slepě poslouchajících sluhů světa stojí malý poměrně hlouček pravých, věrných služebníků Kristových $\chi\alpha\tau' \acute{\epsilon}\xi\omicron\gamma\acute{\eta}\nu$ — kněží katolických. I oni slyší vábný hlas heroldů, oznamujících dekret Nabuchodonosora, dekret ducha času a světa. I k jejich uchu zaznívá vábný zvuk snivé hudby umění všeho druhu, slibuje se jim, vyhrožuje se jim, vidí celé zástupy kolem sebe se valiti, avšak nedávají se strhnouti, stojí pevně na skále, která slove Kristus. Jeho se drží, od něho žádnou mocí odtrhnouti se nedají. Herold světa volá ke knězi: Zanech starého boha svého a pojď se klanět s námi božstvu modernímu; odhoď zastaralou víru v existenci ducha a pokloň se před věčnou hmotou; odlož pokoru, která se dávno již přežila, a skloň šíji před velikostí lidského rozumu, lidské kultury, vynalézavosti; vyhosti z mysli i srdce středověké pojmy o celibátu a pojď pít s námi ze sladkého poháru rozkoše, který nám nikdy nevadnoucí Venuše podává . . . Pravý kněz Kristův však zůstává přece jen svému starému Bohu věren a praví: Jsou pravdy věčné, nezměnitelné, na nichž zub času nehlodá; jsou i ctnosti, jejichž vnitřní cena se nemění, jež mají před Bohem v každém věku tutéž hodnotu, význam i záslužnost.

Kněz Kristův stojí jak žula a jazyk jeho proti útokům stále jen opakuje: „Notum sit, quia deos tuos non colo et statuam auream, quam erexisti, non adoro“. (V. 18.)

V Písmě sv. čteme, že hned, jak Babyloňané viděli, že se tři mládenci podle králova rozkazu neklaní, že je hned obžalovali a král vida, že se neděje vše podle jeho vůle, že soptil vztekem. „Tunc Nabuchodonosor repletus est furore“ (v. 19) „et aspectus faciei eius immutatus est.“

Snadno se dá mysliti, že s králem soptili a zuřili jeho stoupenci proti Hebreům podle jejich mínění neposlušným. Král tolik zuřil, že je kázal uvrhnouti do *pece ohnivé!*

Totéž děje se za časů našich. Svět vida, že kněz nechce se podle jeho vůle řídit, vida, že stojí pevně, odhodlaně, nechápe jeho vytrvalosti, nemá smyslu pro jeho charakterní pevnost, považuje ji za bezdůvodný vzdor, žaluje ho, smýká jím v novinách, kypí hněvem proti němu, zuří, soptí vztekem, dává mu svázati ruce, chce zničiti jeho vliv a poroučí svým sluhům, by ho uvrhli do obrovské ohnivé pece nenávisti. Svět roztápí proti služebníku Páně sedmkrát více oheň své zášti než proti komukoliv jinému a nepřestává příkládati. „Et non cessabant ministri regis succendere fornacem naphta et stuppa, et pice“ . . . Plameny nejhorších potup, nejčernějších podezření, bídné pomluvy, citelných pronásledování šlehají kolem něho do výše i šíře, takže i zde lze užítí slov Písma sv. Et effundebatur (ignis) super fornacem cubitis quadraginta novem (v. 47). Než nadarmo! Kněz Kristův necítí palčivého žáru. A proč? Což není člověk? Je člověk a zůstává člověkem, v němž není úplně vyhaslý plamen zlé žádostivosti, rozpoutaný rajským nešťastníkem; i tyto plameny lidských náklonností a vášní druzí se k žáru, do kterého jej staví svět, a všecko usiluje ho zničiti, strávit, upáliti. Avšak nadarmo! Kněz Kristův spěchá často a často do svatyně, na srdce Krista svátostného a Spasitel, Bůh pod způsobou chleba přítomný ho chrání, těší, sílí . . . Nej-

světější Svátost oltářní jest „*memoria passionis*“ Christi. Eucharistie rozvinuje před očima kněze celé dějiny utrpení Páně . . . Rozjímající kněz vidí, že i pro Spasitele měl svět jen pouta, provazy, vidí, že i Syna Božího házel svět do pece své nevraživosti, potupy, pronásledování . . . Rozjímající mysl kněze stane na Kalvarii a vidí, že Spasitel umírá *in camino ignis* . . . Či nejsou bolesti Kristovy palčivější, než byl žár, který hrozil třem jinochům? Nešlehají plameny muk Kristových až k nebesům? Hle, tak roztopil svět oheň své nenávisti proti nejšlechetnějšímu synu člověka a Boha, proti Kristu. A já — mluví kněz k sobě — bych měl míti jiný úděl než můj Pán a Mistr? Není učedník nad mistra! Cítil-li sám Bůh vtělený nevděk světa, jak bych mohl očekávat, že já bídný tvor a hříšník budu kliditi něco jiného? *Nolite mirari* — zní mu v uších před svatostánkem . . . *Nolite mirari, si odit vos mundus . . . quoniam me priorem odio habuit.* (1. Jan 3, 13; Jan 15, 18.) Meditující kněz kleče před svatostánkem, v němž jest ukryta „*memoria passionis Christi*“ vidí tedy, že i Kristus jest v plamenech, které rozpoutala nenávist lidská, a že ty plameny šlehají vysoko k nebi; vidí však v tomto velikolepém dramatě kalvarském také něco jiného. Zří též, že Spasitel hoří v ohni lásky své nekonečné k nesmrtelným duším, vidí, že plameny jeho nezměrné lásky šlehají ještě výše než plameny světské zášti; vidí, že šlehají až nad hvězdy, vidí, že se rozlévají po celé zeměkouli, že se řinou i nyní ze svatostánku a vnikají do jeho duše . . . Necítí pout, kterými ho svět váže, cítí svobodu, kterou ho Kristus vykoupil, cítí, že láskou Kristovou se duše jeho rozněcuje, pozoruje, že s láskou spolu posílá Kristus do jeho nitra něco podobného tomu, co bylo posláno třem mládencům — *spiritum roris* — příjemný líbezný chládek, který nastane po parném dnu, kdy slunce přestává pražiti a kdy sesedá rosa na zeleň . . . Cítí silnou, všemohoucí ruku Kristovu, která vzdaluje od svého miláčka palčivost utrpení a

pronásledování, jako učinil třem mládencům anděl, o němž čteme: „*Angelus Domini descendit cum Azaria et sociis eius in fornacem et excussit flammam ignis de fornace (vyrazil plamen ohně z pece) . . . et non tetigit eos omnino ignis, neque contristavit, nec quidquam molestiae intulit*“ (v. 50). Kněz necítí úpalu protivenství, cítí, jak sladko jest pro Krista a z lásky k němu pronásledování snášeti. Cítí v sobě pravdu slov svého Učitele: *Beati eritis, cum maledixerint vobis homines, et persecuti vos fuerint . . . cítí se šťastným, blaženým, přesvědčuje se svou vlastní zkušeností o významu slov božského Mistra: Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Okouší podobnou radost, jaká provívá srdce apoštolů, když „gaudentes ibant a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati“.* Srdce jeho plné radosti se rozhoupe jako veliký zvon a začne zvucti své *Benedicite. Benedicite — omnia opera Domini Domino . . .* Ve své písni děkuje před svatostánkem, že i on „*dignus est habitus pro nomine Jesu contumeliam pati*“. V síle té radosti, plynoucí z lásky k Umučenému vychází kněz z chrámu a trpí, snáší dál s obří houževnatostí a svět? — „*Satrapae et magistratus et iudices et potentes regis contemplantur viros illos, quoniam nihil potestatis habuissent ignis in corporibus eorum, et capillus capitis eorum non esset adustus, et sarabala eorum (široké spodky) non fuisset immutata et odor ignis non transisset eos . . .*“ Svět diví se jako tehdy, jak je to možno, že kněz tu stojí bez úhony, že ani vlas jediný na hlavě oheň útoků proti němu činěných mu nespálil.

Svět neví, kde je zřídlo, z něhož čerpá kněz ochranu, útěchu a sílu; svět neví o tom, že ve svatostánku je též v nejplnějším a v nejvznešenějším smyslu toho slova „*caminus ignis*“. — Ano, na oltáři jest výheň, jejížto plameny sahají výše, než sahaly plameny pece Nabuchodonosorovy; nejsou to plameny, které by přecházely na svých koncích do černa, které by dávaly temný dým, nejsou to plameny

čadivé černé zášti, není to oheň, který by se dal nějak omezití stěnami peci; oheň tento čistý, jasný nezná mezi, je to oheň nejněžnější, nejsvětější, oheň nekonečné lásky Kristovy k nám, oheň, který rozněcuje a udržuje sám král nebeský; a vzácná výheň, z které do celého světa šlehá, jest — *Božské Srdce Kristovo*, bijící pod způsobou chleba . . . Není to oheň, který by od nás vzdaloval anděl, jako činil v Babyloně, je to žár, do kterého nás anděl náš strážný stále posílá a vede; oheň, do kterého sám král andělů kněze každodenně při sv. přijímání staví. Ohněm své lásky proniká Kristus kněze celého, celou duši, celé srdce jeho; nechce ani nejmenší cévu ani nejnepatrnější žilku jeho nitra nechatí studenou . . . Kněz Kristův rád se vrhá každodenně do eucharistického ohně, který není snad trestem za neposlušnost krále, jako byl onen v Babylonii; do ohně, který jest velikou odměnou za život, jehož osou jest poslušnost, prokazovaná králi nebeskému. Spaluje sice pouta hříchů všedních a náklonnosti k nim, jako spálil onen oheň provazy, jimiž svázání byli tři mládenci, spaluje i nejmenší skvrny mravní, ale není to oheň, jenž by někomu hrozil bolestí nebo dokonce smrtí; je to oheň, jenž přináší do duše kněze svatý zápal, nadšení, život, sílu a radost. Proto kněz po sv. přijímání, když se vrací od oltáře a když „ambulat in medio flammae“, když kráčí prostředkem blaživých plamenů, jejichž každá jiskřička „omne delectamentum in se habet“, činí podobně, jako tři mládenci, o nichž čteme „Et ambulabant in medio flammae laudantes Deum et benedicentes Domino“. Proto kněz volá: „Trium puerorum cantemus hymnum quem cantabant sancti in camino ignis benedicentes Dominum.“

Bože můj, tolik lásky mi věnuješ, tolik dobrotivosti! Čím se Ti odměním? Jak Ti poděkuji? Nestačím sám k tomu, bych Tě náležitě chválil a Tobě dokonalý dík vzdal, a proto roztouženě vyzývám všecko tvorstvo tvé, aby Ti za mne děkovalo, proto volám toužebně: *Benedicite omnia opera Domini Domino, laudate et superexaltate eum in saecula.*

Slyšte nejprve vy, cherubové a serafové hlas můj! Hle, chovám v srdci svém vašeho Pána a krále, vašeho Stvořitele a Boha; chvalte ho nyní se mnou a za mne! Benedicite Domino. Kéž bych měl, Ježíši lásku serafa, aby dík můj byl jeho láskou prosycen! Slyš i ty, anděle můj strážný, nyní mou píseň díky, zachyť ji do zlaté kadidelnice a dones ji před trůn Nejvyššího . . .

Před duší kněze rozvíjí se veliké drama stvoření všehomíra, jak jest popsáno hned na první stránce listu všemohoucího Boha, poslaného tvorů. „*Na počátku stvořil Bůh nebe i zemi . . .*“ zní mu v duši. Proto volá nejprve „*Benedicite caeli Domino*“, a o něco později: „*benedicat terra Dominum . . .*“ Dříve nežli sestoupí duch jeho trvale na zemi, křížuje, pohybuje se mezi nebem a zemí, pozoruje všechny obrovské síly přírodní a prosí je všechny, by děkovaly volaje: „*Benedicite omnes virtutes Domini Domino.*“ Pozoruje nesmírné oceány ochlazených vodních par, vznášejících se ve vzduchu (*aquae omnes, quae super caelos sunt*), oceány, které vyhlévají své spousty na zemi brzy v podobě lijavců (*imber*), brzy v podobě sněhu (*nives*), brzy v podobě krupobití ledového (*grandines*), pozoruje i jiné útvary vody: *rosu, jíní a led* a všechny tyto bytosti, které jsou neživými, ale přece výmluvnými svědky velikosti Boží, vyzývá k díkům: *Benedicite omnis imber et ros Domino, Benedicite rores et pruina, gelu et frigus, glacies et nives Domino* a v duchu dokládá: Ano, kolik kapek deště spadlo na zemi od té doby, co svět je stvořen a kolik jich ještě spadne v budoucnosti, tolikrát buď, Ježíši, pozdraven, tolikrát bych Ti chtěl poděkovati za to, že nyní ve sv. přijímání jsi rosou, ba hojným deštěm své milosti zavlažil vyprahlé srdce mé. — Tím řada velkolepých jevů přírodních a sil, které je působí, není skončena. Zrak knězův vidí zuřivé cyklony, jež si pohrávají s člověkem jako se zrnkem prachu, vidí šlehati klikaté blesky, které pronikají těžká,

černá, hrozivá mračna, troucí se o sebe ve strašném hlomozu. Nejsou to všechno výmluvní hlasatelé všemohoucnosti Boží? A hle, toho Boha všemohoucího, jehož pokynu všechno musí poslouchati, nyní chovám ve svém nitru! Čím se Ti, Ježíši, odměním, jak Ti poděkuji? Kéž bych měl v moci své zvuk bouřících mraků, kéž bych měl sílu hromu a blesku, sílu větru vyvracejícího nejsilnější kmeny na vysokých horách jak malé pruty, sílu větru, který duje v moře tak, že vznikají věže vln, divě se ženoucích ke staletému břehu, aby se zde na tisíce a tisíce krůpějí roztříštily! To vše bych chtěl mít v moci, bych toho všeho mohl užítí k díkům za to, žes Ty, Pane můj, sestoupil do srdce mého, abys mě chránil v bouři dnešního dne, abys vzdaloval ode mne všeliký prudký vítr pokušení... Ježto však nejsou tyto síly v moci mé, proto aspoň je žádám, aby Ti za mě děkovaly, proto volám: *Benedicite omnes spiritus (větry) Dei Domino. Benedicite fulgura et nubes Domino.*

A existují na nebesích jiná střediska energie: zdroje všeho světla a tepla, krásné *slunce*, spanilá *luna*, zlaté *hvězdy*... Při pohledu na tyto nebeské obry vzpomíná kněz na slova, Duchem sv. vnuknutá: *Et tenebrae erant super faciem abyssi... Dixitque Deus fiat lux et facta est lux. (Gn. 1, 2. 3.) Fecitque Deus duo luminaria magna: luminare maius, ut praeesset diei et luminare minus ut praeesset nocti et stellas. Et posuit eas in firmamento caeli, ut lucerent super terram... et dividerent lucem ac tenebras... (Gn. 1, 16. 17. 18.);* vzpomíná, jak dlouho asi již posílají tato tělesa nebeská na zemi světlo, jež zaplašuje temno a teplo, žár („*aestus*“), jímž zapuzují mráz (*frigus*), a volá: Kolik světelných paprsků vyslaly všechny obrovské koule od té doby, co vyšlo z tvůrčích úst Božích všemohoucí „*Fiat*“ až do této chvíle, kolikrát se otočily již kolem své osy, kolikrát oběhla země kolem slunce, kolikrát se vystřídalý *noc* a *den*, světlo a tma, poslušny jsou zákona, Stvořitelem jim stanoveného, tolikrát budiž zveleben Ty, předrahy Ježíši,

Ty, jenž jsi sám nad slunce krásnější, nad hvězdy jasnější, Ty, jenž jsi přišel nyní do mého nitra, abys v něm sklenul modrou oblohu sladkého míru, jakého svět dáti nemůže, Ty, jenž jsi přišel do mého srdce, abys je naplnil světlem své milosti, abys rozžehl v něm jasný den, abys roznítil v něm žár (aestus) své lásky, před níž mizí všeliký mráz a chlad vlažnosti. Jak bych neměl nyní volati: *Benedicite sol et luna Domino, benedicite stellae caeli Domino . . . Benedicite ignis et aestus . . . frigus et aestus . . . noctes et dies . . . lux et tenebrae Domino*. Děkuji, děkuji Ti z celého srdce, Bože můj, za tento vesmír světla a tepla, který jsi nyní přinesl s sebou do mého nitra, a dej jen, prosím, aby od nynějška panoval v srdci mém stálý, teplý, jasný den, ať mi nezapadne nikdy, zvláště dnes ne — slunce tvé milosti, ať nevplíží se snad zase v srdce mé noc hříchu a mráz vlažnosti, netečnosti duchovní! Pak vzpomíná kněz na tu, kterou nazývá církev sv. „*Stella maris*“, „*stella matutina*“ a o které praví, že jest „*pulchra ut luna, electa ut sol*“, pozvedá oči svých k této Paní, jež zaplašuje temnosti duchovní, a volá: Požehnaná mezi ženami, poděkuj, prosím, Ty sama božskému Synu, který nyní září a hřeje mi v duši, za velikou milost, že se snesl do nitra mého, aby tento „*abyssus tenebrarum, abyssus peccatorum*“ ozářil; sviť mi celý dnešní den, spanilá hvězdo mého života duchovního, abych nikde ani na okamžik nejvzácnější poklad srdce tvého, mého Ježíše Krista, neztratil.

Teď teprve snáší se s výšin nebeských mysl kněze dolů na zemi, aby vyzvala k díkům i všecko tvorstvo pozemské . . . Vidí v duchu, kterak se plní rozkaz Boží (Gen. 1, 9) „*Congregentur aquae, quae sub caelo sunt, in locum unum et appareat arida*“. Vidí, kterak se vynořuje ze spoust vodstva pevnina podivně vybrázděná, zprohýbaná, posetá nesčetnými pahrbky, chlumpy, kopci, vidí vystupovati velikány alpské, himalajské, kteří ve výši tisíců metrů trčí k nebesům a jejichž vrcholy stále zakryty jsou bílým rouchem sněhovým. Jak veliký jsi, Pane,

jenž pouhým slovem svým umíš vytvořiti taková díla! A Ty, Pan a Tvůrce všeho toho, jsi nyní v podobě maličké sestoupil do nitra mého. Buď tedy chválen za velikost lásky své ode mne, buď chválen i od těchto děl rukou tvých. *Benedicite montes et colles Domino . . .*

„*Germinet terra herbam virentem . . . et lignum pomiferum . . . faciens fructum*“ (Gn. 1, 11), tak zněl další rozkaz Všemohoucího. Kněz přehlíží v duchu celou říši rostlinnou . . . Vidí kilometrové koberce zelené, svěží trávy, plné života, vidí nespočetné květy všech tvarův a barev, vidí zvláště ty, které se dávají stavěti na oltář, ke svatostánku, aby se zde svým způsobem svému Tvůrci v nejsv. Svátosti přítomnému klaněly, vidí širé pole lnu, jenž chce svého Pána zahaliti v bílé prádlo, vidí vlnící se klasy obilí a zvláště pšenici, jež poskytuje svůj plod svátostnému Pánu, by ho užil k důkazu největší své lásky, vidí královskou révu, která rovněž jest od svého Tvůrce k tomu vyvolena, by svou způsobou kryla krev nejdražší, vidí košaté lípy, mohutné duby, cedry, jež poskytují svého dřeva ke zbudování svatostánku, vidí řady oliv, jež nabízejí olej svých plodů, by plápolal před trůnem Kristovým ve věčné lampě. Na všechno to patří kněz, duše jeho jášajíc volá: *Benedicite universa germinantia* (vše, co roste, co se zelená) *in terra Domino.*

Přítel Kristův stojí v duchu na zeměkouli *třetího* dne stvoření a uspořádání světa. Když si byl vzpomněl na to, že Bůh oddělil vody od pevniny, když byl přehlédl všechny traviny, květiny, keře a stromy, jež souš na rozkaz Boží vydala, když byl požádal celé flory světové, aby děkovala za něho lásce Kristově, vrací se zpět k vodstvu. Měří v duchu všechny nesmírné oceány, měří jejich délku, šíř a hloubky, odkrývá v duchu nespočetné prameny studní, horských dravých bystřin, vřídla horké léčivé vody, zřídla potůčků, potoků a řek, zdroje veletoků, jež metají své vlny ve vodopádech se skalisk dolů . . . kněz slyší hudbu bublavého potůčku, dravé

řeky, rozbouřeného moře a s těmito zvuky mísí také svůj hlas volaje: *Benedicite fontes Domino: benedicite maria et flumina Domino*. Díky vzdávejte Ježíši Kristu, který jest sám vydatný, nikdy nevysychající pramen „*aquae vivae salientis in vitam aeternam*“, který nyní rozlil moře milostí svých, ve kterých se nyní duše moje koupe, očisťuje, osvěžuje a sílí! — „*Dixit etiam Deus: Producant aquae reptile animae viventis et volatile super terram sub firmamento caeli. (Gn. 1.)* Toto slovo Stvořitelovo, pronesené pátého dne, tane nyní na mysli knězi . . . Duše jeho ponořuje se do tajemných hlubin mořských, vidí tam dno oceánu porostlé různými útvary korálovými, mořskými růžicemi, karafiáty, hvězdicemi, vidí tam lézti obrovské raky, vidí křižovati mořskými vlnami tisíce a tisíce nejrůznějších ryb, živočichů malých a velkých, od nálevníka až k žraloku a k velrybě . . .

S básníkem volá:

Prohlížím zázraky tůně.
Vyvstaly zelené zahrady
lučiny podmořské krásy
Fauny i Flory poklady
chalupy, trávy i řasy.

Všecko má podobu podivnou,
zvíře i květ se tu mísí,
bojíš se, náhle že obživnou,
tajemství záhadné rysy.

Zdá se mi, že jsem Adamem,
bloudím tu v ráji neznámém
při každé šlépěji badám
na jména tvorů těch hádám.

(Bouška: *Duše v přírodě* str. 31.)

Všecky ty bytosti jsou mu nyní vhodnými nástroji k vyslovení díky a proto pokračuje v hymnu řka: „*Benedicite cete et omnia, quae moventur in aquis, Domino.*“

Šestého teprv dne ukončil Bůh stvoření bytostí nerozumných stvořením zvířat čtvernohých . . . Kněz končí svou výzvu nerozumného tvorstva v říši živočišné volaje: *Benedicite omnes bestiae et pecora Domino*. Při tom prochází se duše jeho touto říší, zastavuje se poněkud déle u *oře*, který vozívá často svého Pána, odebírajícího se k nemocnému synu, by ho posílil na poslední krok do věčnosti; při pohledu na *beránka* zachvacuje duši kněze nová radost nad tím, že sám Beránek Boží, jenž snímá hříchy světa, nyní zavítal k němu a při pohledu na *lva*, jehož oko šlehá oheň, prosí Beránka „ut cedat ab hac mensa tamquam leo, ignem spirans, diabolo terribilis . . .“ Ano, dej, Ježíši, ať jsem tichý, trpělivý dnes, ochotný k oběti jak *beránek*, ale dej též, ať jsem do práce a v pokušení silný jak *lev!*

Korunou a králem všeho tvorstva jest „*filius hominis*“, člověk. K němu nese se nyní mysl kněze . . . Počítá, kolik milionů lidí existuje nyní na zeměkouli, počítá, kolik lidských individuí již existovalo od prvního člověka po všechna tisíciletí lidstva trvání . . . prochází v duchu různá lidská plemena, nesčetné řeči, národy nejrozmanitějšího způsobu života a volá: *Benedicite filii hominum Domino*. Kéž bych měl, Ježíši, srdce všech lidí, kteří kdy pod nebem byli a dosud jsou, bych mohl všechny slíti v jedno láskou k Tobě, láskou, které nemůže vzdorovati ani kámen ani kov sebe tvrdší. Kéž bych měl, Kriste drahý, jazyky všech lidí a řeči všech národů, bych jimi mohl děkovati za to, že jsi mně, jenž jsem slabý *filius hominis*, syn počatý a narozený v hříchu, nyní dovolil přistoupení ke stolu andělskému!

V řadě různých národů zaujímá první místo národ vyvolený, *Israel*, proto pokračuje kněz ve svém hymnu: *Benedicat Israel Dominum: laudet et superexaltet eum in saecula*. Jestliže tři mládenci v peci ohnivé vybízeli k chvále toho Israele, o němž čteme v P. sv. (Dt. 4, 6. 7.), že, *non est alia natio tam grandis, quae habeat deos appropinquantes*

sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris“, čím více má novozákonný Israel, t. j. církev katolická, všickni věřící, děkovati svému Pánu za to, že tak často na celém světě se k nim přibližuje ve sv. přijímání mnohem blíže, s láskou mnohem větší, nežli činil v době staré. Děkujte tedy, všickni synové a dcery církve katolické, děkujte svému Kristu za toto jeho snížení, děkujte se mnou a za mne, vždyť z mé účasti stolu Páně podle nauky o svatých obcování máte prospěch duchovní i vy! — Mezi Božími bojovníky, Israeli N. z. jsou však sbory mužů, kterým slovo Israel přísluší per eminentiam. Jsou to vyvolení z vyvolených, jsou to ti, ke kterým řekl Kristus: Ego elegi vos et posui vos, ut eatis et fructum afferatis... Jsou to klerikové, služebníci Páně (*servi Domini*), jimž dovoleno jest mnohem blíže přistupovati k oltáři a k velebnosti Boží, sídlící ve svatostánku; mezi kleriky to jsou pak zvláště *kněží*, do jejichž rukou každodenně Rex regum et Dominus Dominantium sestupuje; jsou to spolubratři kněze, kteří vzdělávají s ním tutéž vinici, kteří nesou s ním břímě dne i horka. Má-li kněz se svými spolubratry tolik společného, jestliže spolu s ním pracují na spáse nesmrtelných duší, pochopíme, že kněz po mši sv. prosí své spolupracovníky po širém světě roztroušené, od nejbližšího svého spolubratra až k nejvzdálenějšímu misionáři: aby mu pomohli nyní též vzdávati Synu Božímu patřičný dík; pochopíme, proč stékají se rtů slova jeho: *Benedicite sacerdotes Domini Domino: benedicite servi Domini Domino*. Při slovech těch zří v duchu kněz nesčetné dómy, katedrály, kostely, kostelíky i kaple a v nich u oltáře píti ze zlatého kalicha Kristovu krev; vidí však, že téhož dne spolu s těmito pomazanými Páně u svatební hostiny eucharistické zasedaly tisíce duší spravedlivých. Byla-li knězi a těmto duším společná hostina, musí býti nyní též společné díkůčinění. Proto volá k nim: *Benedicite spiritus et animae iustorum Domino*. Z celého srdce, z celé duše (*spiritus*), ze vší síly i ze vší myslí (*ani-*

ma) dobrořečme všickni, kteří jsme dnes okusili, jak sladký jest Pán — dobrořečme všickni, klerikové i laici, děti i starci! — V řadě spravedlivých, kteří toho dne přistoupili v rouchu svatebním ke stolu královskému, kněz vidí státi duše, které se berou obtížnou cestou dobrovolné chudoby, poslušnosti, čistoty, pokořování, utrpení — duše, které si zvolily příkrou stezku dokonalosti, které budují v duši své vysoký chrám svatosti, který však nezbytně žádá hluboké základy pokory. . . Nesčíslným těmto řeholníkům a řeholnicím, kteří a které byly toho dne u stolu Páně platí slovo kněze: *Benedicite sancti et humiles corde Domino.*

„Benedicite Anania, Azaria, Misael Domino.“ Slova, kterými tři mládenci v peci ohnivé navzájem se povzbuzovali k chvále Boží, nejsou ani pro kněze bez významu. Církev koná památku tří hrdinských vyznavačů víry v jednoho pravého Boha dne 16. prosince, kteréhožto dne čteme v martyrologiu: „Trium puerorum, Ananiae, Azariae et Misaelis, quorum corpora apud Babyloniam sub quodam specu sunt posita.“ Podle toho hoří duše zbožných mláďenců nyní ve výhni věčné lásky Boží na nebesích. K nim ke konci svého zpěvu zalétá duše knězova. Nezůstává však spokojena pohledem na tři duše, vidí kolem nich v blaživém žáru věčné lásky se vyhřívati celé skupiny spravedlivců S. z., kteří celým srdcem lnuli v zaslíbeného Krista, v něho věříce, v něho doufajíce, od něho vysvobození očekávajíce, jej milujíce. . . Mezi nimi vidí též sbory svatých a světic z dob nových: vidí apoštoly a mučedníky, které svět házel rovněž do pece své nenávisti, které ohněm pekl na roštu (jako na př. sv. Vavřince), které vodil na hranice, které zapaloval, by svítily jak pochodně. . . vidí duše, které byly zde na zemi ve výhni tělesných žádostí a vášní, v ohni nejprudších pokušení, vidí ty, kteří hasili tento žár v ledové vodě. . . vidí — zkrátka — celé zástupy neohrožených vyznavačů víry — vidí mezi nimi též sv. patrony — křestní — biřmovací — vidí ty svaté a světice, jejichž památku toho dne

koná církev. Vidí je, kterak se hluboce sklánějí před trůnem nejsvětější Trojice, a slyší „quasi ex uno ore laudant et glorificant et benedicunt Deum“ (v. 51), kterak jedním hlasem zpívají: „Benedicamus Patrem et Filium cum sancto Spiritu, laudemus et superexaltemus eum in saecula“. K těmto sborům se přidružuje, tyto sbory prosí, aby za něho děkovaly, a do jejich zpěvu se osměluje vetkati i svůj zpěv: *Benedictus es Domine in firmamento caeli et laudabilis et gloriosus et superexaltatus in saecula.*

DODATEK

I

ŽIVÁ LAMPA⁵⁴

Když vstoupíme do chrámu Páně večer, kdy slunko již dávno se bylo schýlilo za hory, kdy nadešla vláda tmy, nekyne zraku našemu svatostánek, který jindy v jasů ranních paprsků upoutá oko hned při prvním kroku *do svatyně*. Když se hustá tma rozlila i v prostoru posvátném, neusmívají se na nás obličejové andělů a světců, kteří jindy v jasů slunce celou svou postavou k nám volají; nezřime obrazů, které jindy nám hlásají názorně život zapíravý; nelze nám čísti nápisů povzbuzujících k životu dokonalejšímu. Všecko zahalila tma svým neproniknutelným hávem... Jen jedna věc vzdoruje nadvládě temna, jedna věc přece upoutá i v noci oko naše — *lampa* visící před svatostánkem a chovající oheň *věčného světla*. Jestliže oněměly pod tíhou noci obrazy, ztratily-li řeč sochy, nemluví-li nápisy, mluví a káže nám i v říši tmy — *lampa*. *A co?* „*Jsem* — hlásá nám — 1. *symbolem srdce Ježíšova*, které tu ve svatostánku bije a ve kterém hárá ve dne v noci *věčné světlo*, plamen lásky neuhasitelné, *jsem* — vypravuje nám — 2. *symbolem srdce kněžského*...“ Ponořme ducha svého poněkud hlouběji do těchto dvou vět a uvažujme...

I

Věčné světlo, lampa před svatostánkem, jest symbol srdce Kristova.

Vídáme, že tu a tam lampa mívá tvar srdce, někdy i korunou trnovou věnčeného, někdy i křížem, hřeby a písmeny J. H. S. — znakem *Jesus homi-*

⁵⁴ Přednesl na sjezdu eucharistickém v Přívoze 1910.

num Salvator ozdobeného. Může nám znázorňovati něco lépe a dokonaleji srdce Kristovo ve svato-
stánku? Byť však měla lampa i jiný tvar, zůstává
přece takovým symbolem. Srovnávejme . . .

a) Z čeho bývá obyčejná lampa? V nádhernějších
chrámech bývá stříbrná, pozlacená, neb dokonce
i zlatá . . . Nemluví k nám taková lampa, že též
v nejsvětější Svátosti oltární máme *srdce* v nej-
ušlechtilejším významu slova *zlaté*? — Říkáme
o člověku, který vyniká šlechtností, velkodušností,
dobročinností, že má *srdce zlaté* . . . Oč větším
právem jest nám říci, že *srdce Ježíšovo*, *srdce nej-*
šlechtnější, které ve velkodušné dobročinnosti za-
chází tak daleko, že nám dává sebe sama za pokrm,
oč větším právem jest nám s údivem i radostí vy-
znati, že *srdce Kristovo* jest v nejvznešenějším
slova významu *srdce zlaté*!

Zodpovíme-li si pak otázku, z čeho jest *srdce*
toto utvořeno ve smyslu fysickém, — shledáváme,
že jest utvořeno z přečistého těla a z panenské krve
Neposkvrněné a jest tedy opět *více než zlaté*!

b) Vzácné lampy bývají *zdobeny* bílými *perlami*,
granáty, *démanty*. Nehlásají nám ty ozdoby, že
srdce Ježíšovo jest rovněž, ovšem nepoměrně víc
okrášleno perlami neobyčejné velikosti, *oslňující-*
ho lesku, mezi kterými vyniká perla jeho panictví?
A co říci o jeho pokoře, tichosti, trpělivosti, lásce
k utrpení, vlídnosti, laskavosti? Nežádejte, prosím,
abych vyjmenoval všechny ty drahokamy prvního
řádu a ceny nehynoucí! Byl by to úkol, kterého
jazyk smrtelníkův nemůže zdolati!

c) Drahá lampa bývá *pracována* *dovednými zlat-*
níky podle plánu, který načrtl architekt, mající vy-
tříbený vkus, mající smysl pro krásu. Kdo pojal
plán *srdce Ježíšova* a kdo, který umělec jej vy-
tvořil? — Plán utvořiti v čase *srdce nejkrásnější*,
srdce Ježíšovo, pojal a choval od věčnosti Ten,
který jest nejvyšší zdroj vši krásy, v němž jsou
poklady nepřeborné vši moudrosti — sám Trojje-
diný. Co krásnějšího, co velkolepějšího jest v rám-
ci velikého plánu lidské spásy, který v myslí Boží

existoval od věčnosti? Srdce Kristovo jest střediskem toho plánu. A umělec, který srdce v čase vytvořil, není nikdo jiný, než sám Duch svatý! „Srdce Ježíšovo, v lůně panenské Matky od *Ducha svatého vytvořené*“ voláme v litanii.

d) (plamen) V druhé knize Pentateuchu (hl. 3. v. 2.) čteme — a dítkám ve škole často vykládáme — že se Bůh zjevil velikému vůdci národa israelského v keři, který hořel, avšak nespaloval se, nestravoval se... Podobným plamenem, který převyšuje leskem, svítivostí a výhřevností veliké slunce kráčející po obzoru nebeském, podobný plamen, kterého hořením neubývá — hárá *v srdci Ježíšově*... Pravý Bůh a pravý člověk jest Ježíš Kristus a proto hoří v srdci jeho láska božská, která nemá začátku ani konce, hoří v něm též láska lidská, kterou nic nemůže uhasiti...

Když Spasitel o prvním Velkém pátku nakloniv hlavu vypustil ducha, když život položil za ty, které miloval, přestalo sice srdce bít, vyhasl v těle Kristově plamen lidského života, avšak nezhasl plamen lásky jeho, který sídlil v jeho duši a který provázal ji do předpekli... Ani smrt nedovedla ho zdolati, uhasiti. Fortior quam mors...

A když po třech dnech vrátila se duše Kristova do své schránky, vrátil se zase plamen, oheň jeho lásky do srdce oslaveného *těla*, a zde pod rouškou chleba a vína plamen ten již bez mála 2000 let plápolá bez ustání, ve dne i v noci, planouti bude, pokud svět světem bude, a hořeti bude v oslaveném těle Pána nad hvězdami na věky věkův...

Ano, neuhasitelný, nezrušitelný jest žár lásky, který sálá ze Svátosti oltářní... Co by asi mohlo jej utlumiti? Co by as mohlo přinutiti Pána, aby opustil naše svatostánky, aby se vystěhoval z našich svatyní? Zajisté něco, co stojí s láskou Kristovou v diametrálním odporu, jako oheň a — studená voda neb dokonce led. A co se přičí v míře nejvyšší srdci eucharistického Krista, co by mohlo nejspíše zalíti a udusiti oheň jeho lásky?

Nic není tak odporo srdci Kristovu, jako:

1. studená vlažnost, lhostejnost srdce kněžského,
2. mrazivá neuctivost jeho a
3. led svatokrádeží kněžských . . .

Ad 1. Daleko by mě vedlo, kdybych měl dopodrobna vypočítávati celý katalog hříchů, chyb a nedokonalostí, kterých se dopouští chladný kněz svojí lhostejností, nevšímavostí k Eucharistii Nemá dosti zájmu o to, co se ve světě k rozšíření úcty eucharistické děje . . . proto sám málo o Eucharistii rozjímá, málo o ní čte, neznaje bohaté literatury, nepodporuje ji, nepečuje o to, aby i tisk — moderní to prostředek stál ve službách eucharistického krále, jemu též povinný přinášel hold, nemluví o Kristu s příslušným zápalem, nepíše o něm, ač snad mu Bůh svěřil vzácnou hřivnu spisovatelskou, nerozhřívá se, kdy k oltáři přistupuje; kdy láska jeho by měla býti maximální, on spokojuje se s minimální . . . Nepřipravuje ve zpovědnici srdce věřících ochotně k hostině eucharistické, zanedbává těžiti z doby, kdy dítky má v moci i v rukou, aby je naplnil touhou neuhasitelnou po chlebě nebeském; sám nemaje záliby v delších návštěvách Boha, který pod rouškou chleba trůní, nemá schopnosti, aby jiných k návštěvám opětovným pohnul . . Nemaje smyslu pro význam častého přijímání *lido- vého*, nesnaží se uvésti v život vzácné pokyny, které dány jsou sv. Otcem Piem X. . . . ! Eucharistická organisace, spolky, jednoty, sjezdy, konference zdají se mu býti určeny jen pro několik zelotů . .

Ad 2. Daleko by mi bylo zabíhati, kdybych chtěl vypočítávati všechny neuctivosti, kterými zasypává lásku Kristovu kněz vlažný . . . Nedostatečná příprava na oběť, při které svolává nebes Pána na oltář, neuctivosti, kterými provází tento úkon, *actum angelicis humeris tremendum* . . . nedostatek poděkování za to, že hostem Kristovým byl . . . nedostatek úcty, kdy nebeskou manu na jazyk klade ovečkám jeho, kdy mízu života vlévá do ratolestí Krista — vinného kmene, kdy Pána na trůn staví, kdy Jím žehná, kdy ho k nemocnému nese . . Odpovídá všude chrám, jeho čistota, jeho ozdoba veleb-

nosti, majestátu Boha, který jej zvolil za své sídlo? Jest zachovalost kalicha, pateny, ciboria monstrance vždy a všude v poměru svatosti Toho, jenž s nimi přichází v nejužší styk? Jest čistota korporálů, pall, mešních rouch vždy taková, jakou přítomnost Nejčistšího žádá? Jest konečně vždy a všude i čistota a čerstvost způsobu chleba taková, jaká výhradně se srovnává se vznešeností Toho, který si ji zvolil za záclonu své přítomnosti?

Ad 3. A což jest teprv říci o svatokrádeži kněze? — Každý hřích toho, jenž jest vůdcem lidu ve velkém válečném tažení proti mravnímu zlu, jenž má býti prvním průbojníkem, jenž své služby, celý život svůj, každý úd svůj zasvětil cti a slávě Boží, jenž hřešívá s vědomím nezkaleným jako kdysi lucifer . . . každý hřích kněze miláčka, zasypaného dary a milostmi zasazuje bolestnou ránu srdci Kristovu, nejbolesněji však nese srdce Ježíšovo tuto bolest, působí-li mu ji kněz právě v onom okamžiku, kdy jsa druhým Kristem, má nejsvětějším býti, když konsekruje v hříchu smrtelném a když pak při svatém přijímání násilně uzavírá Krista v temný žalář hříšného srdce . . .

Vlažnost, neuctivost a jmenovitě svatokrádež kněze při oltáři jest věc hrozná, jest ledová sprcha na oheň lásky Kristovy, že by mohla uhasiti ten žár a přiměti ho, by přestal sídliti na oltáři . . . Však nikoliv! Jeho láska jest větší než nevděk nejčernější, větší než bolest nejpalčivější, působená svatokrádeží kněze . . .

A tak tu hoří stále, nepřetržitě, bez ustání —

e) bez přilévání oleje . . . Nechceme-li, aby světlo ve věčné lampě vyhaslo, třeba jest občas dodávati mu nové potravy — oleje . . . Srdce Kristovo jest však živá lampa, plná nejčistšího oleje pravdy a milosti — srdce Ježíšovo šlehá plameny tak vzácnými, tak silnými, samým sobě postačitelnými, že nepotřebují žádné potravy, žádného přilévání hořlavé látky.

f) Obyčejná lampa potřebuje, by se občas opráškila, očistila, opravila, případně znova pozlátila;

lampa srdce Kristova však je tak dokonalá, tak čistá, že žádné takovéto práce nepotřebuje a na věky potřebovati nebude . . .

II

Lampa věčného světla — symbol srdce knězova.

Pozornost a šetrnost, kterou jest povinen kněz Mistru v Eucharistii, by vlastně žádala, aby ve dne i v noci na kolenou před svatostánkem klečel, zde aby tlouklo srdce jeho pocity nejhlubší úcty, hořelo světlem živé víry, planulo ohněm neuhasitelné lásky . . . Poněvadž jest však ustavičně dlíti před tváří eucharistického Pána knězi nemožno, proto pověřuje úkolem tím lampu věčného světla; ta tlu- močí city knězovy, ta ho svým způsobem zastupu- je . . .

Tím však není řečeno, že kněz všecku povinnost, která ho váže ke králi eucharistickému, přenesl na neživou nádobu oleje, naopak, jeho svatou snahou musí býti, aby také jeho srdce bylo živou lampou, pokud možno před svatostánkem stále visící a ho- řící . . .

a) Řekli jsme, že věčná lampa, aspoň v nádher- ných dómech bývá z drahého kovu, třebaš i zlatá . . Nitro kněze nesmí býti malou polní kapličkou, ne- smí býti chudým venkovským kostelíkem; nitro kněze má býti velkolepou katedrálou, nádherným dómem a lampa v něm visící — srdce jeho, má býti z *ryziho zlata* . . . Čím velkodušnější, čím šlech- nější je služebník Kristův, čím ochotněji přináší i veliké oběti eucharistickému Bohu, tím ryzejší jest zlato jeho srdce, tím větším právem lze říci, že má srdce — ze zlata . . .

Ba více! Slyšeli jsme, že srdce Kristovo bylo utvořeno z panenské krve jeho Rodičky . . . Po- dobně i tělo, krev i srdce knězovo má postupem doby časným hodným přijímáním takřka znova vytvořeno býti z těla a krve Kristovy . . . Častým požíváním nebeského pokrmu a nápoje má se státi s Kristem *concorporeus, consanguineus* a možno

dodati — concors — ztělesněným — pokrevným — a zesrdečnělým . . .

V tomto případě vzniká jakési společenství majetku — *communio bonorum* — mezi oběma srdci: kříž Kristův je křížem knězovým a trnový věnec Kristův jest věncem srdce knězova. Rána srdce Kristova je bolestí knězovou, ctnosti Kristovy stávají se ctnostmi knězovými a naopak: práce a námahy knězovy, kříž jeho je křížem Krista, který jej pomáhá nésti, majetkem Kristovým, o který se s knězem sdílí . . . A tyto

b) ctnosti jsou nejvzácnější drahokamy, jakými může býti poseta živá lampa srdce kněžského. Kněžská čistota — toť veliká bílá perla plná lesku — tichost, trpělivost, vlídnost, laskavost, pokora, mírnost, zbožnost, toť dlouhé řady půvabných drahokamů . . .

c) Bylo řečeno, že drahá, vzácná lampa bývá pracována umělci podle plánu odborníkem nakresleného. Tak musí i srdce knězovo býti vytvořeno. A kde najdeme dokonalejší model než srdce Kristovo? Na nás jest na model ten hleděti okem jedním a druhým pozorovati srdce své, kde snad ještě se od něho liší, a tu nasaditi zlatnické kladívko sebezáporu a tepati tak dlouho, dokud nevytvořím ze srdce svého dokonalou kopii srdce Kristova . . . Toto tepání, ciselování, leptání svého srdce toť — *ars artium*, vrchol práce duchovní!

d) V srdci kněze má hářati stále ve dne i v noci nehasnoucí plamen — jasný plamen víry, pevné naděje a žhoucí lásky . . . Plamen víry musí býti tak silný, že žádný sebe prudší vítr pokušení, jakýkoliv orkán nesmí jej zhasiti. Takových kněží potřebuje naše doba, ve které tak často vane zhoubný, vše vysušující samum nevěry . . . Plamen naděje v lepší život posmrtný musí býti tak silný, by s úspěchem mohl vzdorovati proudům moderního materialismu, který se pokouší v rafinovaném přestrojení i o — kněze . . . Žár lásky kněžské k Bohu, ke Kristu, ke kněžskému povolání, k lidstvu, k trpícímu, bloudícímu musí býti zvláště dnes neuhasi-

telný! Nic, žádný nezdár, žádný nevděk, nesmí jím ani pohnouti, nesmí směr jeho ani v nejmenším zahrnouti stranou! Viděli jsme, že láska Kristova nedá se mýliti, nedá se zdolati ani nejhrubším nevděkem těch, kteří jsou v první řadě povoláni, by ho milovali . . . Ničím, ani nejpustší urážkou těch, kteří patří mezi vyvrhele lidstva, nedávající se mýliti, taková musí býti dnes síla lásky toho, kdo chce býti dobrým pastýřem podle vzoru Velekněze nejvyššího.

e) Tu však dlužno si všimnouti velikého rozdílu mezi srdcem Kristovým a srdcem naším . . . Srdce Ježíšovo je tak plno milosti a pravdy, že nepotřebuje žádného přidávání. Naproti tomu je do srdce našeho denně opět a opět nalévati čerstvého čistého oleje pravdy a milosti, chceme-li, aby plamen víry a lásky v něm nevyhasl . . . Naléváme olej čisté pravdy každodenním rozjímáním o věčných pravdách, duchovním čtením, studiem theologie atd. . . Eucharistie, toť olivový lis, v němž láska Ježíšova lisuje a z něhož vyvěrá olej milosti pro duši věřící, v první řadě pro duši kněžskou . . . Kdo se napájí u těchto pramenů, toho srdce šlehá ohněm čistým, jasným. Jinak však u kněze, který místo brevíře sahá k románům, místo duchovního čtení k otravným plodům „umění“ dramatického a pod. Srdce takové hoří ještě, avšak plamenem čadivým, z něhož čpí svět a světáckost, plamenem, který dříve nebo později — zhasne . . . Jak bolestně působí, vstoupí-li věřící duše do kostela a vidí, že před svatostánkem visí sice ještě lampa, avšak bez oleje — bez světla! Oč bolestnější musí býti pro oko Kristovo hleděti do nitra kněze, který se stále ještě pohybuje v jeho bezprostřední blízkosti, avšak s lampou — vyhaslou, ve které již ani jiskra bývalého ohně netlí! Může býti smutnější pohled? A což teprve, praskne-li konečně lano, na kterém lampa visela a kterou čadivý plamen byl značně přepálil . . . ? Což, padne-li lampa na tvrdou dlažbu a roztrhne se? Pak nám znázorňuje duši kněze, ze které vyvanul všecek idealismus.

f) Jeť ideální smýšlení u kněze lano, zlatý řetěz, který tkví v klenbě nebeské, který působí, že srdce jeho neplouží, neplazí se v kalu zemských požitků, že drží se nad zemí ve výši podle slov, jež denně pronáší: „Sursum corda.“

g) Pro světlo věčné lampy jest nebezpečno, jest-liže se rozkývá. Začne-li se kolísati prudce a rychle, může snadno zhasnouti. Nejbezpečněji a nejčistěji plamen plá, když jest lampa v úplném klidu. Tak se má věc i se srdcem naším. Plamen lásky se v něm daří nejlépe, když jest v královském klidu; jakmile však vášně nějaká začne jím kývati, viklati, komíhati — pak snadno může zhasnouti. Bude proto naší snahou uchovati srdce vždycky v klidné rozvaze, jednati vždy tak, jak nám velí rozum milostí Boží ozářený a nikoliv jak nám diktuje bouřlivá vášně! I v tom budiž nám srdce Kristovo, které vždy bilo v majestátním, královském klidu, zářivým vzorem!

h) Konečně je třeba občas lampu a stuhu, na které visí, ohledati, prohlédnouti, dlužno lampu očistit a případně dáti ji občas znova pozlatiti neb aspoň vyleštiti. Tak má činiti také srdce kněžské. Je třeba každodenním zpytováním svědomí svítilnu tuto prohlédnouti, třeba častěji, ano denně slzami upřímné lítosti ji omýti. Třeba občas ji dáti pozlatiti; to děje se jednak měsíční rekolekcí, kterou nynější svatý Otec duchovenstvu tak vřele doporučuje, to děje se duchovním cvičením.

i) Ve velikých kostelích vidíme, že plane před svatostánkem ne jedna lampa jen, nýbrž dvě, tři, ano i více. Podobně horlivému ctiteli Eucharistie nedostačuje, aby častou návštěvou a vzpomínkou planula před Kristem jen jediná lampa jeho srdce, on se snaží získati pro svátostného Spasitele též srdce svých svěřenců: vede je k častým návštěvám, k častému spojování s Kristem u jeho večeře, nabádá je k časté vzpomínce na Lásku zde uvězněnou a tak zavěšuje takřka kolem svatostánku živé lampy srdcí svých oveček. Jak mile působí asi na Krista, když vidí, že sta a tam docela tisíce takovýchto

lamp od nejmenších srdcí dětských až do velkých srdcí dospělých tvoří vzácný kruh, věnec živých, hořících žárovek!

Takovou vzácnou, vysoko se vznášející, každou chvíli ve dne i v noci zářící, neuhasitelným ohněm hořící a jiné zapalující lampou má býti srdce knězovo vždy a všude, zvláště však: 1. v hodině sv. přijímání a 2. v hodině smrti — povinnost, která se nám připomíná, kdykoliv čítáme při mši sv. evangelium o deseti pannách, z nichž pět moudrých se postaralo o to, by lampy jejich v hodině příchodu ženichova hořely — povinnost, která se nám klade názorně na srdce, kdykoliv při křtu pravíme ke křtěnci: *Accipe lampadem ardentem et irreprehensibilis custodi baptismum tuum . . . ut cum Dominus venerit ad nuptias possis occurrere ei . . .*

Závěr.

Svatý Jan viděl nebeskou svatyni. „*Ecce*“ — píše (Zjev. 4, 2n.) — „*sedes posita erat in caelo et supra sedem sedens. Et qui sedebat similis erat aspectui lapidis iaspidis et sardinis: et iris erat in circuitu sedis similis visioni smaragdinae . . . et septem lampades ardentes ante thronum . . .*“ Budou-li naše srdce zde na zemi před svatostánkem viseti a hořeti tak, jak jsme právě byli četli, budeme se moci těšiti, že jednou po vzkříšení srdce naše v tělech oslavených budou v kruhu hořeti kolem nebeského trůnu Beránka Božího . . . Tiše, v nebeském klidu budou plápolati nezměrnou láskou k Bytosti lásky nejhodnější . . . Pak bude srdce naše dokonalým otiskem srdce Kristova . . . Nebude třeba již lampu našeho srdce čistiti, oprašovati, stříbřit, zlatit, nebude třeba se báti, by oheň v ní snad nevyhasl, by nepadla na zem a neroztříštila se, by se snad přespříliš nerozkývala . . . *Lux perpetua cordis nostri lucebit Deo et nobis, cor nostrum requiescet in pace aeterna . . .*

II

SVATÝ VÁCLAV, VZOR PRAVÉ LÁSKY K VLASTI⁵⁵

Milenium svatováclavské přineslo hojnou žeň na poli literárním. Ze všech plodů nejpamátnejším, jenž zůstane dokumentem církevních dějin, dokumentem nejvyšší morální autority na světě, jest *apoštolský list* papeže Pia XI. k arcibiskupům a biskupům RČS. ze dne 4. března 1929 „*De millenaria celebritate Sancti Wenceslai Ducis, Martyris*“.

Splnil úkol, jež si svatý Otec vytkl: „*Horum sollemnium nobis placet, laetitiam splendoremque hisce litteris augere.*“ Oslnění jsouce leskem Jeho autority a plni jsouce vděčné radosti, přijímáme každé slovo starostlivého Otce se synovskou oddaností, zejména pak výrok: „*Discant cives a benefico principe patriae caritatem veri nominis.*“

I my bohoslovci, nastávající kněží, jsme „*cives*“, občany státu, jemuž před tisíci roky svatý kníže stál v čele, jsme členy národa, jež svědomitě spravoval, jsme děti vlasti, jejímž synem největším byl On. Naše černé roucho nikterak nám nevádí, aby pod ním bilo srdce milující opravdu vlast, jako nevadilo svatému Václavu vojenské brnění milovati církev římskokatolickou.

Papež Lev XIII. prohlásil v okružním listě „*Rerum novarum*“ ze dne 15. května 1891: „*Stát jest již přirozeností svou vázán, aby pečoval o blaho obecné.*“

Pracovati usilovně, oddaně, upřímně, nezištně, obětavě na tomto blahu, pracovati obezřetně, ruku v ruce se všemi složkami národa — toť *láska k vlasti*. Každý občan jest povinen podle sil svých spo-

⁵⁵ Přednesl dne 9. července 1929 na pouti slovan-
ských bohoslovců ve Staré Boleslavi.

lupracovati k tomu, aby jeho stát, vlast a národ těšil se ze štěstí pokud možno největšího, zejména však jest povinno činiti tak úřednictvo a *hlava státu*, ať se jmenuje kníže, vévoda, král nebo jakkoliv jinak. Ano, *panovník* má býti prvním a nejdokonalejším vlastencem v říši, má býti poddaným zářícím vzorem pravé lásky k vlasti. Svatý Václav jím skutečně byl! Byl a jest nám i dnes po tisíci letech jasným, skvělým ideálem pravé lásky k vlasti, ideálem každému, laikovi, bohoslovcí i knězi.

Ta *pravá láska k vlasti jest hodně široká*. „Blaho veřejné jistě nespočívá jen ve hmotném blahobytu a v rozvoji hmotné, reální kultury, nýbrž jest podmíněno též pokrokem kultury ideální, duchovní, vnitřní, kterou vytvářejí náboženství, mravnost, umění a věda. Náboženství jest nejlepším základem pravého blaha obecného, protože jest v těsné souvislosti se zásadami mravnosti a je kolébkou vědy a umění.“ (Reyl, Sociologie v politice. Praha 1925, str. 277.)

I

Poslušni jsouce výzvy apoštolského listu, zastavme se na chvílku před jasnou, velikou postavou svatého Dědice země české, upřeme na něho všecku svou poznávavost, citivost i vůli a nechme se ozařovati světlem a teplem jeho *pravé lásky k vlasti*.

Právem lze se dohadovati, že svatý Václav byl (asi roku 907) pokřtěn od Pavla, domácího kněze svaté Ludmily, podle obřadu *slovanského*. Životopisec svatého Václava zaznamenal, že „bába jeho Lidmila dala ho naučiti písmu slověnskému po návodu kněžském, i naučil se smyslu jeho dobře.“ Učitelem jeho byl nejspíše jeho křtitel, kněz Pavel. Možno právem se domnívati, že Pavel vyučoval Václava na základě *slovanského žaltáře a částí liturgických textů slovanských*, jejichž překlad pocházel od svatého Cyrila. Možno říci, že byl žaltář *slabikářem, čítankou, katechismem i zpěvníkem sv. Václava*. (Srov. Stejskal, Svatý Václav. Praha 1925, str. 24, 28 n.)

Časové okolnosti však ukládaly, aby sv. Václav byl vyučen také jazyku *latinskému*, v němž konali bohoslužbu kněží obřadu západního, jenž byl tehdy jazykem diplomacie a kultury vůbec. Proto byl mladistvý Přemyslovec poslán *do školy latinské* na Budeč. Gumpold píše: „Maje rozum bystrou chápavostí od Boha nadaný, krátkým učením kniže žalmů i ostatním mnohým knihám božským dobře porozuměl a vše pevně u vnitřní paměti si vštípil.“ (Stejskal, num. str. 32.) I toto místo potvrzuje domněnku, že slabikářem, čítankou i katechismem svatého Václava byl žaltář a biblickou dějepravou že mu byly i „ostatní mnohé knihy božské“, to jest bible, nejen Starého, nýbrž i Nového zákona. Ve vatikánské knihovně, v oddělení královny Kristiny codex 14., jest evangeliář (kniha evangelií) na krásném, silném pergámenu na počátku X. století pečlivě napsaný, jenž má na konci tento dodatek: „*Iste liber creditur fuisse Divi Venceslai Ducis Boemiae: Donatus Augustino: Olomucensi et Brunensi Praeposito: per Collegium Ecclesiae Sanctorum Cosmae et Damiani: in Antiqua Boleslavia: ubi per impiissimum Boleslaum fratrem necatus: martyrii Lauream victorioso triumpho suscepit.*“ Možno důvodně míti za to, že tento evangeliář byl skutečně majetkem svatého Václava, který si snad před svou smrtí vzal s sebou do Staré Boleslavě. (Stejskal, num. str. 183.)

Když si uvědomíme tyto počátky literního vzdělání svatého Václava, vtírá se nám bezděčně do mysli Can. 1364 nového zákoníka církevního, jenž stanoví o seminaristech toto:

2. *Linguas praesertim latinam et patriam alumni accurate addiscant.*

Církev tedy žádá již od seminaristů, to jest od gymnasistů, kteří se chtějí věnovati povolání kněžskému, znalost jazyka mateřského, my Češi bychom řekli jazyka svatováclavského . . . Znalost a lásku k němu . . . Představuji si žáka-Václava, s jakou chutí hltá knihy slovanské, s jakou láskou se jim učí, jak miluje jazyk, v němž jsou psány, jazyk

slovanský . . . Budiž nám vzorem sv. Václav v této lásce . . . Láska k rodnému jazyku, ke knize v něm napsané, k národní literatuře, toť závažná složka vlastenectví, pravé lásky k vlasti . . . Láska svatováclavského duchovenstva k mateřské řeči vedla je k tomu, že za dob, kdy již zanikala, udržovalo ji v kostelích při kázáních, při pobožnostech, v církevních písních — — — Ta láska je pudila, že psali knihy v tomto jazyku, že je rozšiřovali, že založili Dědictví svatého Václava (již r. 1669) . . . Ta láska, jež vyplývala z tradice svatováclavské, způsobila zázrak — vzkříšení národa českého, jenž již — umíral . . .

Než jest nyní, kdy již nabyli jsme zase samostatnosti, třeba vůbec se zmiňovati o tom, že vlastenectví nám ukládá lásku k rodnému jazyku, péči o jeho znalost, ryzost, bohatství slov a vazeb atd.? Kolik hodin je dnes věnováno na střední škole jazyku vyučovacím? Odpovídají výsledky jemu? Kdo *poměrně* znal jazyk český lépe, dnešní generace nebo generace starých vlastenců, jimž nebylo ještě ani možno studovati na českém gymnasiu — jimž byla vyučovacím jazykem — němčina!!!

A co říci o lásce dnešních generací ke knize *theologické*? Privil jsem, že tradice svatováclavská založila Dědictví svatováclavské. Táž tradice vedla i zakladatele jiných našich dědictví, třebaže jim byla dána jména jiných našich patronů, svatého Jana Nepomuckého, svatého Prokopa, svatého Cyrila a Metoděje.

Zvláštní zmínky zasluhuje *Dědictví svatého Prokopa*, *Časopis katolického duchovenstva* a *Český slovník bohovědný*. Splnily tyto podniky již svůj úkol? Docházejí všeobecné podpory u bohoslovců i duchovenstva . . . ? Máme již na příklad vědecké komentáře v jazyku svatováclavském ke všem knihám biblickým? — Jak veliké jsou tu mezery . . . Jak mnoho tu zbývá ještě práce příštím pokolením duchovenstva . . .

Jakou měrou zasahuje duchovenstvo české do jiných oborů českého písemnictví? Kolik máme

v řadách dnešního kněžstva vynikajících básníků, kolik dramatiků, kolik uznaných povídkářů atd... Je pravda, něco tu jest — Bohu díky... Máme však my katolíci takovou literaturu, která by se mohla nejen vyrovnati, ale i předčiti písemnictví pokrokářské?

Užívá dnes duchovenstvo všeho vlivu, aby katolická kniha pronikla do knihoven školních, obecných, rodinných, farních atd.? Nezbývá ještě mnoho a mnoho vlastenecké práce vám a pro vás na tomto poli...? Katolický český kalendář, časopis, podíl Dědictví koná ještě dnes velikou práci na národa roli dědičné! — — —

Uvažujte, ctihodní pánové, častěji, co můžete již nyní ve svých poměrech učiniti pro českou dobrou knihu...

Mějme na paměti, co pravil Svatopluk Čech: „Za všechny úspěchy, jichž se náš národ domohl, děkovati má téměř jediné písemnictví. Česká kniha nás povzbuzovala a dovedla tam, kde nyní stojíme. A jediné v jejím znamení stojíme.“ Nebo co napsal nedávno Sekanina: „Dnes to již všichni víme —: že česká kniha to byla, která nám budila a spasila národ. Ona nás také udržuje při kulturním životě dnes, a její výše, její ráz určuje naši národní úroveň, stanoví naše pořadí ve společnosti kulturních národů světa. Už toto jediné faktum je dostatečnou příčinou, proč by se měla státi kniha národním paládiem každého z nás.“ —

Zde by se doporučovalo také vyšetřovati, čte-li národ náš dosti, jaký má vkus pro četbu. Shledali bychom, jaké úkoly nastávají v tomto ohledu lidovýchově a zejména — kněžstvu československému.

Kněz básník, spisovatel, redaktor, novinář jest vychovatel lidu a koná tím záslužnou práci vlasteneckou.

II

Pravil jsem, že kníže, král má býti prvním vlastencem ve státě. V republice prvními vlastenci měli by býti členové sborů zákonodárných — poslanci.

Nemůže býti pochyby o tom, že poslanecký mandát dává příležitost k působení na výsost vlasteneckému. Jak velice může poslanec přispěti k obecnému blahu národa! Zákonodárná moc má tento účel. Měl bych tedy doporučovati vám, byste se snažili dosíci poslaneckého mandátu? Vedlo by nás příliš daleko, kdybych se chtěl šířiti o politickém působení kněze ve službách vlasti a národa. Budiž mi jen dovoleno připomenouti par. 4. kánonu 139: „*Senatorum aut oratorum legibus ferendis, quos deputatos vocant, munus ne attentent sine licentia tum sui Ordinarii, tum Ordinarii loci in quo electio facienda est.*“

Pro vlast a národ mnoho může vykonati ministr, kancléř, starosta města, náměstek jeho atd. To všecko však mohou býti jen výjimky, aby kněz uplatňoval své vlastenectví v těchto a podobných úřadech. Pravidlem zůstane par. 7 kánonu jmenovaného, jenž stanoví: „*Officia publica, quae exercitium laicalis iurisdictionis vel administrationis secumferunt (clerici) ne assumant.*“ Totéž jest říci o činnosti kněze na poli národohospodářském. Nebudu zde vypočítávati všelijaké způsoby, jakými by mohl kněz dokazovati své vlastenectví ve finančním, ekonomickém povznesení národa; spokojím se jen tím, že připomenu par. 3 téhož kánonu, jenž zní: „*Sine licentia sui Ordinarii ne ineant gestiones bonorum ad laicos pertinentium aut officia saecularia quae secumferant onus reddendarum rationum . . .*“

Kněz může a má uplatniti své vlastenectví mnohými a mnohými jinými směry a cestami, o nichž dlužno se podrobněji zmíniti.

III

Jak výše bylo již řečeno, svatý Václav učil se na bibli, jmenovitě *na žaltáři*. Tam našel tolik rysů ideálního panovníka. Tam dočítal se o Davidovi, Šalomounovi, Ezechiášovi, Josiášovi a jiných zbožných králích. Tam dovídal se o vynikajících vlas-

tencích-prorocích . . . Tam viděl celou galerii vynikajících mužů, kteří z duše lid svůj milovali a o jeho blaho pečovali . . . Jaký veliký a nezištný vůdce národa byl na příklad Mojžíš! V bibli našel poučení o moudrosti, také o moudrosti vládařské.

1. Kolikrát slyšel, že žaltář doporučuje pravdu nade všecko! Pochopitelně, že chtěl, aby pravda vládla nejen v duši jeho, ale v celém knížectví. Chtěl mít Prahu městem pravdy a knížectví své knížectvím pravdy. Byl přesvědčen, že pravda jest základem veřejného blaha, štěstí národa. Proto ji šířil, proto vyhlazoval lež . . . Srov. na příklad Ž. 88, 15.: „Justitia et iudicium praeparatio sedis tuae, misericordia et *veritas* praecedent.“ „*Pravda* vás vysvobodí.“ (Jan 8, 32.) Když vy, ctihodní pánové, budete apoštoly pravdy, když budete jakožto služebníci světla potíratí lež — budete prokazovatí vlasti výborné služby, ježto na lži nemůže vyrůstí blahobyť národa . . .

Vy jste světlo světa . . . Lež není světlo!

2. Svatý Václav naučil se z rozumu i z bible velmi dobře, že pravda může býti jenom jedna, poznal, jakým požehnáním jest pro národ jednota, svornost, mír a pokoj. Kněz jest sluhou toho, o němž bylo prorokováno, že bude „*knížetem pokoje*“. Pracuje-li tedy o to, aby odklízěl rozbroje a spory mezi rozvaděnými bratry, smiřuje-li bojující, na sebe nevražící strany, je-li *andělem míru*, stojí-li nad stranami, potírá-li zášť a nepřátelství, jak jest k tomu svým úřadem povolán, jest velikým vlastencem . . . — „Ano, svornost, toť veliké dobro vlasti a národa.“ Srov. Ž. 132.

3. Kolikráte asi slyšel nebo četl ušlechtilý jinoch slova Ž. 126, 1.:

Nestaví-li Hospodin domu,
marně se lopotí, kteří jej stavějí.
Neostříhá-li Hospodin města,
nadarmo bdí, kdo je hlídá.

Byl bystré mysli, snadno tato slova si obrátil na své knížectví... Byl nejen sám osobně upřímně zbožný, ale chtěl, aby pravá zbožnost pronikala také jeho vladařství. Pravým, čistým, ryzím náboženstvím chtěl prokvasiti všecek svůj národ... To jest však také úkol kněze... A tím plní také na výsost svou povinnost vlasteneckou... Proto byl na kněze vysvěcen, proto se Bohu zasvětil, aby ve svém národě budil, pěstil, udržoval, prohluboval nábožensko-mravní život, bez něhož nemůže žádný národ prospívati... Připoutávati duše k Bohu, zdroji všeho blaha, připoutávati je pravdou a milostí Kristovou, připoutávati je ve škole, na kazatelně, křtem, nejsvětější Eucharistií, poutati je vzorným individuálním stykem — toť jest *dílo nad míru vlastenecké*.

Národ je společnost velmi složitá. Skládá se z mnohých a mnohých stavů, laiků i kněží, podřízených i nadřízených, úředníků, soudců, vojáků atd. *Blaho národa vyplývá ze společné, ladné (harmonické) součinnosti všech*. Ta součinnost předpokládá, že každý člen národa jest na svém místě, že plní popředně svědomitě své nejbližší povinnosti, povinnosti stavu — jak říkáme — (officia status). Věc připomíná také Papež Pius XI. v citovaném listě: „*Discant cives a benefico principe patriae caritatem veri nominis; omnique discordia seposita concordia animorum consensu, ad commune bonum contendant.*“ O něco níže pak papež udává cestu, po které může náš národ dojíti bývalé slávy a blaha: „*per concordem operam potestatis utriusque, religiosae nempe et civilis, priscam gloriam prosperitatemque feliciter assequetur...*“ Toho dbal i svatý Václav. *Usiloval o svornou spolupráci s kněžstvem*. Podporoval nábožensko-mravní život svého lidu, dbal o hmotnou existenci kněžstva, avšak sám si kněžských úkonů neosoboval, spokojil se tím, že směl knězi při oltáři posloužiti... Tak i *kněz dokáže nejlépe své vlastenectví, bude-li těžiti z těch hřiven, jež mu jeho kněžství poskytuje..*

4. Učil-li se sv. Václav na žaltáři, jistě četl Ž. 71.

— jenž nám podává modlitbu za krále a ideál krále:

Dej, Bože, králi svou spravedlnost,
a své právo královu synu . . . ,
aby soudil tvůj lid podle práva,
tvé utiskované spravedlivě!
Kéž nesou hory pokoj lidu,
pahorky pak spravedlnost!
Zjedná právo ubohým z lidu,
přispěje na pomoc utištěným,
utlačovatele potře . . .

Četl modlitbu lidu za krále, táhnoucího do boje (Ž. 19.), jakož i díky za královo vítězství a přání dalšího zdaru (Ž. 20.).

Učil se modliti za požehnané panování, učil se ceniti modlitbu. — V Ž. 132. („Hle, jak je to dobré a utěšené, přebývají-li bratři svorně . . .“) poznával požehnání, plynoucí ze *společných pobožností*, v Ž. 62. („Bože, můj Bože, hned z jitra tě hledám“) učil se *záhy vstávati a na jitřní do svatyně pospíchati*, v Ž. 133. („V noci zdvíhejte ruce své ke svatyni, oslavujete Hospodina“) učil se *vstávati i v noci a obcovati modlitbou s Bohem . . .* Nesčetná místa žalmů pobízela ho, aby *zpěvem* svolával požehnání Boží na svou vlast. — Sv. Václav byl *mužem modlitby na knížecím stolci*.

Kněz jest povolán svým úřadem k tomu, aby byl *mužem modlitby*, aby se modlil, případně zpíval ve společnosti svých spolubratří *breviř*, zejména *žalmy*, posvěcené rty dědice (pána) vlasti naší! Má příležitost mnoho a mnoho se modliti — za svou vlast.

Když hrozilo Židům za Demetria I. (Sotera) vážné nebezpečí, že budou pobiti, Juda Machabejský „viděl Oniáše, bývalého velekněze, muže vzorného, dokonalého, skromného v obcování, ukázněného, vážného v řeči a od dětství v ctnostech cvičeného, an se modlil s rukama pozdvíženými za veškeren národ židovský“. Poté se mu ukázal i jiný muž, věkem i nádherným vzezřením budící úžas a

oblitý velebností veliké krásy. Oniáš ujav slovo, řekl: „Tento jest milovník bratří a národa israelského; je to ten, který se mnoho modlí za národ a za všechno svaté město: Jeremjáš, prorok Boží.“ Tu Jeremjáš vztáhl pravici a dal Judovi zlatý meč, řka: „Vezmi svatý meč, dar od Boha, kterým porazíš nepřátele lidu mého israelského.“

Jako Juda viděl Oniáše a Jeremjáše modliti se za svůj národ, tak viděl a vidí národ náš již 1000 let sv. Václava modlitbou svolávati požehnání a pomoc za časů zlých na Prahu a na všechnu zemi svých Čechů . . . Podobně může a má činiti každý vlastenecký kněz. — *Modlitba za vlast* jest účinný, působivý výkon vlastenecký . . .

5. V Ž. 131. dočítal se sv. Václav o králi Davidovi, kterak zbožný tento panovník přísahal Hospodinu, učinil slib Bohu Jakobovu:

„Nevejdu do stánku svého domu,
nevstoupím na postel, na své lůžko,
nepopřeji očím svým spánku,
ani zdřimnutí svým víčkám,
dokud nenajdu místo Pánu,
stánek Bohu Jakobovu . . .“

Ký div, že se ve zbožném srdci jeho ozvala také touha stavěti Hospodinu svatyně . . . A co nebylo Davidovi dopřáno, toho dostalo se sv. Václavu: dovolení stavěti chrámy . . . *Chrám*, dílo umění stavitelského, přiměřeně ozdobený obrazy a sochami jest *ozdobou vlasti*. Kněz, jenž pečuje o to, aby se zdvihaly k nebeské klenbě věže, hlaholící zvukem zladěných zvonů, kněz, jenž pečuje o uměleckou ozdobu křesťanských svatyní, koná nejen dílo kněžské, ale i vlastenecké . . . Co vykonala a koná dosud v tomto směru tradice svatováclavská! Co budeme činiti my? Dáme se proudu jejími unášeti.

6. V Ž. 145. padala do duše sv. Václava slova:

„Zjednává právo utištěným,
. . . dává pokrm lačným.

Hospodin vysvobozuje vězně,
Hospodin dává světlo slepým,
Hospodin snižené pozdvihuje,
Hospodin miluje spravedlivé.
Hospodin opatruje cizince,
vdovu a sirotka podporuje . . .“

Ta slova učila sv. Václava dobročinnosti, charitě, sociální péči. I to byl a jest dosud čin vlastenectví: dbáti, aby v naší vlasti z blaha veřejného se těšili všichni, zejména sociálně slabí, kteří pomoci potřebují. — *Ústavy sociální péče* jsou chloubou každého státu, každého národa.

7. Zvláštního povšimnutí zasluhuje Ž. 100., jenž pro svůj obsah bývá nazýván „*zrcadlo*“, nebo „*program zbožného vladaře*“. Je to jakási trůnní řeč. Jistě, že sv. Václav ten žalm také slyšel, četl, že byl na jeho význam upozorněn. Možno míti ne bez důvodu za to, že si jej učinil směrnicí svého panování.

Vladař chce míti na zřeteli čest a slávu Boží, proto mu slibuje hned na počátku, že mu chce zpívat písně . . .

Bůh sám jest král nejvyšší a proto nejdokonalejší vzor pro každého vladaře. Bůh vládne svou milostivostí (láskou) a spravedlností, proto heslo řádného vladaře nemůže býti vysloveno dokonaleji nežli dvěma slovy: *láska a spravedlnost*.

„Zpívat chci o lásce a spravedlnosti
tobě, Pane, písně.“

Spravedlnost ukládá panovníkovi, aby osobně byl bez úhony: „*Přičiním se, abych bezvadně životem krácel*“ — aby si byl vědom, že i jeho moc jest omezena a vymezena zákony Božími, že není absolutním pánem svých poddaných, nýbrž toliko zástupcem Božím. Láska pak mu ukládá, aby jim byl otcem, aby ho poddaní otcem nazývali jako Boha, k němuž se modlí: „*Otče náš, jenž jsi na nebesích . . .*“ Takový vladař jest si vědom, že jest

za všechny své skutky odpověden Nejvyššímu. Ví, že má podporovati náboženství a mravnost, nemravnost, zločiny a hříchy, že má „stavovati“:

Žítí budu se svědomím čistým
ve své domácnosti;
nehodlám ni v myslí se zabývati
věcmi ničemnými.

Dopouštět se přestupků nenávidím,
to se mne chytnout nesmí;
člověk zvrhlého srdce musí ode mne,
o zlém nechci nic vědět.

Na dvorech vladařů bývá mnoho lidí, kteří pomlouvou chtějí odstraniti přátele královy, aby zabrali jejich místa. Běda králi i národu, neprohlédne-li takových černých duší. Proto zásadou vlasteneckého panovníka musí býti:

Kdo svého bližního tajně očerňuje,
toho budu stíhat.

Pyšní úředníci utlačují královy poddané, zvracují spravedlnost, proto vlastenecký panovník si umiňuje:

S člověkem pyšných očí a hrdého srdce —
s takovým obcovat nechci.

Záleží mnoho na tom, jakými rádci kníže se obklopí. Zbožný vladař činí si pravidlem:

Zraky své budu upírat na věrné v zemi,
aby sídlili se mnou;
po cestě bezúhonných mravů kdo chodí —
ten mi bude sloužit.

Víme, že sv. Václav rád býval ve společnosti „věrných“ sluhů Božích, že se staral o to, aby při jeho dvoře a v jeho zemi byl *dostatek kněžstva*. Vě-

děl, jak důležitý stav ve společnosti vlastenecké jsou kněží, věděl, že jsou sloupy mravnosti, práva a spravedlnosti a tím i veřejného a společného blaha vlasti a státu.

Ct. pp. — Pečovati o to, aby národ měl dosti kněží, toť snaha eminentně vlastenecká. Budiž vám sv. Václav i v této příčině jasným vzorem. Můžete snad i nyní a budete zajisté i později mnoho a mnoho moci činiti pro to, aby národ český měl zase hojnost kněžského dorostu — jako míval jindy. Můžete mnoho činiti, abyste odvrátili od své vlasti hrozící, ano již palčivě naléhající — katastrofu: nedostatek kněžstva.

8. Zbožný panovník stanovil si zásadu, že bude žítí se svědomím čistým ve své domácnosti (Ž. 100., 2cd.). Sv. Václav mohl si tím snáze vytknouti tuto směrnicí, ježto byl velmi pečlivě od své babičky vychován. Třebaže byl mladistvý jinoch, mohl pochopiti, jak velikou roli hraje ve státě spořádaná rodina, a mohl pečovati o to, aby v jeho národě bylo co nejvíce takových buněk společenských. I to byla práce vlastenecká, v níž má sv. Václava následovati každý vlastenecký kněz.

9. Sv. Václav vzpomínal zajisté rád na doby své výchovy na srdci své babičky, vzpomínal vděčně těch radostí, jichž zažil pod vedením kněze Pavla. Snad si na to vzpomínal, kdykoliv četl, nebo se modlil Ž. 42.:

**Sešli své světlo a věrnost! Ty mne povedou,
a uvedou na svatou horu tvou, do tvých stanů,
abych přistoupil k oltáři Božímu, před Boha,
který mne od mládež radostí naplňoval . . .**

Ct. pp.! — Vaší sladkou povinností jest a bude — *mládež* naplňovati náboženskou radostí — radostí vyplývající z čistého svědomí, nevinného srdce, z ctností, z účasti v bohoslužbě. — I tato práce jest dílo eminentně vlastenecké! *Výchova mládeže*, toť práce sekulárních následků! *Vždyť mládež jest naděje a budoucnost církve i vlasti . . .*

K tomu vyzývá také sv. Otec Pius XI.: *„Cumque ipse tam pie ab avia sua Ludmilla educatus sit, agnoscant parentes omnesque educatores quanta vis insit in christiana institutione, ut feliciter juvenus in salutis viam dirigatur.“*

Sv. Václav zjednával a zjednal své vlasti čest a slávu v celém světě. Také nám jest jednati tak . . . Způsobů může býti mnoho. Jeden jest nám zejména zdůrazniti. Za času sv. Václava byla v našich vlastech konána bohoslužba dvojím jazykem: slovanským, jak činili sv. Cyril a Metod, a latinským, jak činili kněží přicházející ze západu. Tehdy nebylo rozkolu ještě, stoupenci obou obřadů byli stejnými, rovnocennými údy jedné veliké církve katolické. Dnes, bohužel, není této jednoty, avšak vlasti naši připadá čestný úkol přispěti k obnově bývalé svornosti a jednomyslnosti. Domnívám se, že i ti, kdo se berou za touto metou, že jsou ve službách nejen církve, nýbrž i vlasti. K tomu nás vyzývá také sv. Otec v uvedeném dopise, když píše: *„Clerus . . . apostolico studio calens, . . . modis omnibus enitetur ut dissidentes Slavi finitimarum regionum ad Ecclesiae matris unitatem, ut est optatissimum revocentur . . .“*

11. Dalo by se ještě uvésti mnoho a mnoho cest, po kterých kráčí pravá láska k vlasti. O těch však nebudu se již šířiti. Vždyť je to téma nevyčerpatelné . . . Jen na jednu věc upozorním, která zde bije nám do uší: Jsme na posvátném místě, zbroceném krví mučednickou . . . Krví, jež vytekla pro církve, ale spolu i pro vlast . . . Jaké požehnání přinesla smrt sv. Václava naší vlasti! Kdož by to dovedl dokonale vyjádřiti! Majorem caritatem nemo habet, ut animam suam quis ponat pro amicis suis. — Ta smrt sv. Dědice našeho nám hlásá, že pravá láska k vlasti musí býti nezištná, obětavá, že nesmí se zdráhati ani život na oltář položiti . . .

12. Než většině z vás, ct. pp., nebude ani smrtí, aniž jakým okázalým, do očí bijícím způsobem lásku k vlasti dokázati . . . I tomu přece jen zbude mnoho a mnoho příležitostí a prostředků, aby ji

osvědčil. Vždyť jest povolán svým kněžským úřadem k tomu, aby tu lásku reguloval, aby ji budil, povznášel a posvěcoval... — Ta láska jeví se i u pohanů, může býti jen projevem sobectví, může se zvrhnouti v přehnaný nacionalismus, v nepřátelství proti příslušníkům jiných národů... Úkolem každého katolického kněze jest udržovati ji v mezích všeobecné lásky křesťanské, podříditi ji, když je třeba, i křesťanské lásce k nepřátelům, podkládati jí pohnutky nejvyšší — lásku k Bohu a zalévati ji nadpřirozenou milostí Boží. I to vše jsou projevy a důkazy lásky k vlasti!!!

Závěr.

A kde nabere kněz ohně pro svou vroucí, nadšenou lásku k vlasti, kde nalezne síly k tomu, by nezištně pro blaho národa svého pracoval, ano i život v obět přinesl? Kde tryská pramen, jímž může všecky své vlastenecké tužby i práce posvěcovati? — Je to nejsvětější Svátost oltářní. — Tamodtud vážil i sv. Václav! — „*Eum (sctum Wenceslaum) sacerdotes in Sacramento augusto ardentissime colendo . . . tamquam exemplum ad imitandum sibi proponent.*“ (Týž list.)

III

ZTRACENÁ DRACHMA

(LUK. 15, 8—10.)

Farizeové a zákoníci se kupí kolem Krista. Jako kdysi úzkoprsý šovinismus Jonášův mrzutě pocítoval, že milosrdenství Boží se slitovalo nad pohanskými Ninivany, tak i nyní farizeové se horší nad tím, že Spasitel „přijímá hříšníky a jí s nimi“. (Lk. 15, 2.) Ve své nadutosti a domýšlivosti se domnívali, že jsou jen oni, mužové svatí, hodni toho, by prorok, hlásající pravdu, s nimi obcoval. Hříšníci nezasluhují leč opovržení a zahynutí. Jinak smýšlel Ten, který přišel na svět, aby hledal, co bylo ztraceno. Již otvírá svá božská ústa a praví:

*(8) „Která žena, majíc deset peněz,
ztrati-li jeden peníz,
zdalež nezazže svíce, a nemete domu,
a nehledá pilně, dokudž nenalezne?*

*(9) A když nalezne, svolá přítelkyně a sousedky,
řkouc:*

Spolu radujte se se mnou:

neb jsem našla peníz, který jsem byla ztratila.“

*(10) Takť, pravím vám, bude radost před anděly
Božími
nad jedním hříšníkem, pokání činícím.“*

Co chce říci Pravda těmi slovy, vysvitne nám, přihlédneme-li k souvislosti. Před podobenstvím o ženě, hledající ztracenou drachmu, čteme o pastýři, hledajícím a nalézajícím ztracenou ovečku (Lk. 15, 1—7), a za naším podobenstvím (Lk. 15, 11—32) následuje parabola o marnotratném synu. Chce tedy Mistr znázorniti podobenstvím o ženě, hledající ztracený peníz, neskončenou lásku Boží

k nesmrtelné duši, shovívavost ke hříšníkům, neúnavnou péči o jejich záchranu a radost, potkávali se tato péče se žádaným výsledkem . . .

I

Ano, Ježíši můj, poznávám v podobenství tom — Tebe . . . Každá duše nesmrtelná je vzácný peníz . . . Ne ze zlata, ne z mrtvého kovu, ne ze hmoty nemyslíci, podrobené zákonům nutnosti, složené, dělitelné! Nemá *jméno* panovníka, kterého smrt s trůnu smetá, duše nesmrtelná má vyryté v sobě jméno: „*Regis saeculorum immortalis et invisibilis*“, který panuje *sua propria gratia*, jehož říše není omezena hranicemi! V duši nesmrtelné jest sice vyryt obraz panovníkův, jak bývá na jiných mincích, je to však obraz toho, který jediný může o sobě říci: *Per me reges regnant et principes iusta decernunt* . . . Některé peníze mívají obraz dvou hlav: hlavu otce a jeho syna, dědice trůnu neb již spoluvladaře. Duše lidská má obraz trojí: Otce nebes, vtěleného jeho Syna a Ducha sv. Poznávám, Pane, proč tak vysoko ceníš nesmrtelnou duši! Vidíš na ní živý obraz svého Otce, kterého nade všecko miluješ, vidíš na ní svou vlastní tvář, vidíš na ní obraz Ducha sv., kterého miluješ láskou věčnou . . . Na penězích, na okraji, bývá vyhloubeno heslo. Co čtu na nesmrtelné duši? „*Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal . . .*“ Peníz mívá též vyrytu svou cenu. I nesmrtelná duše: krůpěj krve Kristovy, za kterou koupěna jest, perlí se na ní. A hledáme-li datum, kdy byl nadpřirozený obraz do duše vtištěn, dočteme se, že se tak stalo v den křtu, kdy zástupce Krále nejvyššího pronesl nad námi slova: Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha sv.! Téhož dne i symbol vtištěn byl na rub tohoto peníze. Jako na obyčejných penězích bývá orel, orlice, koruna a pod., tak má duše nesmrtelná — znamení sv. kříže!

Dovedu si představit, Pane, s jakou zálibou spočívá oko tvé na duši dítky po křtu, kdy se leskne posvěcující milostí tvou, jak peníz, který byl právě

z mincovny dán do oběhu, který není ještě ani nejmenším práškem poskvrněn, který není ještě opotřebován, otřen, na němž každý rys tváře tvé jasně, určitě vyniká! Chápu tvou bolest, když vidí svaté oko tvé, kterak lesk postupem doby mizí, kterak obraz tvůj se otírá, ztrácí... Chápu tvou bolest, když vidíš, že se smrtelným hříchem vzácný peníz z pokladu tvého se ztratil...

Nespokojuješ se však pouhou žalostí, Ty — jako žena v podobenství — rozsvěcuješ světlo v duši hříšníkovi, aby poznal svůj stav, aby uznal svůj hřích; užíváš všech prostředků, jen abys ho k sobě zase přivábil, abys — abys mu odpustil. Když hledaného nalezneš ve svátosti milosrdenství, vymetáš jak ona žena jeho nitro, vyčisťuješ jeho srdce a pak vedeš ho sem k oltáři, k hostině lásky, ke stolu radosti, kde tvoji přátelé spolu stolují, vcházíš do jeho srdce, očisťuješ ještě dokonaleji nesmrtelnou duši ode všech poskvrn, zdokonaluješ v ní obraz svůj, takže po dobrém sv. přijímání září zase jako zlatý peníz, který právě vyšel z mincovny... Ježíši můj, kolikráte byla i má duše nekonečným milosrdenstvím tvým obšťastněna! Co jest celý můj minulý život, než souvislý řetěz důkazů tvého milosrdenství ke mně, tvé shovívavosti, tvé snášlivosti? Jak dlouho jsi mě mnohdy hledal! Jak dlouho jsi čekal, nežli jsem se dal nalézt... Čím se Ti odměním?

Jsem knězem. V duši kněžské má jasněji zářiti tvůj obraz než v kterékoli duši jiné. Zářiti v ní má též obraz tvé lásky k nesmrtelným duším, tvé laskavosti, tvé shovívavosti k bloudícím... Jak miluji nesmrtelné duše mi svěřené? Vážím si jich? Jsem si vědom, jak velikou cenu má jedna jediná z nich? Víím, jak veliký poklad jest mi svěřen v osadě mé, kteráž čítá několik set, několik tisíc duší? Vábím je k sobě svou laskavostí, vlídností, trpělivostí? Když se mi některá ztratí, hledám ji se vši pílí? Užívám všech prostředků? Rozžihám světlo v jejím nitru poučováním, laskavým varováním? Nedávám se překážkami odvracet od pilného hledání, až ji

konečně najdu a přivedu na srdce Krista svátostného? Nebloudí nikdo v mé osadě proto, že není nikoho, kdo by ho hledal? Mám upřímnou radost, když vidím ve zpovědnici hříšníka kajícího? Či jsem snad blasevaným knězem, kterému je ztráta a nález těchto vzácných pokladů lhostejná, který se spokojuje s prázdným kovem příjmů svého benefícia?

Knězi nejvyšší, dej mi a dávej každodenně při mši sv. apoštolskou horlivost, lásku k duším a vytrvalost ve hledání jich, abych byl věrným odleskem Tebe!

Jest pozoruhodno, že v podobenství o pastýři, hledajícím ztracenou ovečku, jakož i v parabolě o marnotratném synu vystupují jen muži; proti tomu v našem podobenství představuje se nám *žena*. Kdo by si nevzpomněl na ženu požehnanou mezi ženami, do jejíž duše vryt byl hned v prvním okamžiku jejího početí nejdokonalejší obraz Trojice Boží, který v pozdějším životě nejen že neutrpl žádných úhon, nýbrž víc a více se zdokonaľoval? Ano, na Rodičku Boží vzpomínám, která právem sluje Matka milosrdenství, život, sladkost, která zná velikou cenu nesmrtelné duše a která pilně, neúnavně hledá to, co se ztratilo, která nevýslovně plesá se svými přítelkyněmi a sousedkami nebeskými, když zase jednu ztracenou duši našla . . .

Knězi! Pohlédneš-li do svého minulého života, nemusíš i Ty vyznati, že nejednou, když jsi byl ztracen, byl jsi nalezen na přímluvu Útočiště hříšníků? Viz, jak pečlivou pomocnici máš pro své práce, které se odnášejí za spásou bloudících!

II

Podobenství, o kterém uvažujeme, možno je probrati ještě s jiného hlediska: 10 drachem jest duchovní majetek knězův, jeho dokonalost, svatost . . První drachma jest jeho živá *víra*; druhý peníz jeho *důvěra* v Boha; třetí jeho *lásky*, peníz, který

se dá proměnit na množství drobnější mince: nahé odívati, nemocné navštěvovati, hladové sytiti . . . nepřátelům odpouštěti, zlé dobrým spláceti atd. Čtvrtá drachma v pokladu knězově jest jeho *spravedlnost*, která zahrnuje řadu jiných ctností, jako pobožnost, pokoru, štědrost atd. Pátá jeho drachma jest *rozvážnost*, šestá *umírněnost*, sedmá *vytrvalost*, osmá *čistota*, devátá *láska k chudobě*, desátá *úcta a poslušnost*, kterou v den své ordinace připověděl svému biskupovi.

Kdož by se mohl odvážiti popírati, že každá z ctností právě jmenovaných je drahý peníz a všechny že činí vzácný poklad, tím cennější, že za něj lze si získati všecko, čeho za obyčejný peníz koupiti nelze?

Praví se sice, že peníze světem vládnou, že za peníze lze koupiti všecko. Mohu si však koupiti na př. přízeň a lásku Boží? Za kolik milionů? Mohu penězi nabýti vnitřního míru a spokojenosti? Za kolik státovek? Za kolik bankovek si opatřím šťastnou smrt? Kolik dluhopisů musím dáti za prodloužení života o rok, o dva, o tři roky? — To vše mohu si však koupiti — za deset drachem kněžského, dokonalého života . . .

Jistě, že ona žena, o které mluví podobenství, vážila si svého majetku. Vážím si podobně já svého duchovního majetku?

Stává se, že i kněz nějakou část majetku ztrácí. Byť to nebyla celá drachma některé ctnosti jmenované, je to přece jen část jeho duchovního vlastnictví. Zkrátka: kdo nepředpojatým okem nahlédne do pokladnice svého duchovního majetku, shledá, že mu leccos chybí. Co učiní? Bude hledati jako ona žena. Odvrátila zatím pozornost od devíti drachem a celou ji soustředila na drachmu ztracenou. Podobně nebudu si příliš ve své samolibosti zakládati na tom, co mám, nebudu spokojen s určitým nižším stupněm dokonalosti, soustředím pozornost jmenovitě v partikulárním zpytování svědomí na to, co mi chybí . . . Modlitbou, rozjímáním rozsvítím svíci milosti Boží ve svém nitru, častou

sv. zpovědí budu vymetati každý skrytý kout své duše, pilně budu hledati, všech daných prostředků užívatí — až konečně najdu . . . Jakou radostí pak zaplesá srdce mé již zde na zemi, jakou radostí však zaplesá, až se octnu ve společnosti svých přátel a sousedů nebeských, kde nebude třeba již ničeho hledati, kde naleznu všecko, co nikdy více neztratím, za víru patření na Boha tváří v tvář, za naději požívání Boha, za lásku lásku věčnou, za spravedlnost spravedlivou odměnu, za umírněnost svou štědrost Boží, za kastitu neporušitelný lesk, za lásku k chudobě bohatství nejvyšší, za opatrnost nemožnost zklamání, za poslušnost panování, za vytrvalost věčnost.

OBSAH

Úvodem. Královna knih	7
I. Význam studia Písma svatého pro kněze	10
II. Účinky Eucharistie a bible	27
III. Kterak jest bibli čísti?	42
IV. Z promluvy děkana theologické fakulty při immatrikulaci roku 1912	50
V. Psané slovo Boží v srdci, v ústech a v ruce duchovního pastýře	56
VI. Zvrucnění liturgické předpokládá znalost Písem svatých	81
VII. Sociologické prvky v prvních 11 kapito- lách Genese	92
VIII. Žalm 129 na rtech kněze před mší sv.	101
IX. Díky knězovy po mši svaté	110

Dodatek.

I. Živá lampa .	127
II. Svatý Václav, vzor pravé lásky k vlasti	137
III. Ztracená drachma	152

Nr. 23.279

IMPRIMATUR

Olomucii, die 29. Decembris 1931

Josephus Vyvlečka,

Praeses a. e. Consistorii

**Vytiskly Lidové závody tiskařské a nakladatelské,
spol. s r. o. v Olomouci**